T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ VE POLİTİKALARINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZİ HAZIRLAYAN
Mohamed Abdulkadir FARAH

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet TUNÇ

ÇANAKKALE – 2021

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Mohamed Abdulkadir FARAH

20/10/2021

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasındaki saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Ahmet TUNÇ'a emeği, yönlendirmeleri ve değerli katkıları için teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca değerli tecrübeleri, bilgilerini, yardımlarını ve desteğini esirgemeyen; öğrencisi olmaktan büyük mutluluk ve gurur duyduğum saygıdeğer dekanımız Prof. Dr. Hüseyin ERKUL'a en içten duygularımla teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitim sürecim boyunca birçok ders almış olduğum değerli hocalarım Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN, Prof. Dr. Erhan GÜMÜŞ, Prof. Dr. Pelin KANTEN, Dr. Öğr. Üyesi Melike ERDOĞAN, Dr. Öğr. Üyesi Tuğba BAĞBAŞLIOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Şermin ATAK ÇOBANOĞLU'na; tez jürimde yer alarak düzeltmeleri ve önerileri ile çalışmama katkı sağlayan Doç.Dr. AZİZ BELLİ'ye şükranlarımı sunarım.

Öğrencilik hayatımın en özel günlerini paylaştığım yüksek lisans arkadaşlarıma, bugüne gelmemde katkısı olan herkese ve tez çalışmamda manevi desteği olan bütün arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım. Özel olarak Fatih ÖZDAMAR'a, Hıdır SERKENDİZ'e ve Zekeriye Bakal ALİ'ye teşekkürü borç bilirim.

Tüm eğitim ve öğretim hayatım boyunca, bana her türlü imkânı sağlayan ve beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan canım aileme sonsuz teşekkürler.

Mohamed Abdulkadir FARAH

Çanakkale,Ekim 2021

ÖZET

SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ VE POLİTİKALARINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Mohamed Abdulkadir FARAH
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Ahmet TUNÇ
20/10/2021

Bu araştırmanın konusu Somali'nin 1960'tan bugüne kadarki güvenlik örgütlenmesi ve politikalarının genel bir değerlendirmesidir. Bu araştırma konusu; son yıllarda Türkiye'nin de dahil olduğu Somali'nin güvenlik örgütlenmesi ve politikalarının literatürdeki genel bir değerlendirmesinin eksikliğini doldurmaya katkı sağlamak amacıyla seçilmiştir. Bu tezde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi benimsenmiştir. 1991'de Somali Devleti'nin yıkılmasına neden olan kurumların başında güvenlik güçleri gelmektedir. Somali Cumhuriyeti 1960'ta bağımsızlığını kazandıktan sonra güvenlik güçlerini güçlendirme ihtiyacı hissetmiştir. Bu ihtiyaç Somali Demokratik Cumhuriyeti'nin komşu ülkelerin kontrolündeki Somalili nüfusun yoğun yaşadığı toprakları Somali'ye katmak istemesinden doğmuştur. Somali Cumhuriyeti'nin ilk 20 yılında o bölgeleri kurtarmak için politikalar uygulanmıştır. Daha sonra o politikadan vazgeçilmesi ordu içindeki bir grup askerin iktidara 1978'te darbe girişiminde bulunmasına neden olmuştur. Darbe girişiminin başarısız olması sonucuna bağlı olarak Somali'de yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni dönemde önce Siyad Barre iktidarının sert uygulamaları, daha sonra Siyad Barre'nin iktidarın güvenlik güçlerini ülke içindeki sorunları çözmek için kullanması Somali'nin iç savaşa girmesine neden olmuştur. 1977'ye kadar ülkenin dış savunması ile ilgilenen güvenlik güçleri bu tarihten sonra ülke içindeki siyası olaylara dahil olmaya başlamış ve yabancı devletler tarafından oluşturulan güvenlik güçlerinin farklı kademeleri ulusal savunma gerekliliklerini yerine getirirken bu devletlerin etkilerine maruz kalmıştır. Bu durumlar ülkede istikrarlı devlet olgusunu varlığına engel teşkil etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Somali, Güvenlik Güçleri, Örgütlenme, Politika, Güvenlik Örgütlenmesi, Güvenlik Politikaları.

ABSTRACT

AN EVALUATION ON THE SECURITY ORGANIZATION AND POLICIES OF THE FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA

Mohamed Abdulkadir FARAH

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Political Science and Public Administration

Supervisor: Doç. Dr. Ahmet TUNÇ

20/10/2021

The subject of this research is a general assessment of Somalia's security organization and policies from 1960 to the present. This research subject is; It has been chosen to contribute to filling the lack of a general assessment of the security organization and policies of Somalia, including Turkey, in the literature in recent years. Content analysis, one of the qualitative research methods, was adopted in this thesis. Security forces are at the forefront of the institutions that caused the collapse of the Somali State in 1991. After the Somali Republic gained independence in 1960, it felt the need to strengthen its security forces. This need arose from the fact that the Somali Democratic Republic wanted to add to Somalia the territory controlled by neighboring countries, where the Somali population lives heavily. In the first twenty years of the Somali Republic, policies were implemented to liberate those regions. His subsequent abandonment of that policy led to a group of soldiers within the army attempting a coup d'état in 1978. As the coup attempt failed, a new era began in Somalia. During this new period, first the harsh practices of the Siyad Barre power, and then the use of the Siyad Barre power's security forces to solve problems within the country led to Somalia's civil war. Until 1977, the security forces involved in the external defense of the country began to participate in political events within the country after this date, and different levels of security forces created by foreign states were subjected to the effects of these states while meeting the national defense requirements. These situations have been an obstacle to the existence of a stable state phenomenon in the country.

Keywords: Somalia, Security Forces, Organization, Policy, Security Organization, Security Policy.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI……... i
ETİK BEYAN…… ii
TEŞEKKÜR…….. iii
ÖZET ……..…….. iv
ABSTRACT …….. v
İÇİNDEKİLER ……..…… vi
SİMGELER ve KISALTMALAR……..…… ix
TABLOLAR DİZİNİ…….…. x
ŞEKİLLER DİZİNİ……..……...…….….. xi

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ
GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Metodolojisi...…….…… ..…… ……. ...… …… 2
1.2. Araştırmanın Problemi ....…… …….. 2
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi ……..……..…….. 4
1.4. Araştırmanın Yöntemi ……..……..……..…… 4
1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıklar ……..……..…… 5
1.6. Konu ile İlgili Daha Önce Yapılmış Araştırmalar……..……..… 6

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavramsal Çerçeve ....…….…..... ....…….….....…. ....…….…..... 10
2.1.1. Güvenlik Kavramı Üzerine Tanımlar...……..…. ....…….. 10
2.1.2. Güvenlik Kavramının Unsurları...……..…. ....…….…….. 12
2.2. Kuramsal Çerçeve …….....…….....…...…….....…...…… 13
2.2.1. Güvenlik Örgütlenmesi ve Politikleri ……...……...…….…..... 13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GENEL DURUMU

3.1. 20. Yüzyıl Öncesi Somali…… 17

3.2 Sömürge Dönemi Somalisi..... 18

3.2.1 Fransız Somalisi..... 20

3.2.2 Britanya Somalisi..... 21

3.2.3 İtalyan Somalisi..... 22

3.3. İngiliz ve İtalyan Somalisi'nin Birleşmesi ve Somali Cumhuriyeti'nin Kurulması…… 24

3.4. Somalinin Sosyal Yapısı……. 26

3.5. Somali'nin Yönetim Yapısı ve Devlet Teşkilatı 27

3.6. Somali Federal Cumhuriyetinin Eyalet ve Benadir Bölgesel yönetim Yapısı…… 32

3.6.1 Somaliland Eyaletinin YönetimYapısı..... 35

3.6.2 Puntland Eyaletinin YönetimYapısı..... 35

3.6.3 Galmudug Eyaletinin YönetimYapısı..... 36

3.6.4 Hirshabelle Eyaletinin YönetimYapısı..... 36

3.6.5 Koonfur Galbeed Somaliya Eyaletinin YönetimYapısı..... 37

3.6.6 Jubaland Eyaletinin YönetimYapısı..... 37

3.6.7 Benadir Bölgesel Yönetiminin YönetimYapısı 38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ

4.1. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1960-1991'e Kadarki Güvenlik Örgütlenmesi .. 39

4.1.1 Silahlı Kuvvetlerin Tarihçesi ve Gelişimi 39

4.1.2 1960-1969 Sivil Yönetim..... 41

4.1.3 1969-1991 Askeri Yönetim 47
4.1.4 1969-1977 Askeri Rejimin Yumuşak Dönemi..... 48
4.1.5 4. 1.5. 1977-1991 Askeri Rejimin Sert ve Baskıcı Dönemi 49
4.2. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1991-2006'e Kadarki Güvenlik Örgütlenmesi. 52
4.2.1 1991-2000 Arası Somali İç Savaşı..... 53
4.2.2 Somali Ulusal Hükümeti ve Federal Geçiş Hükümeti Dönemi (2000-2006) 54
4.3. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 2006'dan Günümüze Kadarkı Güvenlik Örgütlenmesi 55
4.3.1 Radikal Grupların Güçlenmesi..... 56
4.3.2 Afrika Birliği Somali Misyonu..... 58
4.3.3 Somali Silahlı Kuvvetlerin Tekrar Yapılandırılması..... 61
4.3.4 Somali Polis Gücü 66
4.2.5 Deniz Korsanlarına Yönelik Güvenlik Örgütlemesi..... 67
4.2.6 Eyaletlerin Güvenlik Yapıları..... 70

BEŞİNCİ BÖLÜM

SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GÜVENLİK POLİTİKALARI

5.1. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1960-1991'e Kadarki Güvenlik Politikaları 77
5.1.1 1960-1977 İşgal Altındakı Toprakları Kurtarma..... 78
5.1.2 1977-1991 Ülke İçindeki Muhaliflere Yönellik Politikalar..... 80
5.2. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1991-2006 Arasındaki Güvenlik Politikalari..... 82
5.3. Terör Örgütleri ve Silahlı Gruplara Yönelik Politikalar..... 83
5.3.1 Terör Örgütleri ve Silahlı Gruplara Yönelik Politikalar..... 83
5.3.2 AMISOM'un Güvenlik Politikaları 84
5.3.3 Somali Silahlı Kuvvetleri ve Güvenlik Güçlerin Tekrar Yapılandırılma Politikaları 85
5.3.4 Deniz Korsanlarına Yönelik Güvenlik Politikaları 94
5.3.5 Eyaletlerin Güvenlik Politikaları 96
SONUÇ VE ÖNERİLER 98
KAYNAKÇA 103

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AfB	Afrika Birliği
AIAI	Al-Itihaad Al-Islamiya (İslam Birliği)
AMISOM	African Union Mission to Somalia (Afrika Birliği Somali Misyonu)
ARS	Alliance for the Re-liberation of Somalia (Somali'nin Yeniden Kurtuluşu için İttifak)
BM	Birleşmiş Milletler
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
FGS	Federal Government of Somalia (Somali Federal Devleti)
FMS	Federal Member States (Federal Üye Eyaletler)
IMB	İslami Mahkemeler Birliği
NFD	Northern Frontier District (Kuzey Sınır Bölgesi)
NİSA	National Intelligence and Security Agency (Milli İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatı)
NSS	National Security Service (Ulusal Güvenlik Servisi)
SAF	Somali Armed Forces (Somali Silahlı Kuvvetleri)
SNM	Somali National Movement (Somali Ulusal Hareketi)
SPF	Somali Police Force (Somali Polis Gücü)
SPM	Somali Patriotic Movement (Somali Yurtsever Hareketi)
SRC	Supreme Revolutionary Council (Yüksek Devrim Konseyi)
SYL	Somali Youth League (Somali Gençlik Ligi)
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SSDF	Somali Salvation Democratic Front (Somali Kurtuluş Demokratik Cephesi)

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	TFG döneminde kurulan tugayların durumu	63
Tablo 2	Mogadişu çevresinde federal hükümet tugayları	64
Tablo 3	SAF'ın bölgelere göre dağılımı	65

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Somali'nin coğrafi konumu	25
Şekil 2	Somali federal cumhuriyeti devlet teşkilatı	30
Şekil 3	Somali federal devletin yapısı	30
Şekil 4	Somali eyalet devletlerin teşkilatı	31
Şekil 5	Somali federal devletini oluşturan eyaletler ve bölgesel yönetimi	33
Şekil 6	Somali federal devletini oluşturan eyaletler	34
Şekil 7	Somali güvenlik güçleri	61
Şekil 8	Somaliland eyaletinin güvenlik güçleri	71
Şekil 9	Puntland eyaletinin güvenlik güçleri	72
Şekil 10	Galmudug eyaletinin güvenlik güçleri	73
Şekil 11	Hirshabelle eyaletinin güvenlik güçleri	74
Şekil 12	Koonfur Galbeed Somaliya eyaletinin güvenlik güçleri	75
Şekil 13	Jubaland eyaletinin güvenlik güçleri	75
Şekil 14	Benadir Bölgesel Yönetiminin güvenlik güçleri	76

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

GİRİŞ

Somali çok uzun bir süreden beri iç savaşın içindeydi. Ancak 2000'lerden sonra savaşın yerine diyalog kanalları oluşturulmaya başlanmıştır. Silahlı grupların arasında çatışmalar çıksa dahi artık olaylar diyalog içinde halledilmeye çalışılmaktadır. Somalililer uzun bir savaşın ardından kimsenin kimseyi salt silah veya güç zoruyla uzun bir süre yönetemeyeceği gerçeğini anlamış oldular. Somali'de iç savaştan önce de kırsal bölgelerde silahlanma olgusu yaşanmıştır. Ancak iç savaşla beraber silahlar neredeyse herkesin eline geçmiştir. Halk, kabile veya gruplar şeklinde örgütlenmiştir. Somali güvenlik güçleri iç savaştan önce herkesin güvenliğini sağlarken; iç savaşla birlikte sadece belli bölgelerin ve belli grupların güvenliğini sağlamaya başlamıştır. Bugün savaş durumu geride kalmış olsa da ortaya çıkmış ayrışmaya, kargaşaya ve güvenlik zaafiyetine bağlı olarak Somali'nin hala birçok kırsal bölgesinin Eş-Şebab'ın kontrolünde olduğunu görmekteyiz.

Somali'de 1970'lerde siyasal iktidarın yanlış politikaları ve nepotizmi Somali toplumun kutuplaşmasına başlatmıştır. Bu kutuplaşma zaten kabilelere bölünmüş olan toplumun birbirinden daha çok uzaklaşmasına sebep olmuştur. Bu duruma bir de devletin zor kullanma gücünü orantısız kullanması eklenince halk isyan etmeye başlamıştır. 1980'lerde Batı ile yakınlaşılması ve Batılı şirketlerin ülkeye girişi ile beraber devlet az sayıda olsa da çeşitli batılı ülkelerden ekonomik destek paketleri almayı başarmıştır. Devletin Batı ve Arap ülkelerinden aldığı ekonomik desteklerden toplumun sadece küçük bir kesimin faydalanması, toplumun geri kalan kesiminin siyasal iktidarın nepotizmini eleştirmesine ve hafif silahlı paramiliter grupların yeniden hareketlenmesine neden olmuştur.

SSCB'nin dağılması ile beraber Batı'nın Somali'ye stratejik konumundan dolayı verdiği önem de yok olmuştur. Bu stratejik önemin azalması ile beraber Somali'de devlet ekonomik krize girmiş ve ayrıca bu dönemde ülkenin birçok yerinde varolan çatışmalar ve isyanlar da şiddetlenmiştir. 1991'de Somali'de devletin yıkılması, devlet kurumlarının da yok olmasına neden olmuştur. Devletin yıkılmasının birçok nedeni olmakla beraber bu nedenlerin en büyüğü son yıllarda siyasal iktidarın Somali'nin güvenlik güçlerini siyasete dahil ederek halkın öfkesini kazanması olmuştur. Artık kimse silahlı kuvvetleri ve diğer güvenlik güçlerini ülkenin koruyucusu olarak görmemeye ve iktidarın varlığı ile sürekliliğini

sağlamaktan başka bir görevi olmayan bir kurum olarak görmeye başlamıştı. Gerçekten de siyasal iktidarın devrilmesi, devlet kurumlarının ve bu kapsamda Somali'nin güvenlik güçlerinin içerden ve dışardan gelen saldırılara cevap veremeyecek duruma gelmesi dağılmasına yol açmıştır. Bu ortamda güvenlik güçleri kitleler halinde iç savaşta çatışan mevcut gruplara angaje olmuşlardır.

Son 20 yılda federal hükümetlerin ve eyaletlerin en çok vakit ve para harcadıkları alan, güvenlik alanı olmuştur. Sonraki yıllarda güvenlik güçleri, Eş-Şebab ve DAEŞ'e (Islamic State of Iraq and Syria-Irak ve Suriye İslam Devleti) karşı girdikleri çatışmalardan birçok tecrübe edinmelerine karşın terörle mücadele konusunda hala daha istenilen seviyelere ulaşamamışlardır.

Bu çalışmada Somali'nin genel güvenlik güçlerinin örgütlenmesi ve politikalarının değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirmenin kapsadığı zaman dilimi 1960'lardan günümüze kadar geçen süredir. Çalışmada bu zaman dilimi dönemler biçiminde ele alınmıştır.

1.1. Araştırmanın Metodolojisi

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı ve önemi, yöntemi ve sınırlılıkları ortaya konmuştur.

1.2. Araştırmanın Problemi

Somali Federal Cumhuriyeti'nin mevcut siyasal ve toplumsal yapısını etkileyen en önemli etkenlerden birisi güvenlik örgütlenmesi ve politikasıdır.

Somali Federal Cumhuriyeti'nin güvenlik örgütlenmesi ve politikaları üç dönem esasına göre incelenmeye çalışılmıştır: 1960'ten 1991'e kadar olan birinci dönem, 1991'den 2006'ye kadar olan ikinci dönem ve 2006'den günümüze kadar olan son dönem. 1960 yılında Somali Federal Cumhuriyeti kuzey (Britanya Somaliland'ı) ve güney (İtalyan Somaliland'ı) olarak birleştirilerek bağımsız bir devlet oluşturulmuştur. Devlet ilk kurulduğunda iki farklı (Britanya ve İtalyan) sistemin entegre edilmesi amaçlanmıştır. İlk on yılda güvenlik kurumları ve siyasal kurumlar birbirinden ayrı olarak faaliyetlerine devam etmişlerdir. 1969'ta darbe ile yönetime el koyan askerler yirmi bir yıl sürecek bir rejim kurmuşlardır. Askeri rejim güvenlik kurumlarıyla siyaset kurumlarını birbirlerinden ayırmamış aksine bu kurumları birbirleriyle bütünleştirmiştir.

1990'lerin başında gerillalar Mogadişu'ya girmesinden sonra Siyad Barre iktidarı terk ederek ülkeden kaçmış, 1991'de askeri rejim yıkılmış ve on altı yıl sürecek bir iç savaş

başlamıştır. Ayrıca 18 Mayıs 1991'de Kuzey (Somaliland) bağımsızlığını ilan etmiştir. 2000'lerde Cibuti'de Somali Konferansı yapılmış ve aynı yıl Abdikasım Salaad Somali Geçici Ulusal Hükümetin (Transitional National Government-TNG) Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Abdikasım Salaad başkent Mogadişu'ya gelerek çalışmalarına başlamıştır. Ama bu süreçte en büyük sorun Somali Federal Cumhuriyeti ordusunun büyük bir bölümünün dağılmış olması ve yerine kabilelerden bir ordunun olmasıdır. Bu durum ise başkent Mogadişu'da "savaş ağaları" olarak tabir edilen bir yönetimsel yapının oluşmasına neden olmuştur. Abdikasım Salaad hükümetleri bu durumdan dolayı zor koşullarda çalışmış bu durum karşısında 2002'de Kenya'nın Eldoret kasabasında

2 yıl süren görüşmeler yapılmıştır. 2004''te Kenya'da toplanan Somali diasporası federal sistemin Somali'yi kurtaracağını söyleyerek üniter sistemden Federal sisteme geçiş süreci başlatılmıştır. Aynı yıl Somali ordusunun eski generali olan Abdullahı Yusuf Cumhurbaşkanı olarak seçilmiş ve böylece yeni dönem başlamıştır.

Abdullahı Yusuf Hükümeti'nin karşılaştığı en büyük sorun radikal gruplar olmuş, bu durum karşısında 2006'da Abdullahı Yusuf'un davetiyle Somali'ye Etiyopyalı askerlerin gelmesiyle birlikte, Somali krizinde yeni bir dönem başlamıştır. Yabancı askerlere isyan eden başta gençler ve milliyetçi gruplar silahlanmışlardır ve üç yıl boyunca hem Somalili hem de yabancı askerlerle savaşmışlardır. Radikal grupların devletle anlaşması ile yeni bir süreç başlamış, fakat devletle masaya oturmayan Eş-Şebab grubu savaşmaya devam etmiştir. Bu anlamda Somali'nin en büyük sorunları 1991'de dağılan güçlü bir Somali ordusunun bir daha toparlanamaması, ülkede bireysel ve toplu silahlanmanın artması ve eyaletlerin kendi iç güvenliklerini sağlayacak kurumların zayıf olmasıdır. Araştırma problemleri ise şöyle sıralanabilir:

1. Somali'nin güvenlik güçleri nasıl kuruldu?
2. Bu güvenlik güçleri dönemlere göre nasıl bir örgütlenme modeli benimsedi?
3. Güvenlik güçleri dönemlere göre nasıl bir politika izledi?
4. Somali'de güvenlik güçlerinin rolü nedir ve güvenlik güçleri Somali'de 40'yıla dayanmış bir iç savaşı nasıl başlattı?
5. Somali'de güvenlik güçleri kişi veya bir grubun menfaatine göre kullanıldığında Somali devleti ve halkı bundan nasıl etkilendi? gibi sorulara cevaplar aranmıştır.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı; Somali Federal Cumhuriyeti'nin güvenlik örgütlenmesi ve politikasının bir değerlendirmesidir. Önce Somali'nin güvenlik yapısı ve tarihi değişimleri daha sonra güvenlikle ile ilgili politikaların değerlendirilmesidir.

Somali'nin güvenlik örgütlenmesi ve politikasında yaşanan sorunlar bugün Somali'de gerçekleşen; Somali'nin içinde bulunduğu siyasal karmaşıklığı, Devletin kendi kendine yetememesi ve terör grupların bu kadar güçlü olması gibi birçok sorunun ana kaynağıdır. Somali Federal Cumhuriyeti'nin eyaletlerle ilişkisi, devletin diğer devletlerle olan ilişkisi, ülkedeki insanların sosyo-ekonomik yaşamları, komşu ülkelerin güvenlikleri ve dünya ticareti gibi tüm unsurlar Somali'nin zayıf güvenliğinden etkilenmektedir. Bu çalışma ''Somali Federal Cumhuriyeti'nin Güvenlik Örgütlenmesi ve Politikalarının'' anlaşılması için önemli bir potansiyel arz etmektedir.

Somali Federal Cumhuriyeti'nin yıllık bütçesinin yarısından fazlası güvenlik yapılanmasına ayrılmaktadır. Bütçenin büyük bölümü güvenliğe ayrılmasına rağmen Somali Federal Cumhuriyeti'nin güvenlik güçlerinden beklediği; Somali'de güvenliğin sağlanması, AMISOM'un Somali'deki misyonunun devralınması ve terör örgütlerin ülkeden temizlenmsi gibi hedeflere ulaşamamaktadır. Güvenlik güçlerden beklenen hedefleri ulaşamamasın nedenini anlamamız için bu konu önemlidir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

İnsanın yaşadığı evreni ve bu evrendeki yerini, evrenin işleyiş biçimini ve döngüsünü merak ederek sorgulamaya ve öğrenmeye ilkçağlardan itibaren başladığı görülmektedir. Özellikle evreni, insanı ve toplumu anlamak için yapılan araştırma ve sorgulama disiplininin Antik dönemde anlam kazanmaya başladığı ileri sürülmektedir. (Erkul ve Kanten: 14). Nitel araştırma, insanın kendi potansiyelini anlaması, sırlarını çözmesi ve çabasıyla inşa ettiği sosyal yapı ve sistemlerin derinliklerini keşfetmek için geliştirdiği bilgi üretme biçimlerindendir (Baltaci, 2019: 372). Nitel yöntemle desenlenmiş araştırmalarda incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur (Morgan, 1996: 45). Bu çalışmanın modeli nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kapsamındadır. Durum çalışması yöntemi özellikle sosyal bilimlerde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bu yöntemin en belirgin özelliği ise "güncel bir olgu, olay, durum, birey ve gruplar üzerine odaklanılıp, derinlemesine incelemeye çalışılmasıdır" (Ekiz, 2013: 62). Durum çalışması,

sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010: 582).

Merriam (2013: 75) ise durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Öte yandan, Creswell (2003)'e göre durum çalışması; araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır.

Araştırmada incelenen olgu veya olaylarla ilintili bilgiler içeren yazılı belgelerin ayrıntılı olarak taranması ve bu bilgilerden yeni bir bütünlük oluşturulması, doküman analizi olarak adlandırılır (Creswell, 2002: 94). Bu tezin veri toplamada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada da veri toplamak için öncelikle Birleşmiş Milletler'in çalışmaları (dokümanlar), Somali Federal Hükümeti'in güvenlik raporları, Heritage Enstitüsü'nün (Somali'de siyaset ve güvenlik konularında bilimsel araştırmalar yapan saygın bir kurumdur) raporları ve ulusal ve uluslararası literatürden (Kitaplar, Hakemli bilimsel dergiler, ilgili Yüksek Lisans ve Doktora tezleri) faydalanılarak veriler toplanmıştır.

Veri analizi, nitel araştırmanın en önemli adımıdır (Flick, 2013: 3-6). Çünkü veri analizi olguları tanımlama, sınıflandırma ve kavramların birbirleriyle nasıl ilişkili olduklarını betimleme süreçlerini kapsar (Corbin ve Strauss, 2008: 49; Dey, 1993; Maxwell, 2013). Nitel araştırmada elde edilen veriler genelde iki yöntemle analiz edilebilir. Bunlardan ilki betimsel analiz, ikincisi ise içerik analizidir. Buradan hareketle araştırmanin amacına uygun olarak içerik analizi tabi tutulmuştur. Araştırma konusuyla ilgili raporlar, kitaplar, arşiv dosyaları, gibi belgeler özgünlüğü kontrol edilerek sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıklar

Bu çalışma; Somali Federal Cumhuriyeti'nin güvenlik örgütlenmesi ve politikasının bir değerlendirmesidir ve buna bağlı sorunları ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde 1960-1991 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Ayrıca dönemin güvenlik örgütlenmesi ve politikasında hem sivil yönetimin hem de askerlerin yönetimdeki rollerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

İkinci bölüm 1991-2006 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde iç savaşla birlikte ülkenin parçalanması, ülkenin farklı radikal grupların kontrolü altına girmesi karşısında oluşan güvenlik yapıları ve politikalarının irdelenmesi amaçlanmıştır.

Son bölüm ise 2006'den günümüze kadar olan dönemidir. Bu dönemde yerel güvenlik örgütlenmesi ve ülke genelindeki Somali ordusunun yeniden toplanması ve düzenlemesi süreci olup, bu son dönemde, güvenlik ile ilgili örgütlenme modelinin ve politikalarının mevcut durumları incelenmeye çalışılmıştır.

1.6. Konu ile İlgili Daha Önce Yapılmış Araştırmalar

Colin, Robinson (2016) "Somali Silahlı Kuvvetlerinin Yükselişi ve Düşüşü Tekrar Gözden Geçirmek" adlı makalesinde Somali güvenlik güçlerinin varlık nedeni şöyle tanımlanıyordu; Somali 1960'ta bağımsızlığını elde ettikten sonra Somali hükümetleri tüm parçalanmış Somali topraklarını, en önemlisi de Etiyopya'nın kontrolündeki Ogaden bölgesini "yeniden Somali ile birleştirme" misyonunu üstlendiler. Etiyopya 16. yüzyıldan beri Somali'nin geleneksel bir düşmanı olarak görülüyordu. Robinson makalesinde Somalili liderlerin siyaset vizyonlarını ''Somali hiçbir zaman ülkeyi sorumlu bir şekilde yönetmeye odaklanmış yeterince güçlü bir lider ve yönetici kadrosuna sahip olamamıştır. Bunun yerine, Somalili liderler ya makamlarını kişisel menfaatleri için kullandılar ya da gerçekçi olmayan hırslı ve yayılmacı bir politika izleyerek Somali'yi felaket noktasına kadar götürmüşlerdir'' şeklinde tanımlamıştır. Robinson Makalenin devamında o zamanın siyaset ve ordu liderlerinin nasıl bir politika izlediklerini ''bu bölgeler yeniden Somali'ye kazandırılacak ve 1945-1960'ın adaletsiz paylaşımları telafi edilecekti'' şeklinde açıklamıştır. Sivil hükümetler bu yayılmacı politika üzerinde kararlar alırken, silahlı kuvvetler bu durumdan memnun olmuşlardır. Ancak bağımsızlıktan 9 yıl sonra sivil siyasi liderler yayılmacı politikanın gerçekçi olmadığını görmeye başlamışlardır. Kenya ve Etiyopya ile yakınlaşmaya başladıklarında ise silahlı kuvvetler darbe yaparak yönetime el koymuştur.

Colin, Robinson (2019b) "Zirvede Olan Bir Ordunun Görüntüsü" adlı makalesinde Somali güvenlik güçlerinin bölündüğünü ve bölünmeye nelerin sebep olduğunu açıklamıştır. Somali'nin Ogaden bölgesini 1977-78 savaşında ele geçirememesi, kısa sürede silahlı kuvvetlerin düşüşünü başlatmıştır. Buna 1978 başarısız darbe girişiminin eklenmesiyle beraber ordu farklı bir döneme girmiştir. Bu dönemin bir sonucu olarak Somali Silahlı Kuvvetleri 1980'lerden bugüne kadar Somali'nin kabile merkezli devlet yapısının bir parçası haline gelmiştir. Öyleki; 1980'lerin ortalarından itibaren silahlı güçler kabile güdümlü

milisler haline dönüşmüştür. Robinson bu makalesinde orduların idari-bürokratik yapısı parçalandığında milis tipi gruplara ayrıldığını, hatta bazı durumlarda tamamen ordunun yok olduğunu ifade etmiştir. Ukrayna'nın Donbas'ta kullandığı düzensiz bölgesel savunma birimleri ve Suriye Arap Ordusu'nun Suriye'de devam eden iç savaşın ilk iki yılında nasıl parçalandığı ve muhalif gruplara katıldığını örnek göstermiştir. C. Robinson (2019b) makalesinde Somali Ordusunun her zaman bölünmüş ve etkisiz olmadığını dile getirmiştir. Somali ordusunun ilk başta nispeten uyumlu ve siyasetten bağımsız bir şekilde çalıştığının altını çizmiştir. 1991'de dağılan Somali ordusu ancak zayıf bir ordu olarak 21. yüzyılın başlarında geçiş hükümetleri tarafından yeniden kurulmuştur. Son on beş yılda ise Mogadişu'daki hükümetlerin tümü benimsedikleri güvenlik politikalarında ordunun kurumsallaştırılması ve askeri disiplinsizliğin yok edilmesi için çaba sarf etmişlerdir.

Paul D. Williams (2019)'daki ''Somali Ulusal Ordusunu Kurmak: Bir Başarısızlığın Anatomisi'' adlı makalesinde Somali güvenlik güçlerinin en önemli birimi olan ordunun tekrar kurulmasının neden bu kadar önemli olduğunu açıklamıştır. 2000'lerin sonunda, etkili bir Somali ordusu kurulmasının iki temel nedeni olduğunu söylemiştir. Birincisi, ülkeyi istikrara kavuşturabilecek ve vatandaşlarını her şeyden önce dünyanın en ölümcül militan gruplarından biri olan Eş-Şebab'tan koruyabilecek bir Somali devletinin yeniden işler hale getirilmesinin hayati bir parçası olarak ordunun önemidir. İkincisi, yeni ve güçlü bir Somali ordusu, AMISOM'un (African Union Mission to Somalia -Afrika Birliği Somali Misyonu) Somali'den çıkışı için uygulanabilir çıkış stratejisinin önemli bir parçasıdır.

Colin, Robinson'un (2019a) ''Somali Ulusal Ordusu: Bir Değerlendirme'' adlı makalesinde mevcut Somali ordusunun kuruluşunun 2009 Cibuti Antlaşması'na dayandığını açıklamıştır. Cibuti'de Ağustos 2008'de imzalanan antlaşmaya bağlı olarak, Geçiş Dönemi Federal Hükümeti (Transitional Federal Government-TFG) ile Somali'nin Yeniden Kurtuluşu için İttifak'ın (Alliance for the Re-liberation of Somalia-ARS) birleşmesi sonucu iki taraf, elindeki güçleri birleştirerek ulusal tek bir ordu kurmuştur. Bu antlaşma sonucu yeni birleştirilmiş kuvvetler, Mogadişu'da kalan eski 1960-1990 Somali Ulusal Ordusu'nun subaylarından ve IMB (İslami Mahkemeler Birliği) milislerinden oluşuyordu. Hedeflendiği üzere Somali güvenlik güçleri 1991'de yıkılan otoriter sistemin yerine demokratik sistemine uyumlu ve siyasetin dışında çalışan güvenlik güçleri olarak oluşturulmuştur. Robinson makalenin sonunda şöyle ifade etmektedir; Somali'de 2009 sonrası kurulan güvenlik güçlerinin yapılanmasına Puntland ve Somaliland eyaletleri dahil değildir. Somaliland

bağımsız bir devlet gibi hareket ederken; Puntland ise kendini özerk bir bölge olarak görmektedir. Bu iki eyalet güvenliklerini kendi güvenlik güçleriyle sağlamaktadırlar. Son yıllarda Somali'nin etkin bir güvenlik sistemi kurmasını ve daha fazla istikrara kavuşmasını isteyen büyük dünya güçleri (ABD ve Britanya) ve kayda değer etki kazanan daha yeni bölgesel güçler (Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar) mevcuttur.

Somali'de farklı politika ve stratejileri olan farklı yabancı devletlerin Somalili güvenlik güçlerini eğitmesi ve desteklemesi, Somali ordusunun entegrasyonunu ve ülke menfaatini önemseyen güvenlik güçlerinin kurulmasını zorlaştırmıştır.

Paul D. Williams (2019)'daki makalesinde Somali güvenlik güçlerini başarısızlığa iten nedenleri dile getirirken şöyle yazmaktadır: etkili bir Somali silahlı kuvvetleri oluşturmaya yönelik uluslararası çabalar birbiriyle ilişkili üç farklı ''politik, bağlamsal ve operasyonel'' zorluğun sonucu bu çabalar başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Siyasi zorluklar; siyasi engeller, uluslararası aktörler ve yerel Somalili seçkinlerin arasındaki çıkar asimetrisine dayanmaktadır. Somali'nin kurumsal yapılanma yetersizliği ve Somali'nin uluslararası ortakları arasında koordinasyon eksikliği siyasi anlamda güvenlik güçlerine yönelik politikaların başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmaktadır. Bağlamsal zorluklar ise Somali'nin yakın tarihi ve kültürel dinamikleri iki ana açıdan etkili bir güvenlik güçleri inşa etmeye yönelik uluslararası girişimlere engel olmuştur. Birincisi yirmi yıllık devlet çöküşünün yarattığı kaos, ikincisi ise ülkenin kabile sisteminin siyasette ortaya çıkardığı çeşitli zorluklardır. Operasyonel zorluklar ise ülkenin aktif bir savaş içinde iken ve terör örgütlerine karşı savaşırken aynı anda bir ordu inşa etmeyi, çok sayıda silahlı grubun bulunduğu bir ülkede askeri entegrasyonun karmaşıklığını ve güvenlik güçlerini etkileyen donanım ve kapasite eksikliğini belirtmektedir. Williams bu makalesinde Somali'nin güvenlik alanındaki reform girişimlerini yazmıştır. Mayıs 2017'de kabul edilen Londra Güvenlik Paktı'nın ardından Somali Federal Hükümeti (Federal Government of Somalia - FGS) ve uluslararası ortakların vardığı anlaşma sonrası ülke genelinde eşit şekilde dağılmış ve organize olmuş uygun maliyetli, kabul edilebilir, hesap verebilir ve Somali nüfusunu koruyabilecek güvenlik güçleri inşa etmek için mutabakata varılmıştır. Yeni güvenlik güçleri kurmanın bu kadar zor olmasının nedenlerinden biri, önceki güvenlik güçlerinin karmaşık bir şekilde kurulmuş olmasıdır.

Heritage Enstitüsü (2021) ''Somali'nin Güvenlik Güçlerini Canlandırmanın Önündeki Yapısal Engeller'' adlı raporunda Somali Federal Hükümeti'nin bütçesinin

yarısından fazlasının güvenliğe harcandığına ortaya koymuştur. Dünya Bankası tarafından 2017 yılında yapılan bir incelemeye göre Somali bütçesinde, yüzdelik olarak güvenlik sektörüne, Afganistan dışında dünyadaki diğer tüm kırılgan ülkelerden daha fazla pay ayrılmaktadır. Güvenlik sektörüne ayrılan bütçenin büyük çoğunluğu güvenlik güçlerinin maaşlarına gitmektedir. Somali'nin profesyonel güvenlik güçlerini işe alması, eğitmesi ve donatması için gereken bütçe Somali'nin mevcut gelir kapasitesinin çok üstündedir. Yakın zamanda yapılan bir değerlendirme, güvenlik sektörü için "kaynak eksikliğinin hala acil bir endişe uyandırdığını" ortaya koymuştur. Kaynak yetersizliğinden dolayı güvenlik güçleri sürekli olarak görevlerini yerine getiremediği için bir domino etkisi ile çoğu zaman Eş-Şebab'ın bu boşluğu kullanması için uygun alan ortaya çıkmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavramsal Çerçeve

Yapılan bu çalışma konusu dahilinde güvenlik çalışması olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda ise önceliği güvenliğin kavramsal boyutlarından söz etmek, kapsam ve sınırlarının ne olduğu konusunda açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. Güvenlik kavramının geniş kapsamlı tanımları bulunmaktadır. Bu sebeple de araştırmamızın bu bölümünde güvenlik kavramının analizi yapılarak kavram bileşenleri hakkında kısa bilgileri yer verilmiştir.

2.1.1. Güvenlik Kavramı Üzerine Tanımlar

Güvenlik, Helenistik Dönem'de kayıtsızlık ve sakinlik anlamında kullanılan ataraxia kelimesine dayanmaktadır. Güvenlik, Latince se (olmaksızın) ve cura(endişe) kelimelerinin birleşmesi ile türemiş bir kavramdır. Günümüz manasındaki güvenlik kavramı, securitas ifadesinden türemiştir (Karabulut, 2015: 43). Roma İmparatorluğu'nda kaygıdan uzak ve sükûnet olarak anlaşılan güvenlik ‘‘securitas’’ kavramını tercih edilmiştir (Arends, 2009: 22).

Dünyaya gelen her canlının temel amacı varlığını korumak ve sürdürmektir. Canlı varlık olarak insanlar için geçerli olan bu durum, insanlardan oluşan devletler için de geçerlidir. Varlığını korumak ve sürdürmek de güvenlik kavramının özüdür. Güvenlik kaybedildiğinde, sahip olunan her şey elden gideceği için için insanlar güvenliklerini riske atan her şeyi yok etmeye çalışırlar (Bilgin, 2010:76).

Güvenliğin sıklıkla kullanılan bir kavram olmasına rağmen, üzerinde uzlaşılan tek bir tanımının bulunmaması, onun türetilmiş bir kavram özelliği göstermesinden kaynaklanmaktadır. En temel anlamıyla güvenliği açıklamak için, önem verilen değerlere yönelik tehditlerin azaltılması tanımına başvurulduğu görülmektedir. Bununla birlikte güvenliğe ilişkin “tehlikelerden ve korkulardan uzak kalma, bir tehdidin olmaması” gibi ifadelerin birçok tanımda kullanılmış olması ortak bir anlayışın olduğunu da göstermektedir (Özcan, 2011:447-448).

Güvenlik kavramı; Devletlerin, toplumların ve bireylerin varlıklarını koruma faaliyetlerini ve kendilerini tehdit eden unsurları ortadan kaldırmaya yönelik uygulamaları

kapsar ve uluslararası sistemdeki değişikliklere göre yeniden yapılanmaktadır (Dedeoğlu, 2014; 29).

Güvenlik kavramını tanımlarken birçok değişkeni dikkate almanın ve kavramın çerçevesini değişen koşullara göre yeniden tanımlamanın gerekliliği, herkes tarafından kabul edilen ve her zaman geçerli olan bir tanımın ortaya çıkmasını engellemektedir.

Buzan'a göre güvenlik, yaşamın her alanında ele alınması gereken bir konudur. Her coğrafyada farklı tehdit algılamaları yaşanmaktadır. Bu nedenle güvenlik tüm dünyayı ele alacak şekilde değil, bölgesel analiz düzeyinde incelenmelidir. Buzan sadece askeri güvenlik anlayışını eleştirmiş, beş farklı güvenlik sektörünü analizine dahil ederek güvenliğin genişletilmesi ve derinleştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu sektörler şunlardır: askeri, siyasi, ekonomik, toplumsal. çevresel Güvenliktir (Buzan, 1991: 17). Askeri güvenlik, devletlerin saldırı ve savunma amaçlı silahlı yetenekleri ile birbirlerinin niyetlerine ilişkin algıları arasındaki iki seviyeli etkileşimle ilgilidir. Siyasi güvenlik, devletlerin örgütsel istikrarı, hükümet sistemleri ve onlara meşruiyet veren ideolojilerle ilgilidir. Ekonomik güvenlik, devletin gücünü ve refahını kabul edilebilir bir düzeyde sürdürmek için kaynaklara, finansa ve piyasalara erişimle ilgilidir. toplumsal güvenlik, geleneksel dil, kültür, din ve ulusal kimlik ve gelenek kalıplarının, gelişimleri için kabul edilebilir koşullar içinde sürdürülebilirliği ile ilgilidir. Çevresel güvenlik, diğer tüm insani teşebbüslerin varlığının dayandığı gerekli destek sistemi olarak yerel ve gezegenin biyosferinin korunmasına ilişkindir (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 46-50).

Arnold Wolfers'ın güvenliği objektif ve sübjektif güvenlik olarak iki kategoriye ayırması ise literatürde genel kabul edilmiş bir yaklaşımdır. Arnold Wolfers'a göre objektif güvenlik herhangi bir tehlikenin olmadığı durumdur. Sübjektif güvenlik ise herhangi bir tehlike beklentisinin olmadığı yani korku yaşanmayan durumdur (Wolfers, 1962: 150). Objektif güvenlik, tehlike olmadığından şüphelenmemek, subjektif güvenlik ise şüphelenilecek bir tehlike olmadığına inanmak anlamına gelir. Bu tanımlara göre sübjektif güvenlik, objektif güvenlikten daha muğlak bir kavramdır (Karabulut, 2015: 10).

Barry Buzan'a göre güvenliğin en önemli sorunu belirsizlik ve korku durumlarının oluşturduğu güvensizlik durumudur (Buzan, 1991: 1). Güvenlik kavramı için söylenebilecek en temel şey her canlının her yerde ve her şartta ona ihtiyacının olduğudur.

2.1.2. Güvenlik Kavramının Unsurları

Güvenlik kavramını birey, devlet ve sistem düzeyinde veya aralarına farklı düzlemler yerleştirerek, iç ve dış güvenlik olarak kategorize ederek veya siyasi, ekonomik, askeri, sosyal, ortak güvenlik ve çevresel güvenliği şeklinde kategorilere ayırarak değerlendiren yaklaşımlar bulunmaktadır (Ağca, 2010: 45) Bugün gelinen noktada güvenliği, bu çeşit bir ayrıma tabi tutarak birbirinden bağımsız alanlar gibi incelemek mümkün değildir. İç ve dış güvenlik arasındaki ayrım büyük oranda ortadan kalkmış, birey ve devlet güvenliğini birbirinden ayırarak değerlendirme imkânı pek fazla kalmamıştır. Ancak, her ne kadar aralarında doğrudan bir bağlantı bulunuyor olsa da kavramın ele alınmasında analiz düzeyi olarak bir ayrım yapılma yoluna gidilmektedir. Bununla birlikte, yapılan sınıflandırmaların bir yandan kavramın değerlendirilmesini ve incelenmesini kolaylaştırdığını söylemek mümkünken, diğer yandan bu sınıflandırmaya duyulan ihtiyacı yaratan faktörün ve tanımlardaki çeşitliliğin, bu değerlendirmeleri yapan kişilerin yaklaşım farklılığından kaynaklandığını belirtmek gerekir (Sancak, 2013: 125).

Kamu düzeni kavramı iç güvenliğin sağlanması anlamında kullanıldığında, bireylerin ve toplumun güvenli, sağlıklı, huzurlu bir ortamda ve refah içinde yaşamlarını sürdürebilmeleri olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan hareketle iç güvenlik sağlanırsa kamu düzeninin sağlanmış olacağı sonucunu çıkarabiliriz. İç güvenliğin sağlanması, genel manada hukukun uygulanarak düzenin sağlanmasıdır. Bu anlamda iç güvenlik hizmeti, doğası gereği bir kamu hizmetidir ve kamu gücü, asayişin sağlanması ve korunması görevini kolluk kuvvetleri ile birlikte yürütür. Bu açıdan devlet, iç güvenlik teşkilatlarını kurmak zorundadır (Bal, 2003: 15).

İç güvenliği, bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde oluşabilecek tehdit ve tehlikelerden bertaraf olarak öncelikle vatandaşlarının huzur ve güvenliğinin sağlanması, daha sonra da devlete ve özel kişilere ait binaların her türlü sabotaj ve benzeri tehlikelere karşı korunması şeklinde tanımlamıştır (Çınar, 1997: 61).

Dış güvenlik; ise bir ülkenin siyasi sınırlarının dışından o ülkeye yönelen tehditlere karşı alınan tedbirlerdir. Bu tehditlere karşı hükümet dışı organizasyonlar, uluslararası örgütler, istihbarat, diplomatik unsurlar ve silahlı kuvvetler kullanılır (Küçükşahin, 2006: 12).

2.2. Kuramsal Çerçeve

2.2.1. Güvenlik Örgütlenmesi ve Politikaları

Uluslararası örgütler, ulus devletlerin ortaya çıkışı ve uluslararası sisteme hâkim olmasıyla görülmeye başlamıştır. 1618-1648 yılları arasında Protestan-Katolik karşıtlığı nedeniyle yaşanan 30 yıl savaşları sonrasında Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'na bağlı prenslikler bağımsız siyasi birimler haline gelmiştir (Booth, 2012:20). 1648 yılında Avrupa'da 30 Yıl Savaşlarını sona erdiren Westphalia Antlaşması bir yönüyle dünyanın en kanlı savaşlarından birini bitirirken, diğer yandan uluslararası sistemi kökünden değiştiren bir egemenlik anlayışını da dünya sisteminde hâkim kılmıştır (Moita, 2012: 23). Evrensel imparatorluklara karşı ülkesel "ulus devletin" zaferini simgeleyen bu barış antlaşması, uluslararası alanda devletlerin egemenliğini ve eşitliği ilkesel bir temel kural haline getirmiştir.

Ülkesel devlet (teritoryal devlet) evrensel imparatorluklara karşı sınırlı bir toprak (ülke ya da vatan) üzerinde kurulmuş ve kendi siyasi varlığını bu ülkeden alan bir devlettir. Uluslararası örgütlerin yaygınlaşması için 19. yüzyılın başını beklemek gerekmiştir. Bunun temel nedeni ülkesel, ulus-devletlerin yaygınlık kazanması ve bu devletlerarası ilişkilerin barışçıl bir dönemde artış göstermesidir. 19. yüzyıl bu açıdan Avrupa'da uluslararası örgütlerin yaygınlık kazandığı bir büyük başlangıç dönemi olmuştur. 19. yüzyılda Napolyon Savaşları sonrasında 1815 Viyana Kongresi ile ortaya çıkan "Avrupa Uyumu" düzeni içinde artan işbirliği ortamı uluslararası örgütlerin kurulması için uygun bir iklim yaratmıştır (Moita, 2012: 27-28). 1815 yılında Ren Nehri'nde Seyrüsefer için kurulan "Merkezi Komisyon" bu anlamda hem ilk kurulan uluslararası örgüttür hem de çağdaş uluslararası örgütlerin öncülü niteliği taşımıştır. 1821'de Elbe Nehri, 1856'da Tuna Nehri için benzer örgütler kurulmuştur (Linklater, 2007:31). 1818 yılında Alman Devletleri aralarında Zollverein adı verilen bir gümrük birliği oluşturmuştur. Söz konusu gümrük birliği teknik bir işbirliği anlaşması olarak ortaya çıkmış ve 1835 yılında ortaya çıkacak olan Alman Siyasi Birliği'nin de temelini atmıştır (Nye ve Welch, 2010: 104-105). Bu örgütler genel olarak, ticaret gelişmesiyle ortaya çıkan ihtiyaçları gidermek üzere devletlerin kendi aralarında yaptıkları düzenlemeler şeklinde ortaya çıkmış ve serbest piyasa ekonomisi ilkelerine dayanan liberalizm, ortaya çıkışından itibaren dünya siyasetini derinden etkilemiştir (Tunç vd., 2021: 504).

Ulus devletlerin rekabeti, güç peşinde koşma stratejisi ve askeri konularda ortaya çıkan gerginlikler Avrupa'yı 1914 yılında savaşa sürüklemiştir. Birinci Dünya Savaşını bitiren Paris Barış Konferansından sonra kurulan Milletler Cemiyeti önemli bir girişimdir. Bu girişimin arkasında ABD Başkanı Wilson'un liberal görüşleri ve idealizmi vardır. Wilson, uluslararası hukukun ve uluslararası kurumların hakimiyeti altında, evrensel ilkelerin uluslararası sisteme yön vermesiyle barışın kalıcı olacağını savunmuştur (Sönmezoğlu, 1989: 584). ABD iç siyasetinden kaynaklanan nedenlere Milletler Cemiyetine üye olmamış ve bu durumu örgütü sorunlu bir duruma sokmuştur. Milletler Cemiyeti; Birinci Dünya Savaşından sonra İsviçre'de 10 Ocak 1920 tarihinde kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşının çıkmasını engelleyememesi üzerine 18 Nisan 1946 yılında dağılmıştır (Öztoprak, 1989: 21). İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler kurulmuş, uluslararası örgütler alanında yeni bir dönem başlamıştır.

Uluslararası sistem, şüphesiz, çeşitli aktörlerin birbirleri ile ilişki kurdukları bir iletişim ağı bütünüdür (Tunç ve Atıcı, 2020: 290). Güvenlik ve Uluslararası Örgüter Devletler arası ilişkilerde, sorunlara çözüm getirmek ve işbirliğini kolaylaştırmak üzere kurulan ilk uluslararası örgütler, uluslararası sistemin anarşik doğasından kaynaklanan güvenlik sorunu etrafında şekillenmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan Birleşmiş Milletlerin temel amacı, "uluslararası barış ve güvenliği'' korumaktır. BM, Milletler Cemiyetinin sınırlılıklarını aşmak için kuvvet kullanımını yasaklamıştır. Bu yasağın tek istisnası meşru müdafaa ve uluslararası barış ve güvenliğin tehdidini ortadan kaldırmak için BM Güvenlik Konseyi kararıyla kuvvet kullanımıdır (Donnelly, 2012: 71).

Uluslararası örgütlenmede güvenlik konusu, teknik ve ekonomik işlevsel örgütlenme kadar önemli ve eskidir. Güvenlik konusunun ilk örnekleri daha çok geçici ittifaklardır. Ancak İkinci Dünya Savaşından sonra güvenlik anlayışı, gizli ittifak anlayışını aşan kapsamlı ve geniş bir örgütsel yapıyla gelişmiştir. Batı Avrupa merkezli bu gelişmeyi belirleyen ve güvenlik alanında uluslararası örgütlerin ortaya çıkmasına neden olan iki unsur söz konusudur; 1- Soğuk Savaşın başlaması ve Batı Avrupa devletlerinin, Sovyetler Birliği ve Doğu Blokundan algıladıkları askeri ve ideolojik tehdit 2- Tarihi Fransız-Alman düşmanlığının Avrupa'yı iki dünya savaşına sürüklemiş olmasıdır. Güvenlik alanında uluslararası örgütlerin ortaya çıkmasında devlet davranışlarını ön planda çıkaran yaklaşımların en önemlisi Karl Deutsch'a ait "Güvenlik Toplumu Modeli" dir (Dağı, 2007: 202, 225). Deutsch'un güvenlik toplumu modeli savaşın modelidir ve geleneksel güvenlik

yaklaşımından oldukça farklıdır, liberal varsayımlar üzerinden bir güvenlik toplumu örgütü önerir.

Güvenlik toplumu modeli; ortak değerlerin oluşturulmasına hizmet edecek biçimde toplumsal kesimler arasında iletişim ve ulaşım olanaklarının artırılmasını önermektedir. Burada güvenlik kavramı ile daha çok "ulusal egemenlik ve toprak bütünlüğünün korunması" kastedilmektedir. Deutsch'un hareket noktası siyasal toplumdur. Siyasi toplum; siyasi iletişim kanallarına, belli bir zorlama mekanizmasına ve ortak değer yargılarına sahip sosyal bir gruptur. Barışın hâkim olduğu ve sosyal değişimi barışçıl süreçlerle gerçekleştirilen siyasi toplumlara güvenlik toplumu denmektedir. Deutsch'a göre güvenlik toplumu "farklı devletlerin hukuki bağımsızlıklarının devam ettirirken siyasi toplum ruhuyla bütünleştikleri bir bütündür." (Pasic ve Weiss 2003: 110).

Deutsch'a göre, güvenlik toplumunun varlığı için üç önemli koşul sözkonusudur.

1. Güvenlik toplumunun parçası olan toplumların ortak değer yargılarına sahip olması ve özellikle de hükümetlerinin olaylar karşısında tutum alışlarını belirleyen değerlerin birbirleriyle uyumu olması
2. Güvenlik toplumu üyelerinin birbirlerinin bir konu karşısındaki olası tavırlarını öngörme kapasitesine sahip olması
3. Güvenlik toplumundaki hükümetlerin birbirlerinin ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesine sahip olmasıdır.

Deutsch teorisini özellikle Atlantik Topluluğu modeli üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Atlantik Topluluğu, NATO'nun ortaya çıkmasından öncedir. NATO Atlantik Topluluğu'nu var eden ortak değerlere sahip toplumların Sovyetler Birliği ve Doğu Blokunun temsil ettiği ekonomik ve siyasi anlayış karşısında bir araya gelmesiyle bir güvenlik örgütü olarak ortaya çıkmıştır. Bu yüzden NATO Deutsch'a göre sadece bir güvenlik örgütü değil, güvenlik toplumunun örgütsel organıdır. NATO dışında Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ile Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı (AİGK/CICA) da güvenlik toplumu modelinde analiz edilebilecek bölgesel güvenlik örgütleridir (Buzan, 2015: 89).

AGİT Soğuk Savaş yıllarında iki karşıt bloğun yakınlaşması, dialog ortamının oluşturulması, değerlerin yakınlaştırılması ve farklılıkların törpülenmesi amacına yönelik bir konferansın sonucudur. AİGK/ CICA ise Kazakistan'ın girişimleriyle 1990'ların başında

oluşturulmaya başlamış 26 üye devlet ve 8 gözlemci devletten oluşan güvenlik girişimidir. Güvenlik toplumu yaklaşımı liberalizmin güvenlik alanındaki bir yansımasıdır. Realizm ise devlet merkezli ve çıkar, savaş ve güç esaslı bir anlayıştır. Realizme göre kollektif güvenlik örgütleri, bir tehdide karşı ve devletlerin varlığını korumak üzere oluşturulmuştur. Realizme göre uluslararası sistem anarşik ve kaotik bir yapıdır. Realistler devletlerin sadece çıkar dürtüsüyle hareket ettiğini ve askeri güç kullanma eğiliminde olduğunu tespit etmiştir. Güç kullanımını engelleyecek ise başka bir devletin/devlet grubunun vergileyici/caydırıcı askeri gücünü ortaya koymasıdır (Viotti ve Kauppi, 2014: 326-328).

Sistem içinde zayıf devletler iki türlü strateji benimseyebilirler; 1- Güçlü devletlerin peşine takılmak 2-İttifaklar yoluyla uluslararası sistem içinde güçler dengesini tekrar kurmak. Bu yüzden realizme göre güç dengesi, uluslararası sistemde askeri güç kullanımını ortadan kaldıracak tek mekanizmadır. NATO, Soğuk Savaş döneminde kurulmuş, realist anlayışa uygun bir güvenlik örgütüdür. Sovyetler Birliğinin ve Doğu Bloku'nun dağılmasından sonra güçler dengesini gözeten işlevinden uzaklaşmıştır. NATO, güçlü devletlerin çıkarını gözeten, ikincil konumdaki devletlerin çıkarlarını güçlü devletlerin peşine takılma stratejisi ile koruyan güç koalisyonuna dönüşme eğilimindedir. NATO, Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra iki seçenek ile karşı karşıyadır. Birincisi güç koalisyonu olmaktır. İkincisi ise Deutsch'un güvenlik toplumu modeline yaklaşması ve uluslararası sistemin bütünleşmesine ve barışçıl işleyişine katkı sağlamaktır (Dueck, 2009: 139-147).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GENEL DURUMU

3.1. 20. Yüzyıl Öncesi Somali

Somali'nin Orta Çağ tarihi, İslam'ın Somali Yarımadası'nda yayılması ile başlamaktadır. İslam Dini, Somali Yarımadası'nda 7. yüzyılda yayılmaya başlamıştır. Sonraki yüzyıllarda çok hızlı bir şekilde tamamen Somali'ye yayılıp resmen din olarak benimsenmiştir (Hersi, 1977: 109–112). 10. yüzyılda Arap ve Fars göçmenleri, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'nun Somali sahillerine yerleşerek sahillerde şehirler kurmuşlardır. Bu şehirlerin en önemlileri Mogadişu, Zeyla, Berbera, Brave ve Marka'dır. Arap ve Fars göçmenlerinin gelmesi ile birlikte, Somali sahilleri ticaretin canlı olduğu birer merkez noktaları haline gelmiştir (Lewis, 1993: 10). Sahillerde yerleşen göçmenler, yerleştikleri şehirlerde şehir devletleri kurmuşlardır. İlk şehir devleti 10. yüzyılda Mogadişu'da göçmen Arap kabileleri tarafından kurulmuştur (Hersi, 1977: 77).

Orta Çağ'da Somali toprakları, bölgesel ticarete hâkim olan birkaç güçlü krallığın ortaya çıktığı ve yıkıldığı bir dönemdir. Bu krallıkların hiçbiri Somali'nin tüm topraklarını ele geçirmeyi ve yönetmeyi başaramamışlardır. 1289'da ilk İslam Sultanlığı Ifat, Kuzey Somali ve Doğu Etiyopya'da Umar Walshma Hanedanı tarafından kurulmuştur. Ifat, günümüz Etiyopya'sının doğusu, Cibuti ve Kuzey Somali'de hüküm sürmüştür. Saltanatın en önemli şehirleri Zeyla ve Shewa olmuştur. Shewa, İslam krallığının ilk kurulduğu şehirdir. Öte yandan Zeyla, krallığın başkenti ve önemli bir ticaret noktası olmuştur (Hersi, 1977: 106). Zeyla limanının canlı ticareti Habeşistan Hristiyan Krallığı ve Ifat Krallığı'nın arasında birçok savaş çıkmasına neden olmuştur. Ifat krallığı, 1415 yılında son Sultanı Saaddudin'in öldürülmesiyle son bulmuş ve onun yerini Adal Sultanlığı almıştır (Hassan, 2004: 22–26).

Adal Sultanlığı, Ifat krallığı gibi Habeşistan Krallığı ile birçok mücadeleye girmiştir (Mansur, 2016: 136–137). Öte yandan Habeşistan Krallığı, Portekizlerin yardımıyla Somali topraklarına saldırılarını yoğunlaştırmıştır. Portekizliler 15. yüzyılın sonunda ve 16. yüzyılın başında Somali'nin liman şehirlerini yağmalamaya ve yakmaya çalışmışlardır. Portekiz filosu, Somali sahil şehirlerine denizlerden yardım gelmemesi için bu şehirleri kuşatarak deniz bağlantısını kesmeye çalışmışlardır (Omar, 2001: 18).

1527’de İmam Ahmed İbrahim El-Gazi, Adal Sultanlığı'nın başına geçmiştir. İmam Ahmed, Habeşistan Krallığına karşı kutsal savaş ilan etmiştir (Addawe, 2018: 24). İmam Ahmed, Habeşistan Krallığına karşı büyük bir zafer kazanmış ve büyük topraklar ele geçirmiştir. Habeşistan Kralı, Avrupalı Hristiyan devletlerden yardım istemiştir. Portekiz'den destek asker ve zamanın en gelişmiş silahları da dahil olmak üzere 6 yıl sonra gelmiştir. İmam Ahmed bu askeri güce karşı zayıf kalmış ve Yemen'deki Osmanlı birliğinden yardım istemiştir. Osmanlılar bu talebe hemen cevap vermişler ve 900 asker ile 10 havan topunu İmam Ahmed’e göndermişlerdir. Osmanlı birliklerinin desteğini alan Adal Sultanlığı, Portekiz birliklerini ve Habeşistan Krallığını yenilgiye uğratmıştır (Hersi, 1977: 201–206). Ancak İmam Ahmed, bu savaşlarda aldığı yaralar nedeniyle 1543’te ölmüştür. İmam Ahmed’in ölümü sonucu Adal Sultanlığı zayıflamaya başlayarak yıkılış sürecine girmiştir. Bir dizi iç karışıklıktan sonra Sultanlık tarih sahnesinden silinmiştir.

Somaliler tarafından kurulan diğer önemli krallıklar; Ajuran, Geledi, Warsangeli ve Majerteniye'dir. Bu krallıklar kabilecilik üzerine kurulmuştur. Bu nedenle, bu dönemdeki savaşların neredeyse tamamı Somalili kabilelerin kendi aralarında gerçekleşmiştir (Hassan, 2004: 26–31). Örneğin, Ajuran kabilesi tarafından kurulan Ajuran Krallığı, önce diğer Somali kabilelerine diz çöktürüp; daha sonra Habeşistan Krallığı gibi komşu topluluklara ve Portekizliler gibi sömürgecilere karşı başlattığı savaşlar ile bilinir (Hersi, 1977: 230–232). Bu krallıkların bir kısmı henüz olgunlaşamadan, krallıklarının erken dönemlerinde yıkılırken, geri kalan kısmı ise 19. yüzyılın sonunda Avrupalı sömürgecilerin Somali topraklarına ulaşması ile pek de uzun sürmeyen bir çöküş sürecinin sonunda yıkılmışlardır.

3.2. Sömürge Dönemi Somalisi

Somali'nin Kızıldeniz ve Hint Okyanusu sahillerindeki şehirlerinde ticaretin varlığı, çok eski zamanlardan itibaren mevcuttur. 13. yüzyılda Ibn Batuta’nın seyahatnamesinde Mogadişu ve Zeyla'da var olan ticaret ve yöneticilerin davranışları hakkında bilgi verilmiştir (Ibn Battuta, 2004: 361–365). Ibn Haldun 14. yüzyılda yazılan Mukaddime adlı kitabında, Somali'de o dönemde var olan şehirler ve bu şehirlerin stratejik öneminden bahsederken Mogadişu’nun üzerine durur. Ibn Haldun, Mukkadime adlı kitabında Mogadişu’nun bir ticaret kenti olduğunu yazar (Haldun, 2013: 97).

19. yüzyıl boyunca, güçlü Avrupa imparatorlukları Somali'yi sömürgeleştirmek için birbirleriyle yarışa girmişlerdir. 1800'lerin başında, Avrupalı sömürgeciler önemli bilgilere erişmek için Somali'ye keşif misyonlarını göndermeye başlamışlardır. Daha önce Somali'nin

sahil bölgeleriyle sınırlı olan Avrupalı misyonerler, iç ve kırsal bölgelere kadar giderek imparatorluklarına durum hakkında raporlar göndermişlerdir (Addawe, 2018: 110–111). Somalilerin yabancı misyonerlere tepkileri şiddetli olmuştur. Somalili yerli halk yabancı araştırmacılara saldırarak mülklerini yağmalamış ve bazılarını da öldürmüşlerdir.

19. yüzyılda buhar gücü ile çalışan gemilerin keşfi, ticaret gemilerinin büyümesi gibi ticari bakımdan önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1869'da Kızıldeniz'de Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla Doğu ve Batı arasındaki deniz mesafesi kısalmıştır. Daha önce, Avrupa'dan gelen gemiler Güney Afrika'dan dolaşarak Hindistan'a ve Uzak Doğu Asya'ya çok uzun bir yolculuk yapıyordu. Ancak Süveyş Kanalı ile yolculuk süresi kısalmıştır. Süveyş Kanalı'nın faaliyete geçmesi Kızıldeniz'in ve Aden Körfezi'nin mevcut önemini artırarak Avrupalı sömürgecilerin bölgeye gelmesine ve Somali'ye olan ilgisinin artmasına neden olmuştur (Hussein, 2018: 15).

1839'da İngilizler Yemen'nin Aden şehrini ele geçirdiler. Aden, İngilizler açısından önemli bir nokta olmuştur. Aden'e yerleşen İngilizler için Aden şehrinin, Körfez'in ve Hint Okyanusu'nun güvenliği son derece önemli olmuştur. Aden Körfezi'nin yükselen değeri sadece İngilizlerin bölgeye olan ilgisini artırmakla kalmamış Aynı zamanda diğer Avrupalı sömürgecilerin de yarışa dahil olmasına sebep olmuştur. Fransızlar 1859'da Ubok'u (Cibuti) ele geçirmişlerdir (Addawe, 2018: 90). İtalyanlar ise 1870'te Eritre sahilini ele geçirmiştir (Hussein, 2018: 39).

1884-1885 arası Berlin'de düzenlenen Afrika'yı paylaşma konferansında Somali'nin bölgeleri paylaşılmıştır. Bu bölgeleri İngiltere, Fransa ve İtalya paylaşmıştır (Metz, 1993: 11). Büyük Britanya Kuzey Somali'yi Britanya Somaliland'ı, İtalya Güney Somali'yi İtalyan Somaliland'ı, Fransa ise Cibuti sahilini Fransız Somaliland'ı olarak ilan etmiştir (Afrah, 2016: 71).

19. yüzyılın sonlarında Afrika, Avrupalı sömürgecilerin işgali altında kalmış Somali diğer Afrika toplulukları ile aynı kaderi paylaşmıştır. Sömürge döneminde Somali yarımadası sömürgeciler tarafından beş bölüme ayırılmıştır. 1960 yılındaki bağımsızlık ilanından sonra ise sadece Kuzey ve Güneyin birleşmesine izin verilmiştir. Ogaden bölgesi Etiyopya'ya, NFD (Northern Frontier District-NFD- Kuzey Sınır Bölgesi) bölgesi Kenya'ya bırakılmıştır. Kuzeybatı Somali yani ''Fransız Somaliland'ı'' ise Cibuti ismiyle 1977'de bağımsız bir ülke oldu.

1. Kuzey Somali İngilizlerin işgali altına girmiştir.
2. Somali'nin güney bölgeleri İtalya'nın işgali altında kalmıştır.
3. Kuzeybatı Somali ''Cibuti'' Fransızların işgalı altında kalmıştır.
4. Somali'nin batısı ''Ogaden bölgesi'' İngilizler ve Etiyopya Krallığı arasındaki bir antlaşma gereği Etiyopya'ya bırakılmıştır.
5. Doğu Sınır Bölgesi NFD İngilizlerin desteği ile Kenya'ya teslim edilen bir bölgedir. Bugün NFD bölgesi Kenya'nın Kuzey Doğu Eyaleti olarak adlandırılmaktadır (Menkhaus, 2008: 40).

3.2.1. Fransız Somalisi

Fransız gemileri önceden Aden'de İngilizlerin kontrolü altında yakıt ikmali yapabiliyordu. Fakat bu gemiler Uzak Asya'da sömürgecilik arayışında İngiltere ile rekabete girdiğinde bu durum değişmiştir. İngilizler Fransız gemilerinin Aden Limanına yaklaşmasını yasaklamışlardır. Denizlerde hakimiyet iddiası taşıyan Büyük Britanya, her şeyden önce kıyıları kontrol etmek istiyordu. Buna karşılık Fransa ilk olarak Kızıldeniz'in Afrika kıyısında stratejik bir yer bulmak için bölgeye misyonerler göndermiştir. Daha sonra Fransa bu doğrultuda Aden'in Afrika kısmında bulunan Somali'nin Obuk Limanı'nı ele geçirme kararı almış uygun şartların oluşması için fırsat kollamaya başlamıştır (Hussein, 2018: 51).

Büyük Britanya Aden'i 1839'da ele geçirmiştir. Somali'nin kuzeyini ise bundan otuz yıl sonra 1869'da ele geçirerek Kızıldeniz'deki ticaret yolunun kontrolü için önemli bir avantaj elde etmiştir. Fransızlar, Kızıldeniz ve Aden Körfezi'nin birleştiği Tajura Körfezi'nin kuzeyindeki Obuk'ta (Obok) bir iskele kurmuştur. Fransa Tajura kentinin idarecisi konumundaki Ahmed Ebu Bekir ile 11 Mart 1862 tarihinde bir dostluk ve yardım anlaşması imzalamıştır. Ahmed Ebu Bekir, Obuk'u 52.000 Frank karşılığında Fransızlara kiralamayı kabul etmiştir (Omar, 2001: 210–211). Fransa, Obuk'u (Obok) Somali'nin kuzey ucunda bir sömürgesi olarak ilan etmiştir. Osmanlıların bu durumu engelleme çabalarının tümü başarısız olmuş, bölgede Fransız Somalisi adı altında bir sömürge kolonisi kurulmuştur.

1862'de Obuk iskelesine resmen yerleşmiş olan Fransa, ilk olarak Obuk'u merkez olarak kullanmıştır. 1896'da Tajura, Obuk ve çevresi Cibuti Fransız Somalisi olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Afrah, 2016: 87).

Fransız komutanı Legarde 21 Eylül 1884'te Tajura Sultanı ile bir antlaşma imzalanmış, bu antlaşma uyarınca Sultan, ülkesinin Fransa'nın koruması altında olacağını kabul etmiştir. Buna dayanarak bölge, yabancılara karşı koruma adı altında Fransız himayesine girmiştir. Ayrıca, Fransız yönetiminin bilgisi olmadan herhangi bir devlet ile antlaşma yapılması yasaklanmıştır.

Fransa, Obuk Limanı'nı Somali bölgesinde bir yayılma üssü olarak belirlemiştir. Gemileri için bir yakıt ikmal noktası olarak kullanmıştır. Daha da önemlisi bölgenin, Babülmendep Boğazı'na hâkim konumu nedeniyle Obuk, Fransızlar için paha biçilmez bir öneme haiz olmuştur.

1884'te Fransız kuvvetlerinin komutanlığına atanan Léonce Legarde, Etiyopya ile dostane ilişkiler kurmuş ve Fransız sömürgesinin gerçek kurucusu olmuştur. 1888'de Fransa ile Büyük Britanya arasında imzalanan bir antlaşma, Fransız Somalisi ve İngiliz Somalisi'nin sınırlarını çizmiştir. Aynı yıl Fransız Somalisi kıyılarının merkezi, Obuk'tan Légarde tarafından kurulan Cibuti şehrine taşınmıştır (Addawe, 2018: 63).

Cibuti 1977'ye kadar Fransa'nın kontrolünde kalmıştır. 1977'de bağımsız bir devlet olarak Somali'nin hem komşusu hem de kardeş ülkesi haline gelmiştir.

3.2.2. Britanya Somalisi

İngilizlerin Kuzey Somali'deki Berbera ve Zeyla gibi önemli limanlara olan ilgisi 1830'lardan itibaren giderek artmıştır. İngilizlerin Kuzey Somali'yi ele geçirmek için birçok nedeni vardır. Bu nedenlerin ilki deniz ticaretinin, yani Hindistan'a uzanan deniz yolunun güvenliğini sağlamaktır. Bunun için İngilizler Somalili yerli kabilelerle anlaşmalar yapmışlardır. Nedenlerin ikincisi ise, 1839'da İngiltere'nin Aden'i işgal etmesinden sonra Somali'nin stratejik öneminin artmasıdır. Aden'in, ihtiyaç duyduğu kırmızı et ve tüm ihtiyaçlarının temini sadece Somali'den yapılabiliyordu. Ayrıca İngilizler, başlarına gelebilecek tüm tehlikelerin de Somali sahillerinden gelebileceğini öngörmekteydiler (Lewis, 1988: 40).

Doğu Afrika'da ticaret kapısı olan Zeyla ve Berbera'yı ele geçirmek için, Büyük Britanya'nın Aden'deki siyasi temsilcisi General Edward Russell, Mısır tarafından bölgenin valisi olarak atanan Muhammed Cemal Paşa'ya, Aden'in karşı tarafı olan Somali sahillerinin onlar için çok önemli olduğunu açıkça belirtmiştir. Süveyş Kanalı'nın açılmasından sonra, İngiliz hükümeti yavaş yavaş Mısır'ı işgal etmiştir. Britanya böylece Mısır'ın kontrolünde

olan bölgelere de hâkim olmuştur. Mısır birliklerinin Kuzey Somali topraklarından çıkarılması görevi, Aden'den Zeyla'ya gelen İngiliz Binbaşı Hinter tarafından gerçekleştiriliyordu. Binbaşı Hinter Mısır birliklerine 4 Kasım 1884'e kadar Zeyla'yı boşaltmalarını emretti. Mısır birlikleri Kuzey Somali'den ayrıldıktan sonra, Zeyla, Bulhar ve Berbera şehirleri, Britanya'nın Hintli birliklerinin kontrolüne, dolayısıyla Britanya'nın kontrolü altına girmiştir (Omar, 2001: 12–14).

Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm çabalarına rağmen, Berbera 1884'te İngilizlerin eline geçmiştir (Omar, 2001: 72–73). İngilizler geçici olarak Zeyla ve Berbera'yı işgal ettiklerini açıklamıştır. İngiltere, 1885'te yerli kabilelerle imzaladığı anlaşmalarla onları koruma altına almıştır (Lewis, 1993: 26).

Britanya, Kuzey Somali'yi 1887'de kendi himayesi olarak resmen ilan etmiş ve Berlin Konferansina katılan ülkelere bildirmiştir. Bu şekilde, diğer tüm devletler artık Somali'nin kuzey kıyılarının ve Aden Körfezi'nin İngilizlere ait olduğunu resmen kabul etmişlerdir.

Berbera ve Bulhar limanlarının bağlı olduğu kabilelere karşı, Binbaşı Hinter'ın bu bölgeyi ele geçirmek için güç kullanmasına dahi izin verilmiştir. İngiliz heyeti, Somalili kabile şeyhlerine hediyeler, paralar ve sahte vaatler vererek çok sayıda anlaşma imzalamayı başarmıştır. İngilizler Zeyla ve Berbera'da garnizonlar kurmuşlardır. 1889 anlaşmasından sonra, İngilizler yönetimini bölgeye yaymış ve İngiliz Koruma Alanı olarak bilinen Britanya Somaliland'ı kurmuşlardır (Omar, 2001: 60).

3.2.3. İtalyan Somalisi

Afrika'nın sömürgeleştirilmesi için bir araya toplanan Avrupalı devletlerin Almanya'nın ev sahipliğinde düzenlenen Berlin Konferansı'nda (1884-1885) paylaşılan yerlerden birisi de Somali Yarımadası olmuştur. İtalya bölge reisleri ile anlaşarak 1885'te Mussava ''Eritre'' ve 1886' da Dehlek ''Eritre'' adalarını kontrol altına almıştır. 1890'da Kızıldeniz sahillerinde İtalyan işgalindeki bölgeleri kapsayan, Eritre adında bir İtalyan sömürgesi kurulmuştur. İtalya, ayrıca Somali'nin güney bölgesinde de bir sömürge kurmuştur. İtalyanlar, bölgede diğer sömürgeci devletler ile yarışıyordu. Eritre ile İtalyan Somalisi II. Dünya Savaşı'na kadar İtalyan sömürgesi olarak kalmıştır (Hussein, 2018: 41).

İngilizler, İtalyanların Somali'nin güneyinde Benadir bölgesine yerleşmelerini, Nil Nehri'nin geçtiği bölgelerden ve Sudan bölgesinden uzak tutmak amacını güderek koşullu olarak desteklemiştir. Somali'nin güney sahillerindeki önemli şehirleri ve limanları olan,

Marka, Brave, Kismayo ve Mogadişu şehirlerinin ve Cuba ve Şabelle nehirlerinin İtalya'nın eline geçmesi İngilizler tarafından bu amaç doğrultusunda desteklenmiştir. İtalyanlar, İngilizlerin bu desteğinden faydalanmıştır İtalya, farklı kabile reisleri ve Zancibar Sultanı ile anlaşma yoluna gitmiştir (Hassan, 2004: 36–37).

İtalyanlar ile Somalililerin Anlaşması: İtalyanlar Güney Somali'ye geldiklerinde birçok anlaşma yaparak kabile reislerinin hakimiyet alanlarını bu anlaşmalardan dolayı kolay bir şekilde ele geçirebilmişlerdiler. Anlaşmalar genellikle yerli kabile reisleri ile yapılıyordu. Birçok yerli reis okuma-yazması olmadığından dolayı neye imza attıklarını bile bilmiyorlardı. Bu anlaşmalar birbiriyle savaş halinde olan kabileler ve bölge sultanlıklarının kabilelere ayrılması ve bu yüzden hakimiyet alanlarının daralması ile sonuçlanıyordu. İtalyanlar geldiklerinde yerli sultanlıklar ve krallıklar zayıf durumda kalmışlar ve ekonomik açıdan da güçsüzleşmişlerdi. İtalya, Avrupalı sömürgeci devletlerin yaptığı gibi ilk önce ekonomik vaatler vererek daha sonra siyasi koruma vaadiyle yerli yöneticilerin yönetimlerini zayıflatmıştır. Belli bir süre sonra kendiliğinden veya kabile savaşları yüzünden yerli yöneticilerin yönetimleri dağılıyor ve yerini sömürgeci yönetim alıyordu (Addawe, 2018: 72).

1889 yılında Somali'nin kuzey bölgelerinde sömürgeci İngilizlere karşı silahlı direniş olduğundan İtalya, Somali'nin kuzeyinde yerleşecek alan bulamamıştır. Aden Körfezi ve Kuzey Somali sahilleri İngilizlerin yönetimi altında olduğundan İtalyanlar bu bölgenin yerine Güney Somali'ye yönelmiştir (Omar, 2001: 245–246).

İtalya ile Sultan Yusuf Ali Kenadid Arasındaki Anlaşma: İtalya Somali'nin güney bölgelerinde kendine yer aramıştır. 1889 tarihinde İtalya Hobyo'nun Sultanı Yusuf Ali Kenadid ile anlaşma imzalamış, yerli kabile reisleri ve bölge yöneticileri ile anlaşma yaparak ve ticari şirketler kurarak bölgeyi ele geçirmiştir (Afrah, 2016: 81).

İtalya ve Zancibar Sultanı'nın Anlaşması: 1892 tarihinde İtalya ile Zancibar Sultanı arasında bir anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşmadan dolayı sultanın hakimiyetinde olan toprakların büyük bölümü İtalyanlara bırakılmıştır. İtalyanlar önce bu bölgeleri Zancibar Sultanı'ndan kiralamışlar daha sonra fiilen işgal ederek İtalyan Somalisi adını verdikleri bir sömürge kolonisi kurmuşlardır. İtalyan Somalisi'nin başkenti olarak Mogadişu belirlenmiştir. Bu şekilde tasarlanan İtalyan Somaliland'ı 1960'a kadar İtalya'nın kontrolünde kalmıştır (Omar, 2001: 589–595).

3.3. İngiliz ve İtalyan Somalisi'nin Birleşmesi ve Somali Cumhuriyeti'nin Kurulması

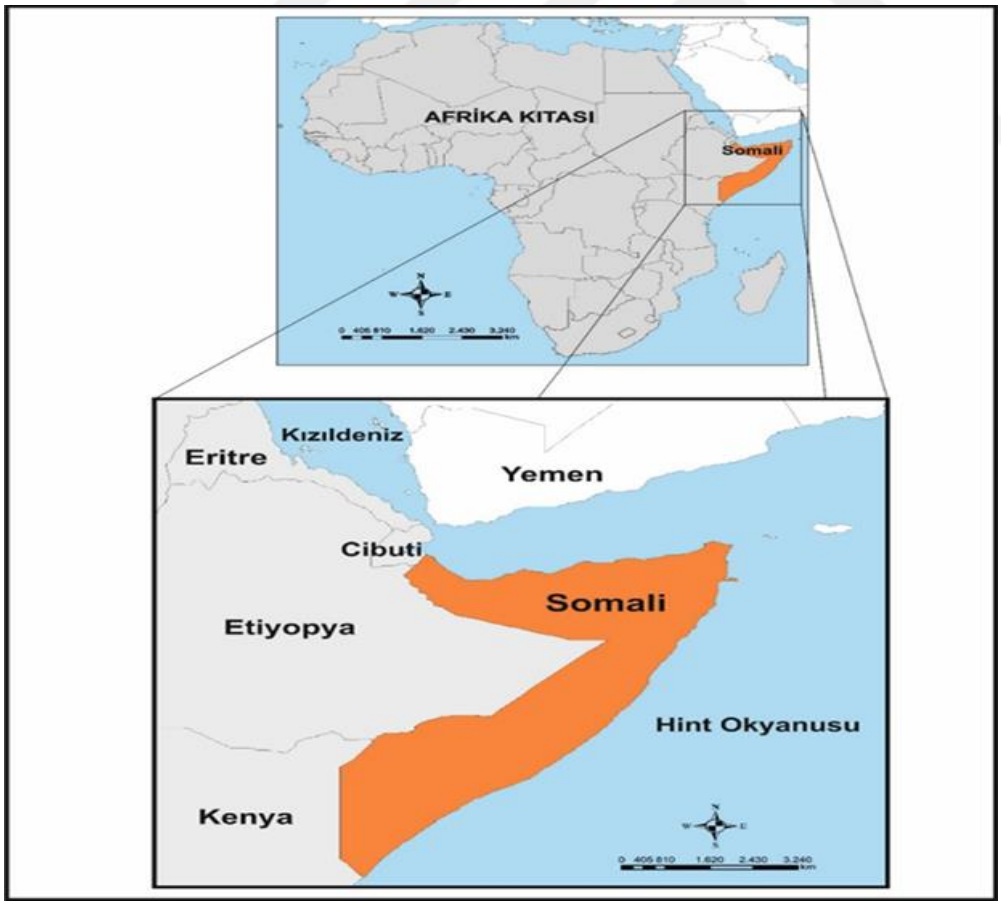
Uzun bir bağımsızlık mücadelesinden sonra, Kuzey Somali ‘’Britanya Somalilandı’’ 26 Haziran 1960 tarihinde Britanya'dan bağımsızlığını kazanmıştır. Bunun ardından Güney Somali ‘’ İtalyan Somalilandı’’ da 5 gün sonra 1 Temmuz 1960'ta İtalya'dan bağımsızlığını kazanarak, aynı gün Kuzey ve Güney Somali birleşmiş ve Somali Cumhuriyeti kurulmuştur (Lewis, 1993: 26). Somali Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı (SYL) parti liderlerinden biri olan Aden Abdulle Osman olarak seçilmiştir. Bağımsızlık sonrası parlamento ve hükümetin büyük çoğunluğuna SYL partisi hakimdi (Hassan, 2004: 47–48). Yeni Somali Devleti; Fransız sömürgesi altında kalan Cibuti, İngilizlerin Etiyopya'ya verdiği Ogaden bölgesi ve yine İngiltere tarafından Kenya'ya verilen NFD bölgesini kendi toprağına katmak ve bütün Somalilileri bir devlet altında toplamak için çalışmalara başlamıştır (Lewis, 1993: 29–30). Bu dava, büyük Somali olarak bilinmektedir. Somali'nin topraklarını yeniden kazanma isteği, 1964'te Etiyopya ve Somali'nin savaşa girmesine yol açmıştır. 1967'de Somali'de yapılan cumhurbaşkanı seçimlerinde Abdulraşid Ali Şarmarke Cumhurbaşkan olarak seçilmiştir. Aden Adde- yönetimi barışçıl bir şekilde devreden ilk Afrikalı lider- seçim sonucunu kabul ederek barışçıl bir şekilde yönetimi devretmiştir. Ancak, Somali'nin demokratik sistemi uzun sürmemiştir.

Somali'nin Cumhurbaşkanı Şarmarke, 1969 yılında korumalarından biri tarafından suikaste uğrayarak hayatını kaybetmiş ve olayın hemen sonrasında askerler ülke yönetimine el koymuştur. Yüksek Devrim Konseyi ‘’ Supreme Revolutionary Council (SRC)’’ yönetime gelmiştir. Somali Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı General Muhammed Siyad Barre kendisini Somali Cumhurbaşkanı olarak ilan etmiştir. Somali tarihinde askerlerin yönetime el koyması ile birlikte Somali yönünü demokrasiden baskıcı yönetime çevirmiş ve bu daha sonra iç savaşa sürüklenecek olan Somali'nin parçalanmasına giden yolda ilk adım olmuştur (Ingiriis, 2016: 45). Sivil-asker ilişkileri demokrasi kültürü yerleşmemiş ülkelerin yaşadığı en önemli problemlerin başında gelmektedir (Tunç ve Özdemir, 2020: 3180).

2000'lerde Geçici Ulusal Hükümeti ‘’Transitional National Government (TNG)’’ ile devlet tekrar kurulmuştur. Geçici Ulusal Hükümet ve Geçici Federal Hükümet ‘’Transitional Federal Government (TFG)’’ Somalilerin yok olan güvenini tekrar sağlamak ve federal bir düzen kurmak için çaba göstermiştir. 2012'de geçiş dönemleri bitmiş ve böylece Somali Federal Cumhuriyeti faaliyete geçmiştir. Federal devletin ilk yaptığı işlerden birisi varolan

eyaletlerin birbirleriyle ve Federal devletle ilişkilerini düzenleyip uyumlu hale getirmek ve yeni eyalaletler kurarak federalleşmeyi ülke geneline yaymak olmuştur.

"Kuzeydoğu Afrika'da 11°30' kuzey ve 1° 30' güney enlemleri ile 41°00' doğu ve 51°25' doğu boylamları arasında yer alan Somali, Şekil 1.'den anlaşılacağı üzere kuzeybatıdan Cibuti, kuzeyden Aden Körfezi, doğudan Hint Okyanusu, güneybatıdan Kenya ve batıdan Etiyopya ile çevrili bir Federal devlettir. 638.000 km2 yüzölçümü ile Afrika Boynuzu olarak adlandırılan coğrafi bölgenin büyük bir bölümünü temsil etmektedir. Afrika Boynuzu'nda uzun bir sahil şeridine sahip olan Somali'nin, Aden Körfezi'nde 1.400 km, Hint Okyanusu'nda 1.800 km kıyı şeridine sahibtir (Bakal Ali ve Özözen Kahraman, 2019:821). *Eğer Afrika haritası doğu kıyıları kuzeyde olacak şekilde tutulursa, Somali ülkesinin Aden Körfezine doğru olan çıkıntısının şekli olarak gergedan boynuzuna benzediği görülebilir. Ayrıca Somali Aden Körfezi'nin uluslararası ticaret açısından büyük önem taşımasının yanı sıra, bölgenin Akdeniz ve Arap Denizi arasındaki bağlantıyı sağlaması nedeniyle Somali, jeostratejik açıdan eşsiz bir konumda bulunmaktadır''* (Bakal Ali, 2020: 9-10).

Şekil 1. Somali'nin coğrafi konumu

3.4. Somali'nin Sosyal Yapısı

Somali halkı, kültür ve etnisite açısından Hamitic veya Kuşitik ailesine aittir. Somali Afrika'daki en homojen milletlerden biridir ve Somali halkı Somalililerden meydana gelir. Somalililer nüfusun % 85'i, Somali kökenli olmayanlar ise nüfusun yaklaşık % 15'ini oluşturmaktadır. Somali halkının içinde etnik olarak Arap ve diğer Bantu kökenli etnisiteler de bulunmaktadır. Somali halkı ortak bir soy, dil, din, kültür ve gelenekler paylaşır ve bu ortak paylaşımdan dolayı Somali bir ulus olarak yorumlanabilir (Adam,1992:12).

Somali'de en son kapsamlı nüfus sayımı 1975'te yapılmıştır. 1991'de Somali'de başlayan iç savaştan bugüne kadar sağlıklı bir nüfus sayımı yapılamamıştır. 2021'de Somali nüfusunun 16 milyon olduğu tahmin edilmektedir (Worldbank, 2019). Şehirli nüfusun oranı % 45'tir. Etiyopya ve Kenya ile olan sınırlarının tam kontrolünü sağlayamayan ve nüfusunun yaklaşık % 55'i kırsal bölgelerde yaşayan Somali'nin tam nüfusunu saptamak şimdiki durumda mümkün görünmemektedir. Yoksulluk sorunu insanoğlunun doğayla tanışmasına kadar eskilere dayanmaktadır (Tunç, 2014: 232) . Somali'nin sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında ise toplumun büyük bir kesiminin göçebe olarak yaşadığı göze çarpmaktadır. Kalan kısım ise tarım, balıkçılık, ticaret ve hizmet sektöründe faaliyetlerine devam etmektedir (Lewis,2021).

Somalilerin sosyal hayatlarında İslam dininin çok önemli bir yeri vardır. Ülke nüfusunun tamamı Sunni Müsluman olan Somali mezhep olarak da şafi mezhebini benimsemektedir. Diğer mezhepler ise Somali'de yaygın değillerdir. Somali'de, din devletten ayrı değildir. Anayasa'ya göre, Somali Cumhuriyetinin resmi dini İslam dinidir. Devletin temel ilkesi İslam kanunlarıdır. İslam dini dışında bir dini yaymak, uygulamak kanunen yasaktır. Somali Cumhuriyeti anayasasının ikinci maddesinde Din ve inanç bölümüne yer verilmektedir.

''Somali İslami bir cumhuriyettir, anayasanın temeli Kur'an ve Sünnet olup amaçları da şeriat amaçları ve sosyal adalettir (The Federal Republic of Somalia Provisional Constitution, 2012:1)''.

Somali'nin resmi dili Somalice'dir. Somalice 1973 yılında resmileşmiş ve Somali Afrika'da kendi dilini resmi dil yapan nadir ülkelerden biridir. 1973'e kadar Somali dili yazılı değildi. Bu zamana kadar Somali edebiyatı ve tarihi ağızdan ağıza, nesilden nesile aktarılarak oluşmuştur. Somali dili Kuşitik dil ailesine mensup bir dil olup bu ailenin de

“eski kuşi” denilen grubuna girer ve bunlar Saho-Afar, Badaviye ve Gala dilleri ile akrabadır (Lewis,1994:11).

Alfabenin kabul edilmesinden ve yazılmasından sonra SRC yönetimi Somali’de okuma-yazma seferberliği düzenlemiştir. 1973’ten 1976’e kadar 20 bin ortaokul öğrencisi öğretmenleri ile birlikte Somali’nin bütün kırsal bölgelerine dağılarak ve en önemlisi de göçebe halkın yanına giderek sabırlı ve planlı bir şekilde, devletin de desteği ile üç yıl gibi kısa bir sürede göçebe halkın % 60’ına okuma ve yazma öğretmeyi başarmışlardır (Lewis, 1993:19).

3.5. Somali’nin Yönetim Yapısı ve Devlet Teşkilatı

Somali Cumhuriyeti 1960’ta bağımsızlığını elde etmiş. 1969 yılında bir grup asker sivil yönetime el koyarak 1969’dan 1976’ya kadar ülkeyi yönetmişlerdir. Daha sonra ise yönetimi 1991 yılına kadar Somali’yi yönetecek olan Siyad Barre’ye devretmişlerdir. 1976’da Somali Devrimci Sosyalist Partisi ‘’Somali Revolutionary Socialist Party (SRSP)’’ kurulmuştur. Bu yeni kurulan tek partinin başına Siyad Barre geçmiş ve 1991’e kadar hem Somali’nin Cumhurbaşkanı hem de partinin genel başkanı olarak yönetmiştir. Ancak 1991’de Siyad Barre rejimi devrilerek Somali’de çok uzun sürecek bir iç savaşa girmesine neden olmuştur (Ingiriis, 2016: 84). Somali Devrimci Sosyalist Partisinin kurulduğu yıllarda, Sivil Yönetime kalan kurumların tasfiyesi ve kurulan yeni devletin ideolojik inşası çerçevesinde gerçekleştirilen radikal reformlar, Sivil Yönetime döneminin toplum ilişkilerini düzenleyen ve toplumu bir arada tutan din temelli meselelerde de değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Din ve devlet işlerini birbirinden ayırmayı amaçlayan kurucu kadro dini devletin egemenliğine alacak kurum ve politikalar geliştirmiştir. Din ve dini grupların kamusal alanın dışına itilmesi toplumda sosyal bir boşluk oluşturmuştur. Bu boşluğun devlet tarafından başarılı ve objektif bir şekilde doldurulamaması dini grupları gayri resmi şekilde faaliyet sürdürmelerine neden olmuştur (Tunc ve Atılgan, 2018: 80-81).

İbn-i Haldun'a göre bazı kabilelerde Mülke geçişi güçleştiren faktörler vardır. Örneğin, başka kabilelere karşı başarı gösteren kabilede artan refah ve sefaya düşkünlük birlik içinde bir Mülk olmayı yavaşlatır veya zorlaştırır (Tunc ve Demir, 2018: 555). 1991 yılında, kabileler ve diğer yapılar arasında başlayan ve kısa bir süre içinde tüm ülkeye yayılan bir iç savaş devlet sisteminin çöküşüne neden olmuştur. 1991’den 2000’li yılları arasında, ülkede barışı sağlamak amacıyla bölge ülkelerinin ve uluslararası kamu oyununun desteğiyle devlet kurumları oluşturmaya çalışılmıştır. 1991’den 2000’e kadar olan süreçte

Somali'de çok kanlı bir iç savaş hâkimdir 2000'den 2012'ye kadar da geçici hükümetlerle Somali'de düzenin tekrar sağlanması için var güçüyle çalışmışlardır. 2012'den sonra ise Somali'de federal sistem tüm bölgelere yayılmıştır (Williams, 2009: 516).

Federal devletler, bağlı bulunan devlet veya eyaletlere kendi iç işlerinde geniş yetkiler tanımaktadır. Federalizm terimi, Latince federasyon veya ittifak anlamına gelen foedus teriminden gelmektedir. Federalizm, yetkilerin merkezden anayasal parçalara veya bölgelere doğru paylaşılması anlamına gelmektedir (Erkul vd., 2016: 34). Küreselleşmenin de etkisiyle dünyada yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm, devlet yönetimlerini, sosyal ve ekonomik organizasyonları değişime zorlamaktadır (Belli, 2017: 102). 20. yüzyıla kadar siyasi iktidarlar hep sorunların çözüleceği yerler olarak düşünülmüş ve bu süreçte geleneksel kamu yönetimi anlayışı geçerliliğini korumuştur (Belli, 2016: 11). 2004 yılında Somali'nin önde gelen siyasetçiler Somali'ye kurtaracak devlet sistemin federalizm olduğunu belirterek Somali'nin federalleşmesini sağlamışlardır. Somali'nin yönetim yapısı federal hükümet, eyalet hükümeti ve yerel yönetimler olarak üçe ayrılmaktadır. Federal ve eyalet düzeyinin yetkileri farklıdır. Federal hükümet dış ilişkiler, savunma, para birimi gibi eyaletlerin sahip olamayacağı mutlak yetkilere sahiptir (Abubakar, 2016: 87).

Somali Federal Hükümeti altı eyaletten ve bir bölgesel yönetimden oluşur. Somaliland eyaleti, Puntland eyaleti, Galmudug eyaleti, Hirshabele eyaleti, Koonfur Galbeed Somaliya eyaleti, Jubbaland eyaleti ve Benadir bölgesel yönetimidir. Somali Geçici Anayasası, eyaletlere yerel işlerini yürütme ve yönetme yetkisi verir ve her eyaletin, hükümet işlevlerini yerel halka ademi merkezileştirmek için yerel bir düzeyi vardır. Bölgesel ve yerel yönetim organları varlığını sürdürmeye ve kuzeybatı Somali'de kendine Somaliland Cumhuriyeti ilan eden Somaliland dahil olmak üzere ülkenin çeşitli bölgelerini kontrol etmeye devam etmektedir (Obsiye, 2013).

Somali'nin federal düzeyi, merkezi bir yönetim düzeyini temsil eder. Somali'nin merkezi düzeyinin üç organı vardır: yasama, yürütme ve yargı organı. Tüm bu organların kontrol ve denge yetkileri vardır, örneğin, yasama organı yasayı yapar, yürütme organı yasayı uygular ve yargı organı denetler. Federal düzeyde iki (Halk Meclisi ve Senato) meclislidir. Yargı ise Federal ve Eyalet düzeyinde mahkemelerin iş birliğiyle yürütülür (Mohamoud, 2015:10).

Somali geçici anayasasına göre Somali Federal meclisi 54 kişilik Senato ''Somalice; Aqalka sare'' ile 275 kişilik Halk Meclisinden ''Golaha Shacabka'' oluşmaktadır. Halk

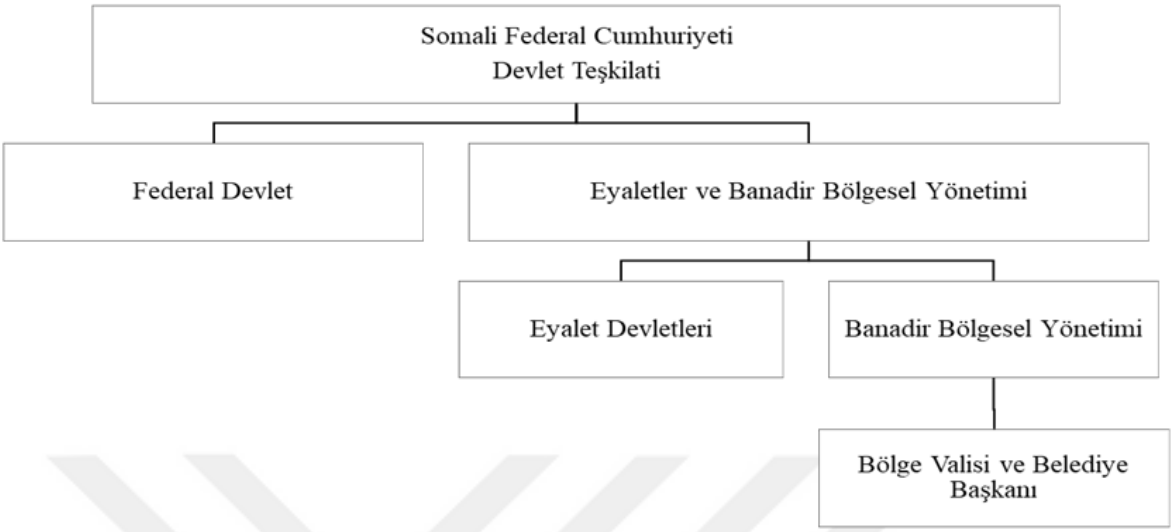
Meclisi 275 sandalye; üyeler dolaylı olarak seçim kurulları tarafından seçilir, her biri 136 geleneksel yaşlı tarafından alt klan yaşlılarına danışılarak seçilen 51 delegeden seçilir; üyeler dört yıl görev yapar. Halk Meclisi dört büyük kabile olan Darod, Digil/Mirifle (Rahanweyn), Dir, Haviye'den (61 milletvekili) ve küçük kabileler ise (31 milletvekili) temsilci çıkarmaktadır. Somali Federal Devleti'nde ''Federal Government of Somalia (FGS)'' Senato 54 sandalyelidir. Senatörler eyalet meclisleri tarafından dolaylı olarak 4 yıllığına seçilir *(The Federal Republic of Somalia Provisional Constitution,* 2012: 16–27).

Yürütme organının başında cumhurbaşkanı bulunur. Cumhurbaşkanı Meclis (Senato ve Halk Meclisin Toplamı) tarafından Cumhurbaşkanı seçilmektedir. Cumhurbaşkanı hükümeti kurmak için Başbakanı seçer. Başbakan ise hükümeti kurmak için Bakanlar Kurulu atar ve Başbakanın kurduğu hükümet meclis tarafından güven oyu alarak göreve başlar (*The Federal Republic of Somalia Provisional Constitution,* 2012: 31–33).

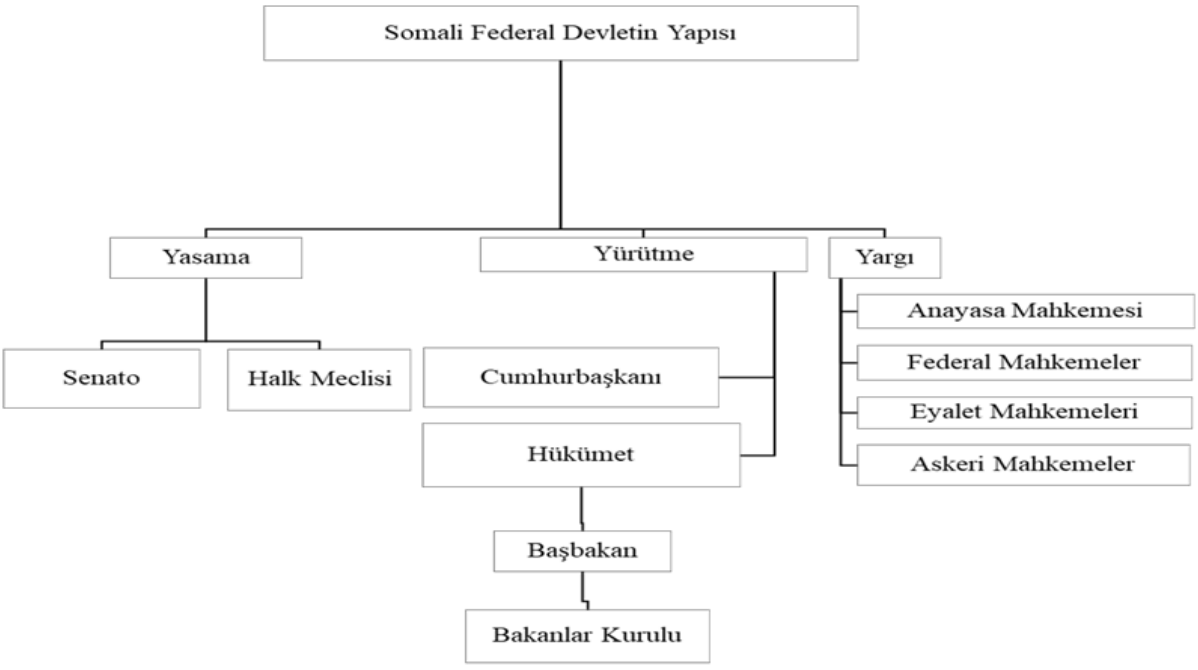
Yargının yapısı Anayasa Mahkemesi, federal hükümete ve eyaletlere bağlı yerel mahkemeler olmak üzere üçe ayrılır. Ancak halihazırda Anayasa mahkemesi kurulamamıştır. Federal mahkemelerde görev alacak yargıçlar Yargı Hizmet Komisyonu'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanır.

Alt mahkemeler: federal mahkemeler; eyalet düzeyindeki mahkemeler, askeri mahkemeler.

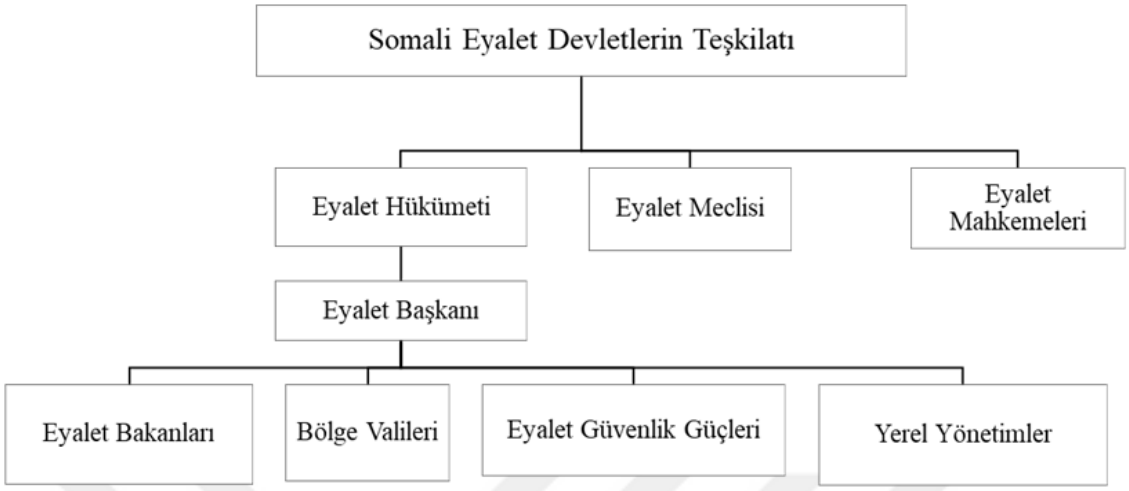
Somali'nin birçok bölgesinde İslami yasalar ile geleneksel ''Xeer'' yasalardan oluşan karma bir medeni hukuk uygulanmaktadır. Geleneksel yasaların sıkça uygulandığı, sosyal yapının temelinin kabile düzeni tarafından oluşturulduğu ve esas olarak kan bağına dayanan bir düzen vardır (Ali, 2019: 36).

Şekil 2. Somali federal cumhuriyeti devlet teşkilati

Şekil 3. Somali federal devletin yapısı

Şekil 4. Somali eyalet devletlerın teşkilati

Kabilelerde en önemli kurumlar Shir (Siyası Konsey) ve Xeerbeegti'dir (Adalet Meclisi). Siyasi konularda siyası Konseyde çözüme bağlanırken, Adalet Meclisi tartışmalara arabulucuk yapar. Bu yapılarda birbirinden şikâyetçi olan herkes dinlenilmektedir. Adalet Meclisinde, kanıtlar ve tanıkların ifadeleri doğrultusunda karar verilmektedir (Shoble, 2020: 18). Somali halkının kabile düzeni oldukça karmaşıktır. Dört büyük kabile ve bu kabilelere ait alt kabileler ile küçük kabileler vardır. Somalililerde ait olunan kabilenin kimlik bilinci Somali kimliğinden daha ağır basar. Siyasi sistem kabile çıkarlarına göre şekillendirilmekte ve devlet içindeki atamalar ‘‘dört buçuk kabile düzenine göre yapılmaktadır. Kamu görevlerine personel atamalarında kabileler arasındaki denge gözetilmekte, liyakat yerine bir kabileye olan mensubiyet daha önemli rol oynamaktadır (Shay, 2014: 239).

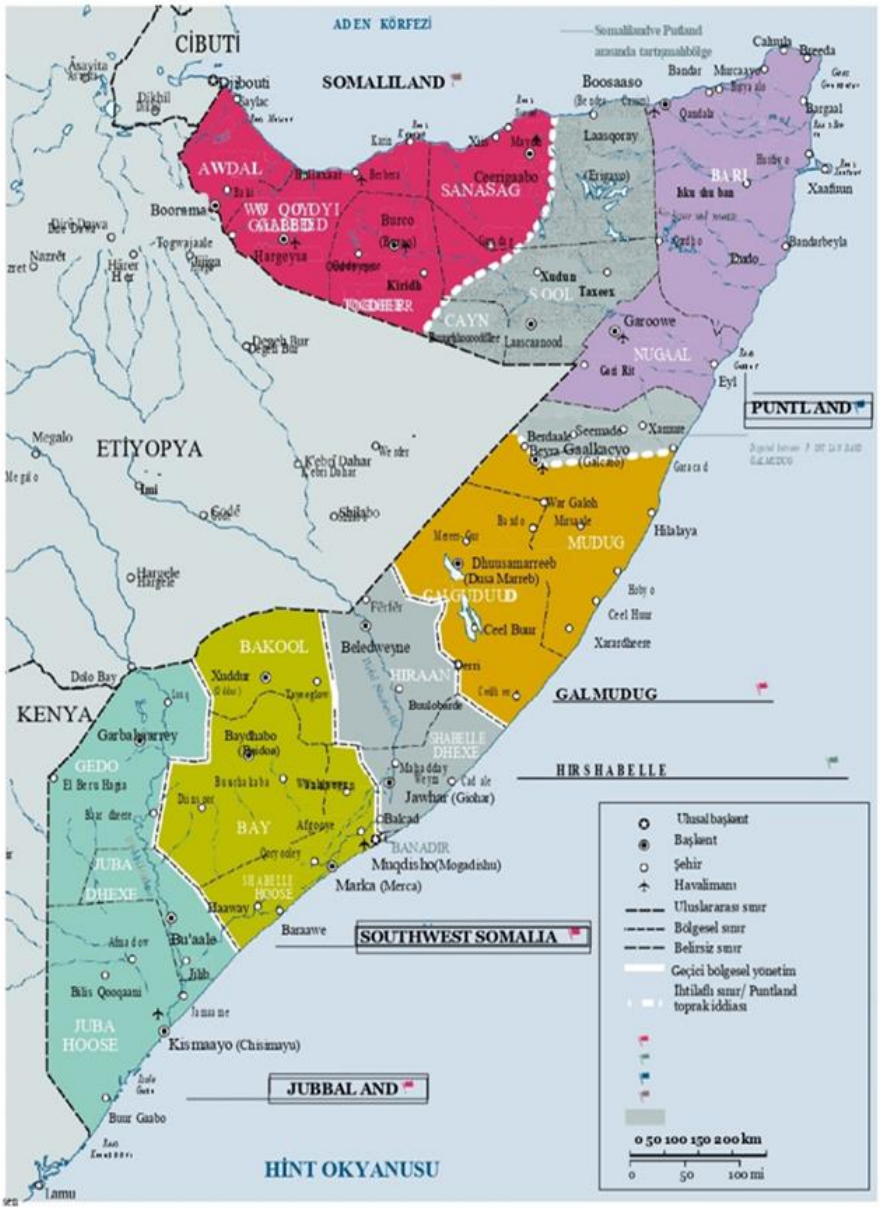
Somali'de ‘'dört buçuk'' diye kabile sistemi vardır ve bu sistem dört büyük kabile ve diğer kabilelere dayanmaktadır. Bu dört büyük kabile şöyledir: Hawiye, Dir, Daarod ve Rahanwayn kabileleridir. Bu dört büyük kabileye mensub olmayan diğer küçük kabileler hepbirlikte güç paylaşımında büyük olanların yarısını almaktadır (Keating ve Waldman, 2018: 35). Dört büyük kabileden olan Dir-İsaak kabilesi daha çok Somali'nin kuzey-batısında yer alan Awdal, Woqooyı Galbeed, Togdheer bölgeleri ile Sanag ve Sool

bölgelerinin batısında, yer yer ise ülkenin diğer bölgelerinde yaşamaktadır. Dört büyük kabileden olan Haviye kabilesi Bölgesel olarak; Benadir (Başkent Mogadişu dahil), Orta Şabelle, Aşağı Şabelle, Hiiraan, Galgadud ve Mudug bölgesinin güneyinde yaşamaktadır. Dört büyük kabileden olan Daarod kabilesi daha çok Sanag, Sool, Bari, Nugal bölgeleri ile Mudug bölgesinin kuzeyi ve Kenya sınırındaki Gedo, Orta Cuba ve Aşağı Cuba bölgelerinde yaşamaktadır. Rahanveyn kabilesi ülkenin güneyinde Bakol, Bay ve Aşağı Şabelle bölgelerinde yaşamaktadır. Diğer küçük ve alt kabile durumunda bulunanlar ise ülkenin kuzey doğusunda Bari bölgesinin sahil kesimleri ile güneyde nehir yatakları ile havzalara yakın iç bölgelerde, Benadir (Mogadişu) ve güney batı sahillerindeki şehirlerde yaşamaktadır (Lewis, 2008: 3–11). Kabile, Somali'de sosyal ve siyasi hayatta önemli bir yer tutmaktadır. Bir kabileye veya bir alt kabileye sadık olmak, diğer bağlılıkların, değerlerin üstünde yer alır.

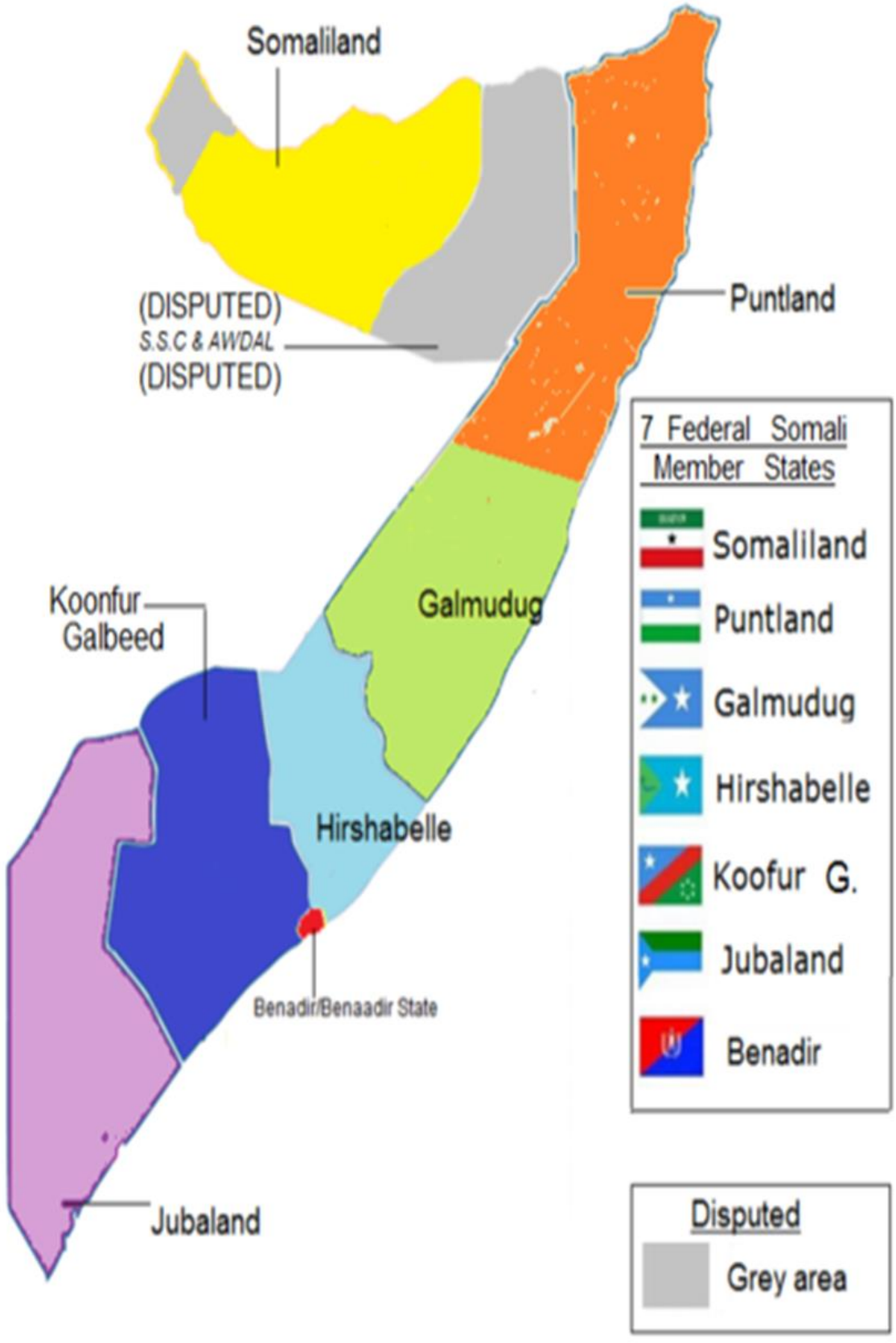
3.6. Somali Federal Cumhuriyeti'nin Eyalet ve Benadir Bölgesel yönetim Yapısı

Somali'de altı eyalet ve bir bölgesel yönetim bulunmaktadır ancak Somaliland kendini eyalet olarak görmemekte ve bağımsız bir devlet olarak hareket etmektedir. Diğer eyaletler ise kendilerini özerk bölgeler olarak görürler (Keating ve Abshir, 2018: 5).

Somali: Federal Üye Devletler Haritası

Şekil 5. Somali federal devletini oluşturan eyaletler ve bölgesel yönetimi

Şekil 6. Somali federal devletini oluşturan eyaletler

3.6.1. Somaliland Eyaletinin Yönetim Yapısı

Somaliland, Somali'nin kuzeybatısında, "de facto" bir şekilde var olmaya devam eden egemen bir devlettir. 1991 yılında Somaliland Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığını ilan etmiş, ancak bugüne kadar herhangi bir devlet tarafından tanınmamıştır. SNM Somaliland'ı kurtardıktan sonra 1991'de Somali Cumhuriyeti'nden bağımsızlığını ilan etmiştir. 1993'te Somaliland'ın önde gelenleri Borama kentinde Ulusal Uzlaşma Konferansini açarak uzlaşmaya başlamışlardır. Bu Konferans dört ay sürmüş, Konferans sonucunda barışı ve güvenliği güçlendirecek geçici ulusal antlaşma imzalanmıştır (Kibble, 2001: 7).

Somaliland'ın önde gelen yöneticileri 1960'ta Güney Somali ile birleşmenin kötü bir fikir olduğu ve bu birleşmeden dolayı haksızlığa uğradıklarını düşünmüşlerdir. Kuzey Somali Britanya'dan bağımsızlığını aldıktan beş gün sonra İtalyadan bağımsızlığını elde eden Güney Somali ile birleşmiştir. ABD ve Britanya 1960'ta kuzey ve güney birleşmesini en çok isteyen iki ülke olmuştur. Aynı istek hala geçerlidir. ABD ve İngiltere bir bütün olarak Somali'nin federalleşmesi ve güçlü özerk bölgeleri istemektedirler. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki ülkeler ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin Somali'yi bir bütün olarak Somali Federal Cumhuriyeti'nin bölünmez bütünlüğünü savunmaktadırlar (Lewis, 2008: 93–94).

3.6.2. Puntland Eyaletinin Yönetim Yapısı

Puntland kuzeydoğu Somali Bölgelerinde Nugal, Bari, Sool ve Sanag bölgelerinden meydana gelir. Somali'nin Kuzeydoğu topraklarından Majeerteen Sultanlığı' (1901–1927), Mudug/Hobyo Sultanlığı (1885–1925) ve Doğu Sanag Sultanlığı (1896–1925) kurulmuş. Bu saltanatlar, özellikle günümüz devlet standartlarına kıyasla, siyasi ve askeri düzeyler söz konusu olduğunda orta derecede gelişmiştir. Güvenlik, sosyal refah ve siyasi güç sağlayan yetkili askeri yapılara sahiptirler. Bunlar daha sonra Avrupa güçleri, yani İtalya (ilk ikisini yok etti) ve Britanya (sonuncu saltanatı yok etmiştir) tarafından yok edilmiştir.

Puntland kuzeydoğu Somali'de özerk bir bölgedir. Nugaal bölgesindeki Garove şehrinde toplanan liderler, bölgeyi 1998 yılında özerk bir eyalet olarak ilan etmişler ancak uluslararası alanda Somali'nin özerk bir bölgesi olarak tanınmıştır. Somali'nin kuzeydoğu bölgeleri Puntland bölgesi 1991'den 1998'e kadar Somaliland gibi işleyen devlet kurumları olmadığı için SSDF ve bölge aşiret liderleri 1998'de Puntland özerk eyaletini kurmuşlardır. Puntland özerk eyaletinin ilk başkanı Albay Abdullahı Yusuf olmuştur (Lewis, 2008: 100–101)

3.6.3. Galmudug Eyaletinin Yönetim Yapısı

Galmudug eyaleti, kuzeyde Puntland eyaleti, batıda Etiyopya ve güneyde HirShabelle eyaleti ile sınırlanan kendi kendini yöneten bir bölgedir. Galmudug adı galgaduud ve Mudug bölgelerin birleşimidir. Eyalet, Mudug eyaletinin güney kısmını ve tüm Galgaduud bölgesini kapsamaktadır. Somali Cumhuriyeti Hükümeti'ni oluşturan bölgelerin kuruluşunu denetleyen 'Geçici Federal Anayasa'nın 49. maddesi, "gönüllü bir seçim göz önüne alındığında, en az iki bölgenin birleşerek bir Federal eyalet oluşturabileceğini" ifade etmektedir. Galmudug eyaleti, onaylanmış Mudug bölgesinin sadece bir kısmını kontrol ettiğinden Galmudug diğer eyaletlerden farklı olarak bir buçuk bölgeden meydana gelmektedir. Galmudug'un kuruluşu 2006'da güney Galkayo'daki liderlerin Puntland gibi bir eyalet kurmak istemelerinden doğmuştur. 14 Ağustos 2006'da özerk Galmudug bölgesi kurulmuştur. Mohamed Warsame Ali 'Kiimiko' yeni yönetimin başkanı seçilmiş ve Galkayo'yu yeni eyaletin başkenti ilan edilmiştir. Ancak Ximan iyo xeeb ve ASWJ gibi yönetimlerin Galgaduud ve Mudug bölgesinde bulunması Galmudug'un varlığına tehdit olmuşlardır. 2015'te bu iki yönetimin Galmudugla birleşmeyi ve Galmudug adını kullanmayı kabul ettikten sonra Galmudug yönetimi bölgenin tamamını yönetmeye başlamıştır. Galmudug eyaleti, Somali Federal Cumhuriyeti'nin sözü geçen özerk bölgelerden biridir (Wasuge vd., 2021:16–17).

Puntland ile kuzeyindeki Galmudug bölgesi arasındaki bağlantı genellikle sorunlu olmuştur. İki bölge, eyalet ilişkilerini geliştirmek için aralıksız adımlar atmıştır. Sonunda, iki özerk eyaletin yetkilileri, Şubat 2011'de Puntland'ın başkent Garove'de düzenlene anlaşmaya varmışlardır. Burada iki hükümet, güvenlik çalışmaları, mali ve sosyal konular üzerinde bir araya gelmek için resmi olarak anlaşmaya varmıştır (Abubakar, 2016: 88).

3.6.4. Hirshabelle Eyaletinin Yönetim Yapısı

Hirshabelle Eyaleti Ekim 2016'da kurularak federal hükümeti oluşturulan eyaletlerin en sonuncusudur. Yeni eyalet geçici anayasaya uygun olarak Hiiraan ve Orta Şabelle bölgelerinden oluşur. Bu bölgesel eyalet, Somali'nin iki büyük nehrinden biri olan Şabelle Nehri içinden geçtiği için Somali tarımına ve hayvancılığına en büyük katkıda bulunan eyaletlerden biridir. Yoğun bir nüfusa sahiptir ve farklı kabilelere metropol karışımını barındırır. Bu durum, bölgenin kurulması sürecindeki müzakereleri zorlaştırmış ve uzun bir süre kabileler arasında siyasi çekişmelere yol açmıştır. Ancak federal hükümetin kararlılığı

ve uluslararası toplumun ve BM'nin Somali'deki temsilcisinin çok çaba harcaması, gerilimi azaltmış ve bölgenin kurulmasının yolunu açmıştr (UNDP, 2016: 1-5).

3.6.5. Koonfur Galbeed Eyaletinin Yönetim Yapısı

KGS'nın kuruluşu ile ilgili Mart 2014'ün sonlarına doğru 'AfB Barış ve Güvenlik Konseyi'nin 425. toplantısında konuşan BM Somali Özel Temsilcisi Nicholas Kay, federal hükümetin isteğine uygun olarak, Somali'ye yardım etmek için AB, AfB ve IGAD ile sürekli olarak açık bir şekilde çalışmaya devam edeceğini belirtmiştir. Federal hükümet, güneybatı bölgelerinin nasıl yönetileceğine dair bir karar vermiştir. Mayıs 2014'te Mogadişu'da Somali Federal hükümetinin gözetiminde yapılan altılı KGS'nin (alt bölge-Bay, Bakol, Aşağ Şabelle, Gedo, Aşağı Cuba ve Orta Cuba) ve üçlü KGS'nın (üç bölge-Bay, Bakol ve Aşağı Şabelle) anlaşması sonucu KGS resmen kurulmuştur. KGS 2014'teki anlaşmaya göre üç (Bay, Bakol ve Aşağı Şabelle) bölgelerinden oluşan Somali'nin özerk eyaletlerinden biri olan ''Koonfur Galbeed Somaliya-Güney Batı Somali eyaleti'' Somali'nin güneyinde Cuba ve Şabelle nehirleri arasında yer almaktadır. Eski KGS'nın kuruluşu Nisan 2002'de RRA'ye ''RRA-Rahanveyn Direniş Hareketi''ne dayanmaktadır. O zamanlar RRA'nın kontrolünde olan Bay ve Bakol bölgeleri Somaliland ve Puntland gibi özerk bir eyalet kurarak Baydova'yı başkent yapmışlardır. O zamanın KGS'nın başkanı da RRA lideri olan Hasan Muhammed Nur ''Shaatigadud'' olmuştur (Afrol, 2002).

3.6.6. Jubaland Eyaletinin Yönetim Yapısı

Jubaland kendi kendini yöneten bir bölgedir. Jubaland Somali'nin güneyinde Federal eyaletleri oluşturan eyaletlerden biridir. Jubaland Eyaleti, Somali'nin güney sınırında Kenya ve Etiyopya ile komşudur. Aşağı Cuba, Orta Cuba ve Gedo bölgelerinden oluşur ve başkenti Kismayo'dur. Eyalet ismini eyaletin üç bölgesinin tamamından geçen iki ana nehirden biri olan Cuba nehrinden almıştır. Orta çağ döneminde önemli Somali Ajuran Sultanlığı, daha sonra Gelledi Sultanlığı bu bölge üzertarafından takip edilen arazi üzerinde nüfuz sahibi olmuştur. 1836'dan 1861'e kadar, Jubaland'ın bazı bölgeleri görünüşte Maskat Sultanlığı tarafından işgal edilmiştir. Daha sonra İngiliz Doğu Afrika'sına dahil edilmiştir. 1925'te Jubaland, İtalya'ya verilmiş ve İtalyan Somaliland'ına katılarak Somali'nin ayrılmaz parçası haline geldi. 1991'de Somali devletinin çökmesi ile beraber Jubaland bölgesi iç savaşın yoğun yaşandığı bir bölge haline gelmiştir. 2006'da İslamcı militanlar bölge üzerinde tam bir kontrol sağlamışlardır. 2013'te Jubaland bölgesinde sözü geçen kabilelerin anlaşması sonucu ve Cuba Geçici İdaresi kurulmuştur. Jubaland eyaleti 2013'te Somali Federal

Hükümeti tarafından yasal olarak tanınarak Kismayo kentinde çalışmaya başlamıştır (Goobjoognews, 2015).

3.6.7. Benadir Bölgesel Yönetiminin Yönetim Yapısı

20. yüzyıl ile birlikte sanayi toplumunun bilgi toplumuna dönüşü ve küreselleşme denen olgunun hayat bulması her alanda olduğu gibi kamu yönetimi alanında da bir değişim ve dönüşüme neden olmuştur (Tunç vd., 2019: 257). Benadir Bölgesel Yönetimi Somali Federal Cumhuriyeti'nin 18 bölgesinden sadece Benadir bölgesini kapsayan ve direk Federal hükümete bağlı bir bölgedir. Benadir Bölgesel Yönetimi diğer eyaletlerden farklıdır. Benadir bölgesi Somali Federal Cumhuriyeti'nin Başkenti Mogadişu şehrinin burada olması ve bütün Somalilerin Benadir 'de yaşaması diğer bölgelerden ayırıyor. Diğer bölgeler genellikle nüfuz sahibi bir kabile bulunur ve o kabile bölgenin siyasal yönetimini karar verir. Benadir bölgesi diğer bölgelerden farklı bir yönetim modelinin benimsenmesi mecburiyetini doğuyor. Bu nedenle Somali Federal Cumhuriyeti'nin 2012 geçici anayasasına göre Benadir' in geleceği ile ilgili Senato ve Halk Meclisi'nin vereceği kararından sonrası belli olacaktır. Benadir bir Bölgesel Yönetim tarafından yönetilir. Bu yönetimin başında hem vali hem de belediye başkanı sıfatı taşıyan ve Somali Federal Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı tarafından atanan biri tarafından yönetilir. Benadir Bölgesel Yönetimin başındaki kişi bölgenin bütün kurumlarının atamaları ve denetimini gerçekleştirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ

4.1. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1960-1991'e Kadarki Güvenlik Örgütlenmesi

4. 1.1. Silahlı Kuvvetlerin Tarihçesi ve Gelişimi

Somali'nin bağımsız bir devlet olmasından bugüne kadar, silahlı kuvvetleri kuruluşundan itibaren birçok kez yeniden yapılandırılmıştır. 1960'ların başından 1977'ye kadar Somali devleti ve Sovyetler Birliği arasında kurulan iyi ilişkiler sonucu, Somali ordusu Sahra Altı Afrika'daki en büyük zırhlı ve makineleştirilmiş kuvvetlere sahip olmuştur ve Somali Hava Kuvvetleri ve Somali Donanması bölgenin en güçlü kuvvetleri arasındaydı. Bununla birlikte, 1977-78 Ogaden Savaşı'nın çıkması ve Sovyetler Birliği ve Somali devletinin ilişiklerin kesilmesi ve Sovyetlerin askeri danışmanlarını ve teknisyenlerini geri çekmesi ile beraber Somali ordusu zayıflamıştır (Robinson, 2016: 240).

Amerika Birleşik Devletleri ve Somali Cumhuriyeti'nin arasında yeni bir ittifakın doğması ile beraber Somali, orduyu mekanize kuvvetler yerine piyadelere dayanan şekilde yeniden yapılandırmıştır. Bu yeniden yapılanmanın bir parçası olarak, ordunun genel personel gücü Ogaden Savaşı sırasındaki ordudaki personel sayısı 23.000'den 1981'de yaklaşık 50.000'e ve 1990'ın başlarında yaklaşık 65.000'e çıktı. İç savaşın çıkması ile beraber Somali ordusu baskıcı ve insan haklarını yok sayan bir yapıya dönüşünce, yabancı devletler askeri yardımlarını en aza indirmişlerdir. Askerlerin firar etmesi ve isyancılara yenilmeleri, ordunun personel gücünün yaklaşık 10.000'e düşmesine neden olmuştur. İsyancı güçler Ocak 1991'de başkenti ele geçirdiğinde, Somali ordusu bir savaş gücü olmaktan çıktı ve orduya Başbakan tarafından isyancilara teslim olmaları söylenmiş ve böylece SAF dağılmıştır.

Somali toplumu geçmişten günümüze kadar savaşçı bir toplumdur. Din adamların (Wadad- Wadaddo) dışında tüm Somalili erkekler potansiyel savaşçılar olarak görülüyordu. Tecrübe edilen savaşlar, yabancı devletlerin istilası, sömürge işgali, iç savaşlar ve komşu ülkelerle yaşanan savaşlar gibi nedenler modern bir ordunun kurulmasına yol açmıştır. Tarih boyunca Somaliler için Etiyopyalı Hıristiyanlar ve Oromo gibi yabancılarla ve zaman zaman bölge hakimiyeti için diğer Somalili kabilelerle yapılan savaşlar Somalilerin hayatlarının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu savaşlarda Somalilerin en büyük eksikliği, modern silahlar

Olmuştur. Bu eksikliğin sonucu Somalililer Avrupalı sömürgeci güçlere karşı başarılı bir direniş gösterememişlerdir (Kusow, 1994: 37).

19. yüzyılın sonlarında Afrika Boynuzu'nda ateşli silahların kullanılmaya başlanmasından sonra, ateş gücü birincil belirleyici güç olmuştur. Somaliler 16. yüzyılın başlarında çakmaklı silah kullanmış olsalar da bölgede ateşli silahların kullanımı yalnızca 1890'larda, çeşitli Avrupa ülkeleri ve silah tüccarlarının onları Etiyopya İmparatoru II. Menelik'e tedarik etmeye başlamalarıyla olmuştur. Cibuti limanından sevk edilen bu silahların bir kısmı Somalilerin eline geçti ve Seyyid Muhammed Abdulle Hasan'ın önderliğindeki Derviş Hareketin (1899-1920) Etiyopyalılara ve İngilizlere karşı kullanıldı. 1920'den sonra İtalyan ve İngiliz sömürge güçleri Somalili göçebeleri silahsızlandırma politikası uygulamışlardır. Bununla birlikte, bağımsızlıktan birkaç yıl önce, göçebeler genellikle kamu düzenini sağlamaktan sorumlu sömürgeci güçlerden daha ağır silahlara sahiptiler (Metz, 1993: 199).

1884'te İngiltere, Somali'nin kuzeyini koruma altına aldığını ilan etmiştir. Sömürgeci yönetim, ilk on altı yılında düzeni deniz kuvetleri, Aden garnizonundaki müfrezeler ve küçük bir yerel polis gücüyle sağlamıştır. 1900'de beraberindeki yaklaşık 3.000 askerden oluşan Derviş Hareketiyle Muhammed Abdulle Hasan'ın ortaya çıkması İngiliz Somaliland'daki sömürge yönetimine karşı ilk ciddi meydan okuma olmuştur.

19. yüz yılın sonlarında İngilizler Somali Levy birliği kurmuşlar, birkaç yıl içinde bu birliği dağıtarak yerine 6. KAR'ı (The King's African Rifles ''KAR'' Kralın Afrika Tüfekleri) etkin hale getirmişlerdir. KAR, İngiltere'nin 1902'den 1960'lardaki bağımsızlığına kadar Doğu Afrika'daki çeşitli görev yerlerinden toplanan çok taburlu bir İngiliz sömürge alayıydı. 6. KAR (İngiliz Somaliland) Taburu [1902–1910] İngiliz Somaliland'daki üç piyade bölüğünden, deve birliklerinden, milis kuvvetlerinden ve yerel kuvvetlerin atlı piyadelerinden oluşuyordu (Bartlett, 1956: 129).

6. KAR Derviş hareketi ile savaşmıştır. I. Dünya Savaşı'nın çıkması ile beraber İngilizler, askeri teşkilatını yeniden düzenleyerek Somaliland Deve Birliği kurmuşlardır. 1920'de, Somaliland Deve Kolordusu; Somaliland Polisi, 2. ve 6. KAR ve bir Hint taburu ile birlikte İngiliz kara ve hava saldırısının da desteğiyle Muhammed Hasan'ın ordusunu yenmiştir. 1923'te İngilizler Somaliland Deve Birliği'ni KAR'a bağlanmıştır. 1940'ta İtalyan kuvvetleri, Somaliland Deve Kolordusu ve beş İngiliz, Hint ve Afrika taburu tarafından savunulan İngiliz Somaliland'ını ele geçirmişlerdir. İngilizler İtalyanları 1941'de yendikten

sonra Somaliland Deve Kolordusu'nda reform yapmış sonrasında 71. ve 72. (Somali) KAR taburu olmak üzere iki tabur kurmuşlar ve her ikisi de II. Dünya Savaşı'ndan sonra dağıtılmıştır. 1943'te İngilizler Somaliland Deve Kolordusu'nu zırhlı bir alaya dönüştürmüştür. 1944'te bu alay isyan edince İngilizler kalıcı olarak Somaliland Deve Kolordusu'nu dağıtmışlardır (Metz, 1993: 200–201).

Somali'nin silahlı kuvvetlerinin sömürge sonrası tarihi, İngilizlerin Somali Savaş Muhafızları olarak bilinen düzensiz bir güç oluşturmasıyla 1941'de başlanmıştır. 1942'de, İngilizler bu birimi Somali teşkilatı olarak yeniden adlandırdı; 1943'te İngilizler birimi Somaliland Scouts olarak yeniden adlandırılmıştır. II. Dünya Savaşı boyunca İngilizler bu kuvvetleri iletişim hatlarını korumak ve sömürge sınırlarında devriye olarak kullanmışlardır. 1945'ten sonra da KAR'a ait olmayan Somaliland Scout'leri, iç güvenliği sağlamak için görevlendirilmiştir. 1960 yılını gelindiğinde ise İngilizler Somaliland Scout'leri Somali'nin bağımsız hükümetine devretmişlerdir. Bu güçler Somali Silahlı Kuvvetleri (Somali Armed Forces-SAF) çekirdek kadrosunu oluşturmuştur. (Robinson, 2016: 238).

Somali'ye bağımsızlık verilmeden önce İtalya tarafından yönetilen İtalyan Somaliland'ın ''vesayet bölgesindeki'' geçici hükümeti, sınırlarını korumak amacıyla bir ulusal ordu kurmak için Birleşmiş Milletler (BM) vesayet heyetinden izin istemiştir. BM İtalyan Somaliland'ın sınırlarını koruyacak bu ordunun kurulmasını kabul etmiş ve bağımsızlıktan birkaç ay önce, İtalyan Somaliland'nın geçici hükümeti Somali Polis Kuvvetlerinden (Booliska Darawishta-genellikle Darawishta olarak bilinen) küçük bir ordu kurmuştur. İtalyan Somaliland'ı Somali Cumhuriyeti'ni kurmak için İngiliz Somaliland ile birleşmiştir. Sonrasında ise Darawishta'dan 5.000 kişilik ordu Somali Silahlı Kuvvetlerini (Somali Armed Forces-SAF) kurmak için Somaliland Scout'leri ile birleşmiştir (Robinson, 2019b: 426).

4. 1. 2. 1960-1969 Sivil Yönetim

1960'ların başında Somali'nin askeri kuvvetleri 8.500 kişilik bir ordu, 6000 kişilik bir Somali Polis Gücü (Somali Police Force SPF), hava kuvvetleri başlangıç düzeyindeki 300 asker ve donanmadan katılan 125 askerden oluşuyordu. Somali Silahlı Kuvvetleri ''Somali Armed Forces (SAF)'' kurulmasına rağmen komşu ülkelerden veya yabancı güçlerin tam donanımlı ve eğitimli ordularından gelebilecek tehditlerden cumhuriyetin sınırlarını koruyacak veya ülke dışında etkili bir operasyon yapacak güce sahil değildir. Polis iç güvenliği sağlayabilir konumdaydı. Ordu, hava kuvvetleri ve donanma (Sovyetler

tarafından) ile polis (İtalya, Batı Almanya ve ABD tarafından) eğitilmiştir. Somalili personellerin düşük eğitim seviyesi ve eğitimli lider kadrosu eksikliği gibi nedenler hızlı bir şekilde inşa edilmek istenilen Somali Ulusal Ordusu'nun önündeki en büyük engelleri oluşturmuştur (CIA, 1966: 117).

1960'ta Somali bağımsızlığını kazandığında toplam 4.000'in altında olan askeri kuvvetleri, İtalyan eğitimli polisler, İngiliz eğitimli Somaliland Scouts'ler ve yeni askerlerden oluşuyordu. 1960'ten sonra Sovyetler Birliği ile yapılan askeri yardım anlaşmasının sonucu SAF kapasite olarak genişliyor ve yeniden yapılandırılıyordu. Bunlar Somali Hükümeti'nin ulusal bir ordu ve polis gücü oluşturma hedefine uygun olarak gerçekleştiriliyordu. Bağımsızlığın ilk yıllarında Birleşik Krallık ve İtalya askeri yardımda bulunan en büyük iki ülke olmuşlardır (Robinson, 2019b: 425).

Kasım 1963'te, Batılı devletlerden beklediği yardımları ve destekleri zamanında ve istediği miktarda alamamasından dolayı hayal kırıklığına uğrayan Somali, Sovyetler Birliği ile 35 milyon dolarlık bir askeri yardım anlaşması imzalamıştır. 1963'ten 1965'e kadar, çoğu SAF ekipman ve eğitimi SSCB tarafından sağlanmış, yaklaşık 600-700 silahlı kuvvetler personeli SSCB'de eğitime başlamış ve eğitimlerini tamamlamışlardır. Ayrıca yaklaşık 200-250 Sovyet askeri danışmanı Somali'de SAF'a yardım etmek ve danışmanlık vermek için görevlendirilmiştir. Sovyetler Birliği'nin askeri yardım anlaşması SAF'ın kapsamlı bir yeniden yapılandırılmasını, eğitimini ve büyük miktarda nispeten modern ekipmanın eklenmesini kapsıyordu. Sovyet teçhizatı, piyade silahları, tankları ve zırhlı personel taşıyıcıları, topçuları, uçaksavar silahları, motorlu araçları, devriye gemileri ve uçakları içeriyordu. 1968'e gelindiğinde SAF, jet avcı uçakları tarafından desteklenen hareketli kara kuvvetleri ile önemli ölçüde modernize edilmiştir (Robinson, 2016: 239).

1960'larda silahlı kuvvetlerin büyük ölçüde apolitik olduğuna ve hükümete sadık olduğuna inanılıyordu, ancak hizmet koşulları nedeniyle ve polis tarafından eğitilmiş daha eski rütbeli subayların liderliğindeki küçük bir subay azınlığı arasında bazı hoşnutsuzluklar vardı. Somali'nin bağımsızlığını elde etmesinden sonraki dönemde Somali Silahlı Kuvvetleri siyasetin dışında kalmıştır. Sadece tek istisnai durum 1961'de ordu üzerindeki İtalyan ve güneyli Somalilerin etkisine itiraz eden bir grup İngiliz eğitimli subayın hükümete darbe yapmaya teşebbüs etmesiyle ile olmuştur. 1969'da Tümgeneral Mahammad Siyad Barre ve ekibi iktidarı ele geçirinceye dek ordu siyasetin dışında kalmaya devam etmiştir. Siyad Barre

ve SRC'nin iktidarı ele alması ile beraber ordu artık siyasetin tam merkezine oturmuştur (Ingiriis, 2016: 68).

SAF'ın kurulmasıyla birlikte, askeri teşkilatın bakım maliyeti ulusal bütçedeki en büyük kalem haline gelmiştir. Bağımsızlıktan sonraki 1960-1969 yılları arası askeri harcamaların yılda ortalama % 9'dan fazla artmasıyla savunma maliyetleri, sağlık ve eğitim için ayrılan bütçeden fazlasını oluşturuyordu.

1961 ile 1979 arasında Somali, yaklaşık 660 milyon ABD doları silah satın almıştır. Aynı dönemde, SAF'ın personel gücü 4.000'den 54.000'e yükselmiştir. Somali'nin askeri harcamaları 1980-90 yılları arasında yılda yaklaşık 44,5 milyon ABD doları olmuştur. SAF kara kuvvetleri, sekiz piyade taburu ve birkaç destek birimi halinde organize edilmiş yaklaşık 8.500 personelli bir güce sahiptir. Her tabur üç piyade bölüğünden, bir karargâh ve hizmet bölüğü ise havan, tanksavar silahı, makineli tüfek ve uçaksavar silahları gibi destek unsurlarından oluşurdu. 1965'teki taburlar, 1970 yılına kadar mekanize edilmiş altı savaş grubuna dönüştürülmüştür. Yeni savaş gruplarının her biri, bir mekanize piyade taburu, bir topçu taburu, bir tank birliği, bir hizmet birliği ve bir karargâh bölüğünden oluşuyordu. Dört piyade taburu, iki havan müfrezesi ve iki tanksavar müfrezesinden oluşan bir silah birliği oluşturulmuştur. Topçu taburu bir uçaksavar bataryası ve iki sahra topçu bataryasıdan oluşuyordu. Hizmet birliği, bir nakliye müfrezesi ve bir mühendis müfrezesinden oluşuyordu. 1966'da kara kuvvetleri sekiz tabura sahiptir ve her tabur üç piyade bölüğü olarak konuşlandırılmış durumdadır. Altı yeni savaş grubunun yerlerinin de benzer şekilde dağıtımı bekleniyordu. 1966'da kuzeybatıda Hargeysa, Adadle ve Bur'o'da üç tabur bulunuyordu. Üçü güneybatıda Mogadişu, Baydova ve Kismayo'da bulunuyor. İki tanesi ülkenin orta bölgelerinde, Beletweyne ve Galkayo'da konuşlanmıştır. 1963 Sovyet yardım anlaşmasından önce Somali; Birleşik Krallık, İtalya, Irak ve Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden askeri eğitim ve yardım almıştır. 1964'ten başlayarak, denizaşırı eğitimlerin çoğu SSCB'de yapılmıştır ve Somali'deki eğitimin neredeyse tamamı Sovyet danışmanlarının elindedir. Ordunun Mogadishu'da subay adaylarına ayrılmış bir okulu vardı. Astsubaylar da Mogadishu'da eğitim görmekteydiler. Orduya alınma ve eğitim merkezleri Mogadishu ve Hargeisa'da bulunmaktaydı. Komando-tipi eğitim Hargeisa'da ve Mogadishu yakınlarındaki Bal'ad'da gerçekleştiriliyordu. Mogadishu'da bir topçu okulu ve yakınlardaki Warsheekh'de bir sürücü okulu bulunuyordu (CIA, 1966: 116-118).

Yaklaşık 300 kişilik Hava Kuvvetleri, 1962'de SAF'ın bir kolu olarak kurulmuştur. Misyonu, iç ve sınır güvenliğinin sürdürülmesinde kara kuvvetlerini desteklemekti. Ancak mevcut yetenekleri, yetersiz sayıda uçak, eğitimli personel ile yedek parça ve yakıt kıtlığı Hava Kuvvetleri'nin operasyonel gücünü yetersiz kılıyordu. Sovyetler Birliği anlaşmasından önce Somali yaklaşık 15 eski ABD, İngiltere ve İtalyan uçağına sahiptir. 1964'ün sonlarından başlayarak Hava Kuvvetleri'nin uçuş eğitimi ve denetiminin yanı sıra, mekanik ve diğer destek personeli için eğitim, büyük ölçüde SSCB tarafından üstlenilmiştir. Düşük eğitim ve beceri seviyeleri nedeniyle, Sovyetler Birliği'ndeki Somali Hava Kuvvetleri öğrencileri öğrenme açısından birçok zorlukla karşılaşmışlar ve birçok mezun Somali'ye döndüklerinde öğrendiklerini tam kapasite ile uygulayamamıştır. Sovyet danışmanları tarafından yürütülen bir yeterlilik eğitim programı sırasında, SSCB'den kısa süre önce dönen yaklaşık 30 pilottan sadece ikisi jet uçağında ve sekizi geleneksel uçakta kalifiye olabilmiştir (CIA, 1966: 119).

Hava Kuvvetleri yaklaşık 25 uçağa sahiptir ve bunlardan sadece yedisinin operasyonel olarak görevlendirildiği biliniyordu. Bunlar arasında iki C-47 nakliye, iki Vampire T-55 eğitmeni ve üç Hclio H-395 Courier hizmet uçağı yer almaktaydı. Kayıtlı olmayan uçaklar, eğitim için kullanılan üç Sovyet MIG-15 jet avcı uçağı içeriyordu. 1966'da SSCB'de bulunan 40 öğrenciden bazıları MICA-17 savaş uçakları üzerinde eğitim almıştır. Sovyet askeri yardım anlaşması sonucu 1970'ten önce MIG-17'lerin bir kısmı teslim edilmiştir. 1970 Sonrasında ise varılan mutabakat kapsamında kalan MIG-15 ve MIG-17'lerden oluşan bir filo teslim edilmiştir (Robinson, 2019b: 426).

Somali donanması, 1965'te SAF'ın bir kolu olarak Sovyetler Birliği'nin desteği ile kurulmuştur. Operasyonları, Sovyetler tarafından 1961 ekonomik yardım anlaşması kapsamında geliştirilmiş olan Berbera limanında yoğunlaşıyordu. 1966'da Somali deniz kuvvetleri yetersizdir "T-4" sınıfından iki mekanize çıkarma aracı (LCM) ve "Poluchat-l" sınıfından iki devriye aracı (YP) olmak üzere Sovyet tasarımına sahip dört gemiye sahiptir. Somali deniz kuvvetleri'ne 1970'ten önce dört ek devriye gemisi teslim edilmiştir. Çoğu SSCB'de olmak üzere yaklaşık 125 personel eğitim görmüş ve bazı Sovyet danışmanları Berbera'daki acemi Somali Deniz Kuvvetleri ile çalışmıştır (CIA, 1966: 120).

Somali Polis Gücü, İngilizler ve İtalyanlar tarafından sömürge döneminde barışı sağlamak için kullanılan polis kuvvetlerinden doğmuştur. Somali Polis Gücü, farklı boyutlarda sekiz bölgesel birim halinde organize edilmiştir ve kolluk kuvvetleri, sınır kontrolü ve iç güvenlikten sorumludurlar. 1884'te İngilizler, kuzey Somali kıyılarını

denetlemek için silahlı bir polis teşkilatı kurmuştur. 1910'da İngilizler Somaliland Sahil Polisi'ni ve 1912'de iç kısımları denetlemek için Somaliland Deve Jandarması kurmuştur. Bu birlik adından da anlaşılacağı üzere develeri binek olarak kullanmıştır. 1926'da sömürge yetkilileri Somaliland Polis Gücünü kurmuştur. İngiliz subaylar tarafından komuta edilen kuvvet, alt rütbelerine Somalilileri de dahil etmiştir. Silahlı bir kırsal polis teşkilatı (İllalo), suçluları mahkemeye getirerek, mahkumları koruyarak, kasabalarda devriye gezerek ve otlaklarda göçebe kabilelere eşlik ederek Somaliland Polis Gücü'nü desteklemişlerdir (Robinson, 2019b: 424).

İtalyanlar başlangıçta kolonilerinde asayişi sağlamak için askeri güç kullanmışlardır. 1914'te İtalyanlar, İtalyan sakinlerini korumak için bir kıyı polisi ve kırsal bir polis teşkilatı (gogle) oluşturmuşlardır. 1930'da bu kuvvet yaklaşık 300 kişiden oluşuyordu. İtalya'da faşistler iktidarı ele geçirdikten sonra, sömürge yöneticileri Somali Polis Teşkilatı'nı (Italyanca Corpo Zaptie) yeniden kurmuşlardır. Yeni kurulan birlik 800 kişiden meydana gelmektedir ve İtalyan jandarmaları bu birliği eğitirerek komuta etmişlerdir (Metz, 1993: 214).

İtalya'nın Etiyopya'ya karşı savaşı sırasında, Corpo Zaptie'deki personel sayısı yaklaşık 6.000'e kadar çıkmıştır. 1941'de İngilizler İtalyanları yenince her iki (kuzey-güney) bölgesi üzerinde bir İngiliz Askeri İdaresi (BMA) kurulmuştur. BMA, Corpo Zaptie'yi dağıtarak yerine Somali Jandarma Teşkilatı'nı kurmuştur. 1943'te bu kuvvet, 120 İngiliz subayının liderliğindeki 3.000'den fazla persone sahip bir örgütlenmeye ulaşmıştır. 1948'de Somali Jandarması, Somali Polis Gücü olmuştur. 1950'de İtalyan Vesayet Bölgesi'nin kurulmasından sonra, İtalyan jandarma subayları ve Somali Polis Gücü'ndeki Somalili personellerden Somali Polis Birliği (Corpo di Polizia della Somali) oluşturulmuştur. 1958'de birlik tamamen Somalili bir güce dönüştürelerek adı Somali Polis Gücü (Forza di Polizia della Somalia) olarak değiştirilmiştir. 1960 yılında İngiliz Somaliland Scouts'ları, yaklaşık 3.700 kişiden oluşan yeni bir Somali Polis Gücü oluşturmak için Somali Polis Teşkilatı'na katılmıştır (Metz, 1993: 214). Yetkililer ayrıca, kırsal bölgelerde savaşan kabileler arasında barışı sağlamak için kullanılan gezici bir grup olan ''Darawishta'' Polis kuvvetinin yaklaşık 1000'ini örgütlemişlerdir (Robinson, 2019b: 424).

Polisler genellikle iyi eğitilmiş ve disiplinliydiler. Somali Hükümeti SPF'yi silahlı kuvvetlerin bir parçası olarak görüyordu. Ancak SPF SAF'ın bir kolu değildi ve ordunun komuta yapısı altında faaliyet göstermiyordu. SPF 1976'da kaldırılıncaya kadar İçişleri

Bakanlığı kuvvetin ulusal ve merkezi komutanı konumundadır. Bu tarihten sonra SPF, güvenlik işleri konusunda cumhurbaşkanlığı danışmanının kontrolüne girmiştir. Ülkenin idari bölgelerinin her birinin bir polis komutanı vardır; diğer görevli memurlar ilçelerde kanun ve düzeni sağlamaktadır. 1972'den sonra Mogadişu dışındaki polis, kuzey ve güney grup komutanlıklarından, tümen komutanlıklarından (bölgelere karşılık gelen), istasyon komutanlıklarından ve polis karakollarından oluşmaktadır. Bölge valileri ve bölge komiserleri, bölge ve bölge polis unsurlarını komuta etmektedirler (Mohamoud, 2005: 49).

Polis şiddet olayları ve aşiret çatışmalarını önleyememesine rağmen iç güvenliği sağlamaktadır. 1966'da SPF'nin gücünün 1.500 kişilik Darawishta dahil 6.000 olduğu tahmin edilmektedir. Darawishta, SPF'nin paramiliter kapasitesinin yoğunlaştığı hareketli bir kuvvettir. Ülke çapında konumlanmış dokuz birlik halinde düzenlenmiştir. Temel piyade taktikleri konusunda eğitilmiş ve otomatik silahlar ve hafif havanlarla donatılmıştır. SPF 'nin dört adet Cessna 185 hafif uçağı vardır (CIA, 1966: 119).

Polis eğitimi büyük ölçüde Somali'de yapılmıştır. Seçilen görevliler ve teknisyenler yurt dışında, özellikle İtalya'da eğitim görmüşlerdir. SPF'ye danışmanlık ve maddi yardım sağlayan ülkeler İtalya, Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Almanya idi. Darawishtanın ''SPF'nin bir kolu'' eğitimi İtalyan ordusunda görevli danışmanlar tarafından sağlanmıştır. Sivil hükümet, Sovyet destekli orduyu dengelemek için polisi kullanmasına rağmen, hiçbir polis komutanı 1969 ordu darbesine karşı çıkmamıştır. 1970'lerde Doğu Almanya'nın güvenlik danışmanları SPF'ye yardım etmiştir. 1970'lerin sonunda Batı ile ilişkiler iyileştikten sonra, Batı Almanya ve İtalyan danışmanları polis birimlerini yeniden eğitmeye başlamışlardır. 1970'lerin sonlarında, SPF devriye çalışmaları, trafik yönetimi, suç soruşturması, istihbarat toplama ve isyanla mücadele dahil bir dizi görevi yerine getirmiştir. Seçkin gezici polis grupları, Darawishta ve Birmadka Poliska'dan (İsyan Birimi) oluşmuştur. Uzak bölgelerde ve sınır boyunca faaliyet gösteren gezici bir birim olan Darawishta, Ogaden Savaşı'na da katılmıştır. Birmadka ise acil müdahale gerektiren durumlarda kontrolü sağlamak için kullanılmış, ayrıca törenlerde de muhafaz gücü olarak bulundurulmuştur. Teknik ve uzman polis birimleri arasında vergi toplama bölümü, Ceza Soruşturma Bölümü (Criminal Investigation Division-CID), Trafik Bölümü, bir iletişim birimi ve bir eğitim birimi yer almıştır (Metz, 1993: 216).

Ülke çapında faaliyet gösteren CID, soruşturmalar, parmak izleri, sabıka kayıtları, göçmenlik meseleleri ve pasaportlarla ilgilenmiştir. 1961'de SPF bir kadın birimi kurulmuş,

bu küçük birime atanan personel, kadın suçluları ve mağdurları araştırmış, teftiş etmiş ve sorguya çekmiştir. Kadın polisler, kadın suçluları, hasta veya terk edilmiş kızları, hayat kadınlarını ve çocuk dilencileri içeren vakaları da ele almıştır. Somali polisinin hizmet birimleri arasında Ulaşım Departmanı (Gadidka Poliska) ve Sağlık Hizmeti bulunmaktadır. Polis Muhafaza Kuvvetleri., hapishane gardiyanı olarak görev yapmıştır. 1971'de SPF, 50 kişilik bir ulusal itfaiye teşkilatı kurmuştur. Başlangıçta, İtfaiye Mogadişu'da faaliyet göstermiş ancak daha sonra faaliyetlerini Kismayo, Hargeysa, Berbera, Merca, Jowhar ve Beledweyne dahil olmak üzere diğer şehirlere de yaymıştır. 1970'lerin başından başlayarak, polis teşkilatina girecek olan adaylarda 17-25 yaşları arasında, yüksek ahlaki seviyede ve fiziksel olarak da formda olmaları gibi şartlar aranmıştır. Mogadişu'daki Polis Ulusal Akademisi'nde altı aylık eğitimin tamamlanmasının ardından sınavı geçen adaylar polis teşkilatında iki yıl görev yapmışlardır. Acemiler bu hizmeti tamamladıktan sonra, polis teşkilatından sözleşmelerinin yenilenmesini isteme hakkına sahiplerdir. Bu yeni memurlar, saha performansının denetimini denetleyen dokuz aylık bir eğitim kursuna katılmışardır. Darawishta üyeleri altı aylık bir taktik eğitim kursuna katılır; Birmadka personeli asayiş ve isyan kontrolü eğitimi alır. Siyad Barre, Ocak 1991'de Mogadişu'dan kaçtıktan sonra hem Darawishta hem de Birmadka kuvvetlerinin tüm eğitim faaliyetleri durdurulmuştur (Mohamoud, 2005: 49).

4. 1.3. 1969-1991 Askeri Yönetim

Askerler önce Somali Cumhuriyet'in Ulusal Meclisini feshetmişler daha sonra asker ve polis memurlarından oluşan Yüksek Devrim Konseyi 'SRC' kurulmuştur (Ingiriis, 2016: 66). Bu askeri rejim, ülkenin bütün bürokratlarını sivilden askeri yönetime çevirmiştir.

SRC yönetimi toplum tarafından kabullenmek için birçok reform yapmıştır. Siyad Barre, devletteki yolsuzluğu yok etmek için sıkı denetimler ve ağır yaptırımlar uygulamıştır. En önemli olaylardan birisi İçişleri Bakanlığına bir polis generalin atanması olmuştur. İçişleri Bakanlığı ülkenin en küçük ilçe müdürlüğünden üst düzey pozisyonlara kadar her şeyi yetkisi altında tutmuştur (Ingiriis, 2016: 72).

Dış politikada Siyad Barre, Amerika Birleşik Devletleri karşıtı bir duruş sergilemiş ve Washington'u emperyalizmle suçlamıştır. 1976'da hükümet, siyasi otoritenin temeli olarak ortaya çıkan Somali Devrimci Sosyalist Partisi'ni (SRSP) kurarak gücünü sağlamlaştırmıştır. Ayrıca Siyad Barre, istihbarat birimini ''NSS'' muhalifleri hapse atmak veya susturmak için kullanmıştır. Bu dönemde ifade özgürlüğünü bastırmış ve Somali

halkının korkuya kapıklmasına neden olmuştur. 1979'de anayasa değişikliği ile SRSP olağanüstü hâl ilan etmiştir. SRSP ülkenin güvenliği ve ulusal çıkarların korunmasının yanısıra sorunların çözümü için de tek yetkili kurum olmuştur (Lewis, 2008: 45).

Siyad Barre'nin iktidarı muhalefet 1980'lerin ortalarında ve sonlarında artmış ve giderek artan sayıda Somaliliyi yanına alarak, hükümetin ve ülkenin silahlı kuvvetlerinin halkın düşmanı olarak algılanmasına neden olmuştur. Siyad Barre'nin ülkede yeni reformları başlatma ve siyasi sürece daha fazla insanı dahil etmeyi reddetmesi, sonunda kendisinin iktidardan düşmesine ve silahlı kuvvetlerin dağılmasına neden olmuştur (Ingiriis, 2016: 206).

4. 1.4. 1969-1977 Askeri Rejimin Yumuşak Dönemi

Askerler bu dönemde inkılap reformları ve iktidarlarını sağlaştırmak için halkı karşılarına almak istememişlerdir. Bu dönem birçok güvenlik gücünün kurulmuş olduğu bir dönemdir. Sivil yönetim döneminde kurulan güvenliği sağlamaya yönelik kurumların tersine bu dönemde kurulan bütün kurumlar askeri personellerle kurulmuştur.

Ağustos 1972'de hükümet, Zafer Öncüleri (Guulwadayaal) olarak bilinen Halk Milislerini kurmuştur. Ordunun bir kanadı olmasına rağmen milisler, Cumhurbaşkanlığı Siyasi Ofisi'nin gözetiminde çalışmıştır. SRSP'nin 1976'da kurulmasından sonra milisler parti aygıtının bir parçası haline gelmiştir. Büyük ölçüde askeri rezervlere olan ihtiyaç nedeniyle milis üyeliği 1977'de 2.500'den 1979'da yaklaşık 10.000'e ve 1990'da yaklaşık 20.000'e yükselmiştir. Siyad Barre rejiminin çöküşünden sonra Halk Milisleri de diğer askeri unsurlar gibi dağılmıştır (Metz, 1993: 218).

Milisler, Somali'deki her yerleşim yerinde bulunan hükümet ve parti oryantasyon merkezlerinde görev yapmıştır. Milisler kendi kendine yardım programları organize edip, "devrimci ilerlemeyi" teşvik ediyor, Somali kültürünün yaşatılmasını savunuyor ve tembellik, kamu mülkünün kötüye kullanılması ve "gerici" fikir ve eylemlerle mücadele ediyordu (Lewis, 2008: 39). Dahası milisler, Somalililer ile yabancılar arasındaki temasları kontrol etmek gibi görevleri yerine getiren bir kolluk kuvveti olarak hareket etmişlerdir. Ayrıca milislerin polisten bağımsız olarak tutuklama yetkileri vardır. Kırsal alanlarda milisler, otlak alanları ve kasabaları koruyan "ihtiyat teşkilatı"nı oluşturuyordu. Siyad Barre, Ocak 1991'de Mogadişu'dan kaçtıktan sonra, milis üyeleri isyancı gruplardan veya kabile milislerinden birine katılmışlardır. Siyad Barre iktidarı ele geçirdikten kısa bir süre sonra, Sovyetler Birliği Devlet Güvenlik Komitesi (Komitet Gosudarstvennoi Bezopasnosti-KGB)

Somali'nin Ulusal Güvenlik Servisi'ni (NSS) kurmasına yardım etmiştir. Normal bürokratik kanalların dışında faaliyet gösteren bu kurum, tutuklama ve soruşturma yetkilerine sahip bir iç gözetim aracı haline gelmiştir. NSS, memurların ve askeri personelin profesyonel ve özel faaliyetlerini izlemiş ve hükümet görevlilerinin terfi veya rütbesinin düşürülmesinde rol oynamıtır. 1980'lerin sonlarında isyancı hareketlerin sayısı artarken, NSS muhaliflere, asi sempatizanlara ve diğer hükümet muhaliflerine karşı faaliyetlerini artırmıştır. Siyad Barre rejiminin çöküşüne kadar, NSS, SAF içinden ve başkana sadakatliler arasından seçilen polis gücünden oluşan seçkin bir kurum olarak görev yapmıştır (Ingiriis, 2016: 95–98)

4. 1.5. 1977-1991 Askeri Rejimin Sert ve Baskıcı Dönemi

SRC yönetimi 1970'lerde kurmaya başladığı güvenlik veya haber alma kurumlarını ülke genelinde ve bütün devlet kurumlarını kapsayacak şekilde örgütlemiştir. NSS, Askeri İstihbarat Teşkilatı (Hangash), Askeri Karşı İstihbarat Teşkilatı (Dabarjebinta), Kızıl Bereliler veya Askeri Polisi, Parti Soruşturma Örgütü (Baarista Xisbiga) ve parti milisleri olan Guulwadayasha kurulmuştur (Kapteijns, 2012: 111–112). 1978 darbe girişiminden sonra, Mogadişu Ulusal Güvenlik Mahkemesi 74 kişiyi yargılamış ve daha sonra 17 kişinin idam edilmesine karar vermiştir. Bununla birlikte, 1980'in başlarında hükümet, Somali Kurtuluş Cephesi (Somali Salvation Front -SSF) gerilla hareketini desteklemek için gizlice birkaç düzine askeri personeli idam etmiştir (Lewis, 2008: 67). 1980'da hükümetin eski Başbakanı Muhammed İbrahim Igaal de dahil olmak üzere, suçlama veya yargılama olmaksızın siyasi gerekçelerle en az 100 kişi hapse atılmıştır.

1978 sonrakı birkaç yıl içinde, isyancı hareketlerin çoğalması Mogadişu'nun giderek baskıcı hale gelmesine neden olmuştur. Örneğin 1982'de hükümet, Somali'nin kuzeyinde olağanüstü hâl ilan etmiş ve yerel halkı bastırmak için adımlar atmıştır. Buna ek olarak, sivilleri askeri mahkemelerin ve askeri polisin yetkisi altına alan yasalar kabul edilmiştir. Mobil Askeri Mahkemeler (Mobile Military Court -MMC), Bölgesel Güvenlik Konseyi (Regional Security Council -RSC), HANGASH (askeri polis için Somali kısaltması), NSS ve Zafer öncüleri (Guulwadayasha) de dahil olmak üzere bu yeni oluşturulan kurumlar sıkıyönetimin güvendiği kurumlar haline gelmiştir (Ingiriis, 2016: 96).

1982 yılında kurulan MMC tamamen askeri subaylardan oluşuyordu. İki yıl sonra, SNM, Dağlık Şeyh bölgesinde ve yakındaki Burao'da bir saldırı başlattıktan sonra, MMC siviller üzerinde yargı yetkisine sahip olmuştur. Hargeysa karargahından faaliyet gösteren MMC, Kuzey Somali'de bir ofis ağı oluşturmuştur. Başlangıçta, MMC, iş adamları ve

eğitimli insanlar gibi rejimin az sayıda şüpheli muhaliflerini gözetlemiştir. Bununla birlikte, sonunda MMC, politik olarak aktif bir kişi veya grubun her çeşidini gözetlemeye başlamıştır. MMC 1984'ten 1988'e kadarki süreç içinde yüzlerce insanlık dışı yargılama gerçekleştirmiştir (Kusow, 1994: 37).

Güvenlik sisteminin diğer tüm kurumlarından üstün olan RSC, bölge valisi, bölgesel askeri komutan, bir askeri subay, bölgesel polis komutanı ve NSS Direktörü, SRSP başkanı, Zafer öncülerinin (Guulwadayasha) Komutanı ve Polis Gözaltı Kolordu direktörü gibi diğer ulusal yetkililerden oluşmaktadır.RSC faaliyetleri sadece Kuzey Somali'yle sınırlı olmasına rağmen ülkenin herhangi bir yerinde faaliyet gösterebilmektedir. RSC genellikle haftalık olarak bir araya geliyordu ancak acil durumlarda daha sık toplanıyordu. RSC altı kişilik herhangi bir topluluğu uzun hapis cezasına veya ölüm cezasına çarptırabiliyordu. Kuruluşundan bu yana, RSC, SNM sempatizanlarının ve diğer şüpheli hükümet muhaliflerinin toplu halde tutuklanmasını emretmiş ve mülklerine el koymuştur. RSC, sorgulama yapmak ve tutuklama emri hazırlamak için sık sık NSS'den destek almıştır (Ingiriis, 2020: 98–99).

Mogadişu'da 1978 darbe girişiminin ardından HANGASH kurulmuştur. Amacı, ordu ve NSS üzerinde gözetim yapmaktır. Bununla birlikte, hükümetin siyasi faaliyetlere yönelik baskıları giderek daha şiddetli hale geldikçe, HANGASH siviller üzerinde güç kullanmaya başlamıştır. Bu gibi eylemlerinden dolayı halk, yasal otorite olmadan faaliyet gösteren HANGASH'ten NSS'den daha fazla korkmaya başladı. Somali'nin ana istihbarat teşkilatı olan NSS, ulusal güvenlik suçları işlediğinden şüpheleniliyorsa insanları süresiz olarak gözaltına alma yetkisine sahiptir. Somali Devleti 26 Ocak 1970 tarihli ve 8 sayılı Kanunun 5. maddesinde, ulusal güvenlik davalarında '' Kişi hürriyetinin idare tarafından keyfi bir şekilde kısıtlanmaması için 1679 yılında çıkarılan Habeas Corpus "vücudun senindir'' hakkını kaldırdı ve ancak NSS soruşturmalarını tamamladıktan ve suçlamalar hazırladıktan sonra sanığa avukatla görüşmesi için izin veriliyordu. Yıllar boyunca, NSS, yüzlerce gerçek ve hayali hükümet muhalifinin tutuklanmasını, infazını veya hapsedilmesini haklı çıkarmak için ulusal güvenlik gerekçesini kullanmıştır (Ingiriis, 2016: 97).

Zafer öncüleri, mahalle düzeyinde güvenlik sağlayan üniformalı milislerdir. Her kasaba ve köyde varolan öncü birimler, Siyad Barre rejimine sadakatla bağlıydılar. Bu milisler insanları işyerinde, okullarda, camilerde ve evlerde birbirlerini gözetlemesi ve iktidara bildirmesi için teşvik ediyordu.

SNM, Mayıs 1988'in sonlarında Kuzey Somali'de büyük bir saldırı başlattıktan sonra, SAF, hargeysa ve Burao şehirlerini geri almak için yoğun nüfuslu şehir merkezlerinde topçu bombardımanı ve hava bombardımanı kullanmıştır. Sonuç olarak, bu şehirlerden binlerce insan mülteci olarak 300 ila 500 kişilik küçük gruplar halinde 10-40 günlük bir yürüyüşten sonra Etiyopya'ya varıyordu, diğerleri ise Cibuti ve Kenya'ya kaçıyordu. Mülteciler saldırılardan kaçmak için geceleri yürümeye başladılar. Hükümet güçleri Haziran 1988 ile Ocak 1990 arasında silahsız birçok sivili öldürmüştür (Kapteijns, 2012: 86–87).

1990 yılına gelindiğinde, Somali'nin orta ve güneydeki bölgelerinin güvenlik koşulları kuzeyde olduğu kadar kötüleşti. Sonuç olarak, hükümet muhalefet unsurlarına karşı sert yeni önlemler almıştır. Mogadişu'da, örneğin, SAF personeli ve çeşitli güvenlik kurumlarının üyeleri sert adımlar atarak sorunun kötüleşmesine neden olmuşlardır. Başkentte haydut gruplarının ortaya çıkması sadece Mogadişu'daki güvenlik sorunlarını daha da kötüleştirmiştir. 6 Temmuz 1990'da Siyad Barre'nin korumalarından bazıları, Kırmızı Bereliler (Dubab Cas), bir futbol maçında hükümet karşıtı sloganlar atan insanlara ateş açmışlardır. Futbol stadyumunun dışında bulunan diğer Kırmızı Bereliler de içerideki kaostan kaçmaya çalışan kalabalığa ateş açmışlardır. Sonunda, en az 65 sivil hayatını kaybetmiş ve 300'den fazlası yaralanmıştır. Yetkililer, ailelerin akrabalarının cesetlerini almasına izin vermeyi reddetmiştir (Ingiriis, 2016: 215).

Mudug, Hiiraan ve Galguduud bölgelerinden oluşan merkezi bölgede hükümet, başka bir isyancı grup olan Birleşik Somali Kongresi'ne (USC) destek verdiğinden veya ait olduğundan şüphelenilenlere karşı bir terör suçlamaları dönemi başlatmıştır. Africa Watch'a göre, SAF isyancı saldırılara misilleme olarak yüzlerce sivili öldürmüştür. Benzer şiddet olayları Beledweyne, Adaddo, Gaalkacyo, Doolow, Haradere, Hobyo, Las Adale ve Wisil dahil olmak üzere Güney kasabaları ve köylerinde de meydana gelmiştir (Kapteijns, 2012: 82).

Cezaevi yetkilileri, askeri tutuklulara ve diğer mahkumlara çok kötü muamele ile karşılaştıklarını beyan etmişlerdir. Tutuklular ve mahkumlar küçük, aşırı kalabalık hücrelerde tutulmuş ve tıbbi tedavi ve fiziksel egzersiz yapmalarına izin verilmemiş dahası birçoğu işkence görmüştür. Siyad Barre'nin iktidardaki son aylarında, yaklaşık 600 kişiyi tutması amaçlanan Mogadişu merkez hapishanesinde 1.600'dan fazla mahkûm bir arada tutulmuştur (Ingiriis, 2016: 197–199).

Artan iç ve dış baskılara yanıt olarak, hükümet Ekim 1990'dan itibaren bir yıl boyunca geçerli olan geçici bir anayasa getirmiştir. Bu yeni anayasa, bir dizi baskıcı güvenlik yasasını yürürlükten kaldırıyordu; serbest, çok partili seçimlere izin verilmiş; bireysel sivil hakları garanti etmiş ve cumhurbaşkanından başbakana, kabineye ve parlamentoya önemli bir güç aktarımı yapmıştır. Bununla birlikte, 1990'ın sonunda Mogadişu ve Somali'nin diğer bölgelerinde devam eden savaşlar, yeni anayasanın herhangi bir yeniliği getirmesine fırsat tanımamıştır. Siyad Barre, 1991'in başlarında Mogadişu'dan kaçmıştır (Kapteijns, 2012: 106–108).

4. 2. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1991-2006'e Kadarki Güvenlik Örgütlenmesi

1988 yazından itibaren, silahlı kuvvetlerin birlikleri dağılmaya başlamıştır. Barre ikitidarı o yıl ülkenin geniş alanlarının kontrolünü kaybetmeye başlamış ve Ocak 1991'de tamamen çökmüştür. 1990'ların başında BM müdahalesi, ilk BM askeri personelinin Temmuz 1992'nin başlarında Somali'ye gelmesi ile gerçekleşmiştir. Ekim 1993 başarısız bir operasyon sonrası ABD askerleri aradıkları Muhammed Farah Aideed'i yakalayamamış ve bu operasyonda ağır kayıplar vermiştir. Bu operasyon sonrası ABD askerlerin görevi tehlikeye girmiş ve ABD Somali'den güçlerini geri çekmiş böylece BM de ayrılmak zorunda kalmıştır. Mart 1995'te Somali'deki tüm uluslararası kuvvetler gitmiştir (ITPCM, 2013: 58).

Somali iç savaşa girdikten sonra ülke iki bölgeye ayrılmış, Güney ve Kuzey bölgelerinden bu iki bölgenin 1960'taki birleşmesinden memnun olmayan Kuzey, Somaliland olarak tekrar bağımsızlığını ilan etmiştir (Shay, 2014: 13).

18 Mayıs 1991'de Somaliland Somali'nin güney bölgelerinden ayrılmış ve bağımsız bir cumhuriyet olarak kuzey Somali'yi kapyasan bir coğrafyada kurulmuştur. Somaliland günümüze kadar uluslararası camia tarafından tanınmamış ve Somali Federal Cumhuriyeti'nin bir parçası olarak görülmüştür. Somaliland'ın kuruluşu SNM'ye dayanmaktadır. SNM liderleri kuzey Somali'yi ele geçirdikten sonra diğer güneyli muhaliflerin aksine birlik ve beraberliklerini koruyarak Somaliland Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır. Somaliland uluslararası camia tarafından tanınmasa da güney Somali'ye göre istikrarlı ve işleyen devlet kurumlarına sahiptir (Lewis, 2008: 74–77).

Somaliland'ın kendine özel; para birimi, asker gücü, polis ve bayrağı vardır. Somaliland'ın en büyük avantajı kuzey bölgelerinin tamamının SNM'nin eline geçmesidir. Bugün Somaliland'ın askeri ve sivil yönetiminde hâkim grup SNM liderleridir. İç savaş çıktıktan sonra güneydeki muhalif gruplar güney Somali ve Mogadişu'yu kontrol altına

aldıktan sonra yeni bir hükümet kurmak ve kuzeydeki SNM liderleri ile bir araya gelip Somali cumhuriyetinin merkezi otoritesini tekrar kurmak yerine güç savaşına girmişlerdir. Bu savaş neticesinde önce kuzeydeki SNM liderlerinin ayrı bir cumhuriyet kurmaları sonra kuzey doğu Somali'de özerk bir eyalet olan Puntland'ın kurulması ve güney bölgelerinin savaş alanına dönüşmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır (Lewis, 2008: 78–79).

2000'lere gelindiğinde Somali'de, iç savaşın ilk yıllarında güçlü muhalifler varlığı 2000'lerde zayıflamış ve yeni silahlı muhalif gruplar kurulmuştur. Bu dönemde kabileler kendi kuvvetlerini güçlendirerek kendi bölgelerine hâkim olmuşlardır. 1990'larda Somaliland SNM diğer bölgeler Putland SSDF, Bay ve Bakol bölgesi Rahanwayn Direniş Ordusu ''RRA'', Mudug, Galgaduud ve Şabelle bölgeleri USS, Benadir bölgesi TNG hükümeti ve Cuba vadisi SPM'nin silahli gruplarının kontrolu altındaydı (Mwangi, 2010: 95).

4. 2. 1. 1991-2000 Arası Somali İç Savaşı

Birleşmiş Milletler ''BM'' iktidar boşluğundan bir yıl sonra Ocak 1992'de Somali'ye silah ambargosu koyarak insani yardım çağrısı yapmıştır. BM, iç savaşın bitmesi için taraflara çağrılar yapmış, bu çağrılardan bir sonuç çıkmaması ile beraber ülke durumunun kötüleşmesi Somali'ye asker gönderme ihtiyacını doğurmuştur. BM Somali'nin bir iç savaş bölgesine dönüşmesine açlık krizi de eklenince UNOSOM I, Nisan 1992 ile Mart 1993 arasında 50 askeri gözlemci, 3.500 güvenlik personeli 792 destek personeli ve 200 sivil personelle BMGK'nın 751 sayılı kararıyla Somali'ye ateşkesi sağlamak ve insani yardımları dağıtan personeli korumak amacıyla bir misyon gönderilmesini kararlaştırmıştır (Farah, 2018: 43).

Daha sonra Aralık 1992 ile Mayıs 1993 yılları arasında UNITAF misyonu kurularak UNOSOM I'in yerini almıştır. UNOSOM I'in istenilen seviyede olmaması ve gıda güvenliğini sağlayamamasından dolayı ABD öncülünde UNITAF kurulmuştur. ABD 25.000 personel ile Somali'de hava ve deniz limanları başta olmak üzere önemli noktalara yerleşmiştir ve BM üyesi ülkeler 12.000 personel ile UNITAF'a katılmışlardır. 3 Mart 1993 yılında BM, UNITAF'ın görevini Mart 1993'ten Mart 1995'e kadar görev yapacak olan UNOSOM II' ye devretme kararı almıştır (Hansen, 2003: 1099).

Somali'de görevli ABD'li General Hoar'ın hazırladığı güvenlik değerlendirme raporuna göre ilgili dönemde Mogadişu'da 5-10 bin arası Muhammed Farah Aydiid kuvvetine karşı 5-6 bin arası Ali Mehdi kuvvetine sahiptir. Muhammed Farah Aydiid

yabancı müdahaleye karşı iken Ali Mehdi müdahaleyi desteklemektedir. UNOSOM II görevini sürdürürken ABD'nin Muhammed Farah Aydiid'in başına 25.000 Dolar ödül koyması ve ardından Muhammed Farah Aydiid'i ve üst düzey kadrosunu yakalamak için operasyon düzenlemesi Somali'de önemli yer tutumuştur. 3-4 Ekim 1993'de ABD kuvvetleri ile Muhammed Farah Aydiid kuvvetleri arasında başlayan çatışmalarda 18 ABD askeri öldürülmüş ve 75 ABD askeri yaralanmıştır. Öldürülen ABD'li askerlerden bir kısmının cesetleri Muhammed Farah Aydiid destekçileri tarafından Mogadişu sokaklarında sergilenmiştir. ABD askerlerinin görüntüleri uluslararası medyada gösterilmiş ve Amerikan kamuoyuna ciddi bir etki yaparak ABD'nin çekilme kararı almasına neden olmuştur. 1995'te ABD'yi diğer ülkeler takip etmiş ve Somali'de yabancı kuvvetler kalmamıştır (Rwengabo, 2016: 105–106).

1990'larda ülke genelinde kaos hakimdir. En çok güç mücadelesinin yaşandığı dönem 1991-2000'lı yılları arasındadır. SAF dağılmış ve herkes kendi bölgesine dönmek zorunda kalmıştır. Somali devletinin silahları ve donanımlı askeri personelleri bir anda muhalif grupların saflarını geçmiştir. Ilk önce tüm muhaliflerin ortak amacı askeri rejimi yıkarak yerine demokratik bir hükümet kurmaktır. Muhalefetin ortak düşünceleri ülkenin kontrolu onlara kalınca önce kendi aralarında, daha sonra kabilelere ayrılarak güç savaşına girmektir. Radikal Selefi örgütler de otorite boşluğunda Somali'de yer edinmeye başlamışlardır (Ahmed, 2018: 2).

1996'da Muhammed Farah Aydiid 'in ölümü ve Somali için yapılan konferanslar çözümü getirememiştir (Elmi ve Barise, 2006: 40). 1990'lardan başlayarak Somali için bir tür merkezi hükümet kurmak amacıyla bir dizi girişimde bulunulmuş ancak Cibuti'deki uzun bir barış konferansının 2000 yılında başarıya ulaşmasına kadar demokratik bir devletin kurulması mümkün olmamıştır (Shay, 2014: 35–36).

4. 2. 2. Somali Ulusal Hükümeti ve Federal Geçiş Hükümeti Dönemi (2000-2006)

2000 yılında Cibuti'de BM çabalarıyla ve ABD arabuluculuğunda Ulusal Geçiş Hükümeti'nin (TNG) kurulması ve Abdikasım Salad Hasan'ın TNG'nın cumhurbaşkanı olarak seçilmesiyle Somali'de geçiş hükümetleri dönemi başlamışsa da gerçek bir otorite tesis edilememiştir (Leeson, 2007: 707). Bu durumun oluşmasındaki en önemli nedenlerden biri Mogadişu'da yüksek nüfuzu bulunan silahlı grupların TNG'yi tanımamasıdır (Shay, 2014: 29).

2000 yılında Cibuti'nin Arta şehrinde toplanan Somaliler tarafından Ulusal Geçiş Hükümeti'nin (TNG) kurulmasıyla Somali'de geçiş hükümetleri dönemi başlamıştır. Geçici Ulusal Hükümeti ülke genelinde barışı sağlayamamış ve çok karmaşık bir dönem geçirerek dört yıl içinde üç Başbakan değiştirilmiştir (Elmi ve Barise, 2006: 47–48). Sadece Mogadişu'nun sınırlı bir alanını kontrol eden TNG'nin ülke genelinde kabul görmemesinin nedeni gücün eşit olarak dağıtılmamasıdır (Lewis, 2008: 82).

2002'de Somali Uzlaşma Konferansı Kenya'nin Eldoret kasabasında 2 yıl süren müzakerelerin sonucu dört büyük kabile ve savaş ağalarının anlaşmasıyla 29 Ocak'ta kurulan Geçici Parlamento, 10 Ekim'de Federal Geçiş Hükümeti'ni (TFG) belirlemiş ve Abdullah Yusuf Ahmed'i Cumhurbaşkanı olarak seçmiştir (Kapteijns, 2012: 230). Bu durum hem 2000 yılında hem de 2004 yılındaki görüşmelerin ve meclisin dışında bırakılan İslami Birlik Mahkemelerinin (İMB) durumdan memnun kalmayarak savaş ağalarına karşı bir mücadeleye girişmesi ve güney-orta Somali'de önemli şehirlerin kontrol altına almasıyla sonuçlanmıştır (Amnesty, 2010: 9). Ayrıca ülke içindeki muhalif gruplar TFG'nin Etiyopya ile yakınlaşmasına engel olmuştur. 2004 yılında kurulan hükümetin federal sıfatını kazanmasına rağmen Somali'de devletin federatif bir yapıda olmamasını isteyenlerin varlığı da TFG'yi zayıflatan nedenler arasındadır. Kabileler kendi otonomilerini korumak için federatif yapıyı desteklerken İMB federal bir yapının gelecekte ülkenin yönetilmesini zorlaştıracağını öne sürerek üniter yapıya desteklediklerini açıklamıştır.

4. 3. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 2006'dan Günümüze Kadarki Güvenlik Örgütlenmesi

2006'dan sonra Somali için yeni dönem başlamıştır. Bu dönem ile beraber savaş ağaları ve radikal gruplara karşı 1990'lardan beri ilk defa Somali devleti bunlarla mücadele etmeye başlamıştır. TFG hükümeti öncesi ülkede resmi bir iç savaş vardır. Silahlı gruplar birbirlerine saldırmakta ancak 2000'lerde kurulan TNG hükümeti yabancı askerleri istemediği için bu gruplarla mücadele edememektedir. Ancak Abdullahı Yusuf başkanlığındakı TFG hükümeti Etiyopya'dan destek alarak Somali'de yeni bir dönemi başlatmıştır.

4. 3. 1. Radikal Grupların Güçlenmesi

İslamiyetin Somali yarımadasına gelmesinden 1970'lı yıllara kadar etkili olan akım sufi tarikatlarıdır. Ancak 1970'lı yıllardan sonra Körfez ülkeleri ve Mısır'dan dönen

öğrenciler ülkeye İhvan ve Selefi ekolü getirmişlerdir (Shay, 2014: 9). Bu hareketler Sufi tarikatından farklı olarak iktidar ile mücadeleye girmişlerdir. İlk başta Siyad Barre iktidarında güçlü değillerdir ve örgütlenme yoluna gitmişlerdir. 1982'de Al Ittihad Al Islamiyya kısacası AlAl kurarak birlik olmaya başlamışlardır. Daha sonra yeraltı örgütlenmelere devam ederek faaliyet alanlarını genişletmişlerdir. Eğitim, sağlık, ekonomi ve siyaset alanlarına girmeye başlayarak yavaş yavaş harekete geçmişlerdir. 1990'lı yılların başında Siyad Barre iktidarının yıkılması ile beraber ülkede otorite boşluğu doğmuştur. Bu boşluğu doldurmak isteyen gruplardan birisi AIAI oldu (Keating ve Waldman, 2018: 393). İlk önce ülkenin kuzeybatı bölgelerinde savaş ağaları ile çatışmalara girmişlerdir. Aynı şekilde ülkenin farklı yerlerinde de mücadele etmişlerdir. Puntland bölgesinde AIAI ile dağılmış SAF personeli ve bölgenin önde gelen insanlarından oluşan bir grupla savaştılar ve AIAI bu bölgeden çıkmak zorunda kalmıştır (Lewis, 2008: 100).

Mogadişu'da da Ali Mehdi ile Muhammed Farah Aydiid'in güçleri ve AIAI arasında çatışmaları çıkmış ve bu da AIAI'ın ülkenin güney bölgelerine kaymasına neden olmuştur. AIAI'nın Gedo bölgesinde toplanması Etiyopya'ya tehdit oluşturmuştur. Etiyopya'nın desteklediği Marehan kabilesinden olan SNF (Somali National Front) hareketi AIAI'yı bu bölgeden çıkartmıştır. AIAI bu süreçte birçok suçlama ile karşı karşıya kalmıştır. Bu suçlamalardan biri Darrulselam'a ve Nairobi'ye saldıran teröristleri Somali'de saklamasıyla ilgilidir. Bir başka suçlama El-Kaide ile bağlantılı olmasıdır (Shay, 2014: 28–29).

AIAI 1990'ların sonunda silahsızlanmaya giderek toplumun ancak eğitilmesinden sonra yönetilebileceğini anlamış ve tekrar 1980'lerdeki faaliyetine geri dönmüştür. Bu dönem ile beraber okullara ve medresellere, camilere, ekonomi ve finans alanına hâkim olmaya başlamışlardır (Keating ve Waldman, 2018: 382–383).

2000'ların başında AIAI ve aynı çizgideki küçük gruplar için yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni dönemin ilki Somali Devleti'nin tekrar Cibuti'de kurularak yeni bir dönemin başlamasıdır. Bu yeni kurulmuş yönetimin kurulma sürecinde AIAI dahil edilmemiştir. İkincisi 11 Eylül (El-Kaide'nin 11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı düzenlediği bir terör saldırısıdır.) saldırısı ile beraber bu hareketlerin parçalanma süreçleri başlamış, önce ABD AIAI'nin el-Kaide ile bağlantısı olduğu gerekçesiyle bu harekete ait varlıkları dondurmuş veya dondurulmasını emretmiştir (Elmi ve Barise, 2006: 44).

AIAI 2000'lerde ülkedeki devlet boşluğu doldurmak için birçok girişimde bulunmuştur. Bu girişimlerin en önemlisi yargı sisteminin yok olması ile başlyanan adalet arayışıdır. Ilk başlarda Somali'nin geleneksel yargısı bu arayışa çözüm sunmaktayken bir yerden sonra bu sistem de çalışmamayı başlamıştır. Bu noktadan sonra AIAI'ın kurduğu mahkemeler adaleti sağlamıştır (Maruf ve Joseph, 2018: 20–25). Bu mahkemeler kuvvet gücünden yoksundular. Bu mahkemelerin çoğu Mogadişu'daydı ve insanlar bu mahkemelere gelip ''Allah'ın kitabı ile bize hükmedin ve O neye hükmederse onu kabul ederiz'' şeklinde beyanda bulunmuşlardır (Maruf ve Joseph, 2018: 242).

2000'de Cibuti'de Abdikasım Salad'ın TNG hükümeti kurulmuş ve hükümet iki yıl çalıştıktan sonra 2002'de Kenya'nın Eldoret şehrinde TNG hükümetini tanımayan savaş ağaları ve ülkede sözü geçen insanlar iki yıl boyunca burada yeni müzakereler yapmışlardır. Bu müzakerelerin sonucunda 2004'te TNG yerini alacak olan TFG hükümeti ve federal sistem kabul edilerek Abdullahı Yusuf hükümeti kurulmuştur. Görüşmelerin devam ettiği süre boyunca AIAI'den heyetler de bu görüşmelere katılmış ancak AIAI tarafı ve diğerleri ''savaş ağaları, Abdikasım hükümeti, Somalili STK'lar ve yerel liderler'' bir sonuca varamamışlardır. Böylece Somali'de onların olmadığı bir hükümet ve desteklemedikleri yeni bir yönetim kurulmuştur (Shay, 2014: 29–30).

Bu gelişmelerin sonucu farklı bölgelerde dağınık halde bulunan ve yerel halkların adli ihtiyaçlarını şer'i hükümlere göre karşılayan birbirinden bağımsız mahkemeler birleşerek İslam Mahkemeler Birliği ''IMB'' adı altında bir birlik kurmuşlardır. IMB tekrar silahlı çatışmalara girmeye başlamış ve 2006'ya gelindiğinde ülkenin güney bölgelerinde birçok şehri savaş ağalarından ve yerel kabilelerden geri almışlardır. Bu alınan yerlerin arasına Mogadişu'da dahildir. IMB önce asayişi sağlayarak halkın güvenini kazanmıştır. Mogadişu ulusulararası havaalanını 16 yıl sonra tekrar açtı aynı şekilde Mogadişu limanını da açarak güven içinde yaşama gerekliliğini halka hissettirmişlerdir (Maruf ve Joseph, 2018: 37–38). IMB bunları yaparken diğer yandan ülkenin tanınmış TFG hükümeti ile de görüşmeler yapmaktaydılar. TFG ve IMB'nın görüşmelerinden bir sonuç çıkmamıştır. TFG'nin komşu ülke Etiyopya'dan askeri yardım istemesi sonucu Somalililerin ebedi düşmanı olarak görülen Etiyopyalı askerler ülkeye girmiştir (Shay, 2014: 36–40).

IMB kuvvetleri Somalili ve Etiyopyalı askerlerlere karşı silahlı mücadeleye devam etmek isteseler de yapamamış ve böylece dağılmak zorunda kalmıştır. IMB dağıldında, Somali'nin Yeniden Kurtuluşu İttifakı ''ARS'' ve Eş-Şebab şeklinde bölünerek yoluna

devam etmiştir. Silahlı kanadı Eş-Şebab iken silahsız kanadı ARS'tır. 2008 yılında ABD Eş-Şebab'ı terörist bir grup olarak ilan etmişlerdir. Şarif Şeyh Ahmed kanadındakı ARS 2009'da Cibuti'de TFG ile anlaşma sağlamış ve yeni hükümetin kurulmasına karar verilmiştir (Amnesty, 2010: 9).

2009'daki seçimler de Şarif Şeyh Ahmed Somali'nin Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Silahlı kanat olan Eş-Şebab çatışmaya devam ederek ülkenin kaos içinde kalmasına neden olmuştur. 2009'da Eski IMB'li olan Somali Cumhurbaşkanı Eş-Şebab'la görüşmelere başlamak istemiş ancak Eş-Şebab buna yanaşmamıştır. Eş-Şebab 2012'de El-Kaide ile birleşerek uluslararası bir terör örgütü haline gelmiş. Bugün için Somali'ye en büyük tehdit onlardan gelmektedir. Eş-Şebab hem ülke içinde hem de dışındakı faaliyetleri sonucu Somali'de güvensiz bir ortam yaratmakta ve yabancı askerlerin ülkeye gelmesine neden olmaktadır (Keating ve Waldman, 2018: 361–362).

4. 3. 2. Afrika Birliği Somali Misyonu

Afrika Birliği Somali Misyonu (AMISOM), Birleşmiş Milletler'in onayı ile Afrika Birliği tarafından yürütülen aktif, bölgesel bir barışı koruma misyonudur. Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi tarafından 19 Ocak 2007'de altı aylık bir yetkiyle oluşturulmuş ve daha sonra birkaç yılda bir süresi uzatılarak faaliyetlerini devam etmiştir (Williams, 2009: 515).

AMISOM, Eylül 2006'da Afrika Birliği tarafından onaylanan Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi (IGAD)'in Somali Barış Destek Misyonu (IGASOM)'un yerini almıştır. Somali'de Kalkınmayı koruma ve eğitim misyonu olan IGASOM ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ''BMGK'' tarafından onaylanmıştır (Williams, 2018a: 174).

IGASOM'un ilk olarak Somali İç Savaşı'ın durdulması ve barışı koruma gücü sağlamak üzere Mart 2005'te acil olarak Somali'ye gönderilmesi kararlaştırılımıştır. O dönemde, İslami Mahkemeler Birliği (IMB) henüz Mogadişu'nun kontrolünü ele geçirmemiştir ve ülke barışı ve inşasını Geçiş Dönemi Federal Hükümeti (TFG)'nin yapacak olduğu varsayılmıştır. Ancak Mayıs 2006'da Mogadişu IBM'nin kontrolüne girmiştir. 20 Şubat 2007'de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1744 kararını kabul ederek Afrika Birliği'ne altı aylık barışı koruma misyonu gönderme yetkisi vermiştir. Barışı koruma misyonunun amacı, TFG'yi desteklemek ve 60 gün içinde durum ile ilgili rapor göndermekti (Mohamoud, 2015: 17).

Ekim 2014'te BM Güvenlik Konseyi 2182 sayılı Karar, Somali'deki görevine 30 Kasım 2015'e kadar devam etmesi için Afrika Birliği'ne yetki verdi. Ağustos 2017'de, BM Güvenlik Konseyi, Somali güvenlik güçlerinin başarısına ve Somali'deki siyaset ve istikrarın ilerlemesine bağlı olarak güvenliği sağlama sorumluluğunun AMISOM'dan SAF'ye kademeli olarak devredilmesini sağlayan 2372 sayılı kararı yayınlamıştır (Blyth, 2019: 8).

2017 BM Güvenlik Konseyi Kararı uyarınca, AMISOM şu şekilde stratejik hedefler izlemiştir:

1. SAF'ın başarısına ve Somali'deki siyaset ve istikrarın ilerlemesine bağlı olarak güvenlik sorumluluğunun AMISOM'dan SAF'e kademeli olarak devredilmesini sağlamak.
2. Eş-Şebab ve diğer silahlı muhalif grupların oluşturduğu tehdidi yok etmek.
3. SAF'ın her düzeyde siyasi sürecin güvenliğini sağlamasının yanı sıra Somali'de istikrar, uzlaşma ve barışın inşası için yardımcı olmak.

AMISOM üç farklı birimden oluşmaktadır. Bu birimler polis birimi, askeri birim ve sivil birim olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

AMISOM Polisi

AMISOM polisi güvenlik, hukukun üstünlüğü ve adaletle ilgili stratejilerde Somali Polis Gücü (SPF)'yi destekler ve terörden kurtarılmış bölgelerde düzenin tekrar sağlanmasına yardımcı olur. AMISOM Polis birimi, SPF'yi uluslararası standartlara bağlı, güvenilir ve etkili bir yapıya dönüştürmek amacıyla eğitim, rehberlik, izleme ve danışmanlık konularında destek olur. AMISOM'un Somali'de Afrika Birliği tarafından ilk konuşlandırılan polisleri Uganda, Nijerya ve Sierra Leone'den gelen polislerdir. Daha sonra AMISOMUN polis birimine Gana, Kenya ve Zambiya katılmıştır. AMISOM polisi, insan hakları gözlemi, suç önleme stratejileri, toplum polisliği, arama prosedürleri ve soruşturmalar gibi polis görevleri konusunda SPF'ye rehberlik ve danışmanlık desteği sağlar (Amisom, 2021).

AMISOM Askeri Birimi

Askeri birim, ülkedeki Afrika Birliği misyonunun üç birimiden en büyüğüdür. Bu birim, Somali'de barışı destekleme operasyonları yürütmekle görevlidir. Ülkedeki durumu istikrara kavuşturulması, insani yardım faaliyetlerinin yürütülmesi için gerekli koşulların yaratılması ve misyonun nihai olarak BMGK kararı ile SAF'ye görevini devretmesi amaçlanmıştır. AMISOM Kuvvet Komutanlığı ülkenin federal kurumlarına, görevlerini yerine getirirken koruma sağlamış ve Somali'nin havaalanları ve limanları da dahil olmak üzere temel altyapısının güvenliğini sağlamaya yardımcı olmuştur (Williams, 2009: 515).

Şu anda askeri birimler, güney ve orta Somali'yi kapsayan altı mıntıkada konuşlanmış durumdadır. AMISOM askeri gücü Uganda, Burundi, Cibuti, Kenya ve Etiyopya'dan gelen askerlerden oluşmuştur (Amisom, 2021).

1. Ugandalı birlikler, Benadir ve Aşağı Şabelle bölgelerini kapsayan mıntıka 1'de konuşlanmıştır.
2. Kenya kuvvetleri, Aşağı ve Orta Jubba'yı kapsayan mıntıka 2'den sorumludur.
3. Bay ve Bakool'u ve Gedo'yu (Alt mıntıka 3) içeren mıntıka 3, Etiyopya komutası altında geliyor.
4. Cibuti güçleri Hiiraan ve Galgaduud'u kapsayan mıntıka 4'ten sorumludur,
5. Burundi güçleri Orta Şabelle bölgesini kapsayan mıntıka 5'ten sorumludur.

AMISOM Sivil Birimi.

Başlangıçta Nairobi'de bulunan birim Mayıs 2011'de Mogadişu'ya taşınmış ve Afrika Birliği Komisyon Başkanının (Special Representative of the Chairperson of the African Union Commission-SRCC) Özel Temsilcisi veya yardımcısı tarafından yürütülmüştür. Bu birim görevleri arasında (Williams, 2018b: 99);

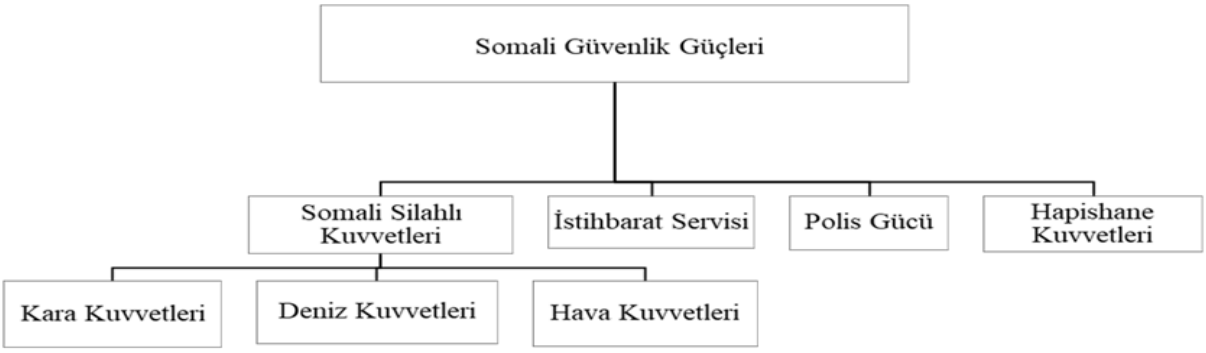
1. AMISOM yetkisinin uygulanması için misyonun etkin yönetilmesini sağlamak,
2. Somali'de diyalog ve uzlaşmayı desteklemek için tüm tarafllarla birlikte çalışmak,
3. Ülkenin Ulusal Güvenlik ve İstikrar Planının uygulanmasında asker ve polis birimlerinin çabalarını koordine etmek,

4. Somali'de yönetişim yapılarının, hukukun üstünlüğünü tesis eden kurumların hem fiziksel hem de sosyal altyapılarının restorasyonunun genel gelişimi ve yeniden kurulmasına yönelik çabaların kolaylaştırılması,
5. Silahlı grupların silahsızlandırılmasıyla yeniden entegrasyonu ve güvenlikle ilgili konuların reform süreçlerine destek sağlanması,
6. Somali halkına insani yardım ve hizmetlerin ulaştırılmasını kolaylaştırmak için bağışçılar ve diğer uluslararası aktörler, insani yardım kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları dahil olmak üzere ortaklarla koordinasyon sağlamak
7. Askeri birime ve polis birimine; tedarik ve bütçelemeye ek olarak lojistik destek sağlamaktır.

İlk olarak Mart 2007'de konuşlandırılan AMISOM askeri birlikleri, Somali Ulusal Güvenlik Güçlerinin El Kaide bağlantılı terör örgütü Eş-Şebab'ı, çoğu büyük kasaba ve şehir de dahil olmak üzere güney Somali'nin çoğundan temizlemesine yardımcı olmuştur (Mohamoud, 2015:17).

4. 3. 3. Somali Silahlı Kuvvetlerin Tekrar Yapılandırılması

2000'lerde TNG hükümetinin kurulması ile beraber Somali'de tekrar devlet kuruldu ve uluslararası kabul görmüştür. Daha önce 1990'dan 2000'e kadar birkaç savaş ağası kendini Somali Devleti'nin Cumhurbaşkanı ilan ederek ulusalararası kabul görmeyi beklemiş ancak kabul görmemişlerdir. TNG hükümetinin yapmak istediği işlerden ilki de dağılmış SAF kuvvetlerini toplamak ve ulusal güvenliği sağlaycak bir ordu kurmaktı (Lewis, 2008: 81–82).

Şekil 7. Somali güvenlik güçleri

TNG hükümeti ordu ve güvenlik güçlerini çok az sayıda personelle de olsa kurmayı başarmıştır. Yeni kurulan güvenlik güçleri Marka ve Mogadişu'yu geri alarak faaliyetlerine başlamışlardır. Bu yeni kurulan güvenlik güçleri ülkedeki silahlı gruplarla çatışacak konumda değillerdir. Bunun sebebi de silahlı grupların devlet yıkıldığında devletin silahlarını kendi bünyelerine katmaları ve 1999'lardan 2000'e kadar da yasa dışı yollardan envanterlerine yeni silahlar eklemeleridir (Tripodi ve Belyeu, 2005: 215–217). TNG'nin güvenlik güçlerinin ilk karşılaştığı eleştirilerden bir tanesi bu kuvvetlerin bütün Somalileri temsil etmediği ayrıca içlerinde de kabile veya savaş ağaları için savaşmış personellerin bulunmasıdır. 2004'te TNG'nin yerini alan TFG hükümetinin önceliği ulusal bir ordu kurmaktır (MUDANE, 2019: 4). TFG'nin Cumhurbaşkanı Abdullahı Yusuf Puntland eyaletinden, Mudug ve Gedo bölgelerinden topladığı askerler ile orduyu kurmaya başlamış daha sonra güneydeki savaş ağaları IMB ile savaşmak için TFG'nin saflarına katılmışlardır. Bu birleşmeden sonra TFG IMB ile çatışabilecek bir güce kavuşmuştur (Robinson, 2016: 241).

TFG güçleri 2006'den 2009'a kadar tek başlarına Etiyopya ve AMİSOM'dan destek alarak IMB ve Eş-Şebab ile çatışmalara girmiştir. Bu dönemdeki güvenlik güçlerinin disiplinli asker ve polisi çok fazla yoktur. Bunun Birçok sebebi vardır. Bu sebeplerden bazıları: ülkenin on alt yıldır iç savaşın içinde olması, personelin TFG'nin güvenlik güçlerine alınırken detaylı bir taramadan geçmemiş olmaları ve daha da önemlisi bu güçlerin daha önce hayatta kalmak için savaş ağalarının, kabilelerin veya İslami hareketlerin çatışmalarına mecburen katılmış olmalarıdır. 2000'den 2009'a kadar güvenlik güçlerinin sayısı bilinmemektedir. Güvenlik güçlerinin saysısın bilinmemesinin nedeni devletin anlaşmaya vardığı her lider veya savaş ağasının elemanlarının güvenlik güçlerine katılması ve bu güçlerin devletten çok liderlerine sadık olmasıdır (Williams, 2018b: 98).

Ulusal bir ordunun kurulması ve herkesi kapsaması 2008'den sonra başlamıştır. 2008'de Cibuti'de varılan anlaşmaya TFG ve ARS birlikte ulusal bir ordu kurulması planlanmıştır. 2009'da anlaşma hayata geçince ARS eski sözcüsü ve TFG hükümetinin Cumhurbaşkanı Şarif Şeyh Ahmed ARS güçleri ve TFG güçlerini birleştirmeye başlamıştır. TFG-ARS anlaşması sürecinde oluşturulan üç tugay vardır. Bu Tugaylar 1, 2 ve 3, hepsi de 2009'da Mogadişu bölgesinde faaliyetlerini göstermektedir. TFG hükümetinin Başbakanı olan Omer Abdiraşıd Ali Şarmarke ulusal ordudun durumunu öğrenmek için 2009'da güvenlik güçlerinin sayısını istemiştir. 1 Kasım 2009 tarihi itibariyle TFG, Ulusal Güvenlik

güçleri 2904 askeri kaydettirmiş ve incelemiştir. Ayrıca Mogadişu'da üç tugayla birlikte görev yapan ve güvenlik güçlerine dahil edilecek 1160 kişilik bir güvenlik gücü vardır (Robinson, 2016: 242–243)

Tablo 1.

TFG döneminde kurulan tugayların durumu

Tugay	Konumu 2011'de hepsi Mogadişu	Komutanlar
1. Tugay	Karan ve Yakşid	İbrahim Yusuf Nur
2. Tugay	Yakşid ve Vardigley	Ali Goorah
3. Tugay	Hodan ve Havl-vadag	Mohamed Roble cim'ale ''Gobale''

Kaynak: *(Robinson, 2016: 242).*

2009'da göreve başlayan güvenlik güçlerinin ülke geneline yayılması ve Eş-Şebab ve diğer grupların hâkim bulundukları bölgelerden temizlenmesi için eğitimine başlanmıştır. Bu eğitimler ülke içinde ve dışında yapılmıştır. IMB ve TFG'den oluşan birlikler Uganda ve Cibutiye gönderilmeye başlanmıştır. Etiyopya ise ülke içindeki sınır bölgeleri olan Gedo, Bay, Bakol, Hiiran ve Galgaduud'da asker eğitmeye başlamıştır. Bu eğitilen güvenlik güçlerinin içerisinde Etiyopya tarafından eğitilen bir paramiliter grup olan Ahlu Suna Wal Jamica ''ASWJ'' da vardı ASWJ Eş-Şebab karşı Somali'nin orta ve Gedo bölgelerinde çatışmalara girerek oralardan temizlemişlerdir. Kenya kendi ulusal güvenliğini korumak ve Somali'den gelecek tehditlere cevap vermek için aynı Etiyopyanın yaptığı gibi aşağı ve orta Cuba bölgelerinden olan güçleri kendi ülkesinde eğitmeye başlamıştır. Bu eğitilen güçlerin içinde Raas Kamboni güçleri de vardır. Raas Kambani güçleri Eş-Şebab'ı bölgenin birçok yerinden temizlemiştir. 2009'den 2011'e kadar TFG ve AMISOM kuvvetleri Eş-Şebab'a karşı zor bir savaş vermiştir. 2011'de dördüncü Tugayı kurulmuştur. 2012'de 5. ve 6. tugay kurulmuş ve toplam tugay sayısı 6 olmuştur. Bu yıllarda donanma ve hava kuvvetleri yeterli işleve sahip değildir ve sadece birkaç yüz askerden meydana gelmektedir. 2011'de Eş-Şebab Mogadişu'dan temizlenince TFG birlikleri Mogadişu dışında Eş-Şebab'ı birçok bölgeden temizleyerek yerel otoriteye teslim etmişlerdir. 2012'de Mogadişu ve civar bölgelere konuşlanmış tugaylar iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm savaş kuvvetleri olarak 1., 2. ve

6. tugaylardan; İkinci bölüm ise kent savunması olarak 3., 4. ve 5. tugaylardan meydana gelmektedir (Robinson, 2016: 243–244).

Tablo 2.

Mogadişu çevresinde federal hükümet tugayları

Tugay	Konumu	Komutanları (July 2014)	Sayısı (Şubat 2014)
1. Tugay	Covhar, Orta şabelle	Ibrahim Yusuf Nur	1393 personel
2. Tugay	Varşada Baastada, Benadir	Abdi Nur Mohamed	973 personel
3. Tugay	Villa Gaşandiga, Benadir	Mohamed Roble Jimale "Gobale"	805 personel
4. Tugay	Xoosh, Benadir	Colonel Abdullah Diire	962 personel
5. Tugay	Lanta Buur, aşağı Şabelle	Abdallahi Ali warsame	1411 personel
6. Tugay	Balidogle, Aşağı Şabelle	Ibrahim Adan Yarow	1434 personel

Kaynak: *(Robinson, 2019a: 4).*

2011'de Cibuti AMİSOM'a dahil olunca Cibutili askerler Hiiran bölgesine geldi ve yerel güvenlik güçlerini eğitmeye başladı ve 2012'de Baladwayne şehrinde 10. tugay kuruldu. 2014'te Baydova'da 7., Hudur'da 8., Garbaharrey'de 9. ve Dusamareb'te 11'inci tugaylar kuruldu (Robinson, 2019'a: 5–7).

Federal Somali Devleti'ne bağlı olan Somali Silahlı Kuvvetleri beş tümene ayrılmıştır. Benadir ve Aşağı Şabelle bölgelerinde 12. tümen, Hiiran ve Orta Şabelle 27. tümen, Galdaduud ve Mudug bölgeleri 21. tümen, Bay ve Bakol bölgeleri 60. tümen ve Orta ve Aşağı Jubba ve Gedo bölgeleri için 43. tümen sorumludur Somali Silahli Kuvvetleri'nin iki özel birliği vardır. Bu birliklerden biri DANAB (DABAB komando birliği ABD tarafından Somali'nin Balidogle hava üssünde eğitilir ve burada konumlanmış durumdadır) diğeri GORGOR (GORGOR komando birliği ise Türkiye tarafından Somali ve Türkiye'de eğitilir ve eğitimden sonra SAF's katılır) birlikleridir (Kasapoğlu vd., 2020: 3–5).

Tablo 3.
SAF'ın bölgelere göre dağılımı

Tümen	Bölge	Karargâhı üssü
21.	Mudug ve Galgaduud Galmudug Eyaleti	Dusa-mareb
27.	Hiiran ve Orta şabelle Hirshabelle Eyaleti	Covhar
12.	Benadir bölgesi Benadir Bölgesel Yönetimi	Mogadişu
60.	Bay, Bakol ve ve Aşağı şabelle KGS Eyaleti	Baydova
43.	Aşağı Cuba, Orta Cuba ve Gedo Jubaland eyaleti	Kismayo

Kaynak: *(Robinson, 2019'a: 5–7).*

DANAB: 2013'te Somali Federal Hükümeti'ni devirmeyi amaçlayan Eş-Şebab'ı bitirecek bir savaş gücü oluşturmak için ABD ile yapılan görüşmelerin ardından, 2014 yılında seçkin bir özel kuvvetler birimi olan DANAB ("Yıldırım") Tugayı oluşturulmuştur. Birim, Somali'nin en profesyonel savaş gücü olarak ün kazanmıştır. İlk başta, özel bir askeri yüklenici şirket olan Bancroft Global Development'ın DANAB'ı eğitmesi için şirketin finansmanı ABD tarafından karşılanmaya başlanmıştır. DANAB'ı kuran ve eğiten BANCROFT personelidir. DANAB'ın genel merkezi Mogadişu'nun yaklaşık 100 km kuzeyinde Sovyet yapımı bir hava üssü olan Balidogle'dadır. Balidogle, 2012 yılında ABD askeri üssü olarak yeniden açılarak Cibuti ve Nijer'deki üslerden sonra Afrika'daki en büyük Amerikan savunma personeline ev sahipliği yapmaktadır. DANAB' 850 personelli bir birliğe sahiptir (Pulitzercenter.org, 2020).

DANAB Tugayı 2015 yılında gerçekten şekillenmeye başlamıştır. 2017 yılına gelindiğinde, profesyonel bir Somalili savaş biriminin neye benzeyebileceğinin bir örneği haline gelmiştir: iyi silahlanmış ve eğitilmiş, farklı geçmişlere sahip askerlerle ve liyakatle askere alınmışlardır. DANAB, SAF'ın saldırı operasyonlarının % 80'inden sorumludur ve

tüm terörle mücadele operasyonlarının tamamını gerçekleştirmektedir (Heritage institute, 2021: 28).

NISA; Milli İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatı (National Intelligence and Security Agency-NISA) 2013'te tekrar eski Ulusal Güvenlik Servisi- NSS'nin yerine kurulmuştur. NISA'nın 2013'ten 2019'a kadar silahlı ''Gaashan'' birlikleri ve sivil personeli vardır ancak 2019'den sonra özel bir birlik olan Gaashan SPF'ye katılmıştır. NISA'nın Gaashan adlı silahlı birliği iki gruba ayrılıyordu. Bu birliklerin ilki olan ALPHA GROUP Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitilmiştir. Gaashan'nın diğer birliği ise BRAVO GROUP ise Aden Adde uluslarasası havaalanında eğitimini aldı. NISA ülke geneline yayılmış durumda ve Cumhurbaşkanlığı Ofisi'nin denetimi ve emrindedir. NISA'nin en büyük destekçisi ABD gizli servisidir (Ingiriis, 2020: 12).

4. 3. 4. Somali Polis Gücü

1991'de Somali devleti yıkıldığında devlet kurumlarının başına gelenler SPF'nin de başına gelmiş ve dağılmıştır. SPF'nin Darawishta ve Birmadka güçlerinin bazıları ülkedeki iç savaşa katılmış bazıları da emekliye ayrılmıştır. TNG ve TFG hükümetleri SPF'yi tekrardan kurmak ve eski gücüne kavuşturmak için çalışmalara başlamışlardır. UNDP 2007'ye gelindiğinde SPF'yi ABD ve Norveç hükümetleri tarafından sağlanan mali fonlarla destekliyordu. 2011'e kadar SPF etkili değildir. Bunun nedeni ülkenin aktif bir savaşın içinde olması ve SAF'ye daha fazla ağırlık verilmesidir. Sınırlı sayıdaki bölgelerde etkili olmuşlardır. Bu bölgeler Mogadişu'nun Km4, Guriga Shaqalaha, Isgoyska Dabka bölgeleridir ve aynı zamanda Makka Al Mukarama yolunda da güvenlik sorumluluğu bulunmaktadır. Polis ayrıca Mogadişu'nun Geçiş Dönemindeki Federal Hükümeti tarafından kontrol edilen tüm bölgelerinde de görev yapıyordu. 2011'de Eş-Şebab Mogadişu dahil birçok bölgeden çıkarıldıktan sonra SPF Güney ve Orta Somali'de faaliyetlerini koordineli bir şekilde gerçekleştirmeye başlamıştır (Hills, 2014: 778–779).

SPF'nin Ağustos 2012'deki geçiş döneminin sona ermesinden sonra bağımsız, tam anlamıyla kurulmuş ve iyi donanımlı bir kuvvete sahip olması için çalışmalara başlanmıştır. Türkiye Somali Polisi'nin uygulama kapasitesini güçlendirmek için SPF personllerini eğitmeye başlamış SPF'nin özel hareket birimi olan HARAMCAD güçleri Türkiye tarafından eğitilmiştir (Heritage institute, 2021: 10).

2013'te Birleşmiş Milletler, stratejik kalkınma planının formülasyonu da dahil olmak üzere Somali Polis Gücünün faaliyetlerini desteklemeyi hızlandırmıştır. UNPOS,

Mogadişu'daki 10 polis karakolu ve emniyet müdürlüğü için ekipman ve mobilya teminini yapmıştır (Hills, 2014: 774).

Ağustos 2014 itibariyle, Somali Federal Hükümeti, ABD'nin Uluslararası Narkotik ve Yasa Uygulama İşleri Bürosu, Avrupa Birliği Eğitim Misyonu Somali ve Birleşmiş Milletler Mayın Eylem Servisi tarafından sağlanan yardımlarla SPF güçlendirilmiştir (UNODC, 2021). Teknik ve uzman polis birimleri arasında Vergi Toplama Birimi, Ceza Soruşturma Bölümü (Criminal Investigation Division- CID), Trafik Bölümü, patlayıcı mühimmat imha birimi ve Özel Harekât Polis Taburu bulunmaktadır.

Ceza Soruşturma Bölümü (CID); Ülke çapında faaliyet gösteren CID, soruşturmalar, parmak izlerinin kaydı, sabıka kayıtları ve göçmenlikle igili konularda yetkilidir. 2019'dan beri, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office on Drugs and Crime-UNODC), ABD Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Narkotik ve Hukuk Bürosu tarafından finanse edilen UNODC'a Somali Ceza Soruşturma Programı aracılığıyla CID'nın araştırmacılarını eğitmesi ve uzman birimler kurması ve desteklemesi için görev verilmiştir. Bu programın amacı Somali Polis Gücünün ve CID'nin hem Federal hem de eyalet düzeyinde soruşturma kapasitesini artırarak organize ve ciddi suçları uluslararası anlaşma yükümlülükleri ve standartlarına uygun olarak soruşturmasını sağlamaktır (UNODC, 2021).

Özel Harekât Birimi: Somalicesi Ciidanka Haramcad (Çita Birimi) olarak bilinen bu Özel Harekât Komutanlık Birimi Türkiye'nin askeri eğitim üssü olarak Mogadişu'da bulunan Anadolu Kışlasından mezun olmuşlardır (Robinson ve Matisek, 2021: 13). Bu birim SAF'ye Somali'nin kentsel bölgelerindeki İsyanla Mücadele operasyonlarında yardımcı olmak için gezen bir güç olarak, SAF tarafından ele geçirilen bölgeleri kontrol etmek ve SPF buralarda kontrolü eline almasını sağlamakla görevlidir. HARAMCAD'ın çeşitli sorumlulukları vardır Eş-Şebab'la Somali'de aktif olarak savaşmak ve Mogadişu'daki Aden Adde Uluslararası Havaalanı ve kritik kurumların ve altyapıların güvenliğini sağlamak gibi sorumluluklarının yanı sıra, Somali futbol lig maçları sırasında büyük halk toplanmalarının güvenliğini sağlamaktır (Heritage institute, 2021: 24).

4. 3. 5. Deniz Korsanlarına Yönelik Güvenlik Örgütlemesi

1991'de Somali devletinin yıkılması ile beraber düzen de ortadan kalkmıştır. Bu durum ülkenin sahipsiz kalmasına neden olmuş ve ülke herkesin göz diktiği bir yer haline gelmiştir. Yabancı devletlerin ve şirketerin hem karayı hem de denizi sahiplenmek istemeleri

Somalilerin tepkileri ile karşılaşmalarına neden olmuştur. Bu tepkiler bazen silahlı çatışmalar bazen de mallara zarar vererek uyarmalar şeklinde olmuştur. Yabancılar Somali devletininin 1991'de çökmesinden sonra Somali'nin sahip olduğu Afrikanın en uzun kıyılarından ve denizlerinden izin almadan faydalanmaya başlamışlardır. Somali denizleri çok farklı amaçlarla kullanılmıştır. Bunlardan bazıları, denizlere çöp boşaltmak, kimyasal ve radyoaktif atıklar gömmek şeklindedir (Theecologist.org, 2009). Diğerleri ise yasadışı balıkçılık ve avlanmalar yaparak yerli balıkçıların avlarının gasp edilmesidir (Glaser vd., 2019: 2–4).

Yerli halk yabancıların yasadışı uygulamalarından bütünüyle olumsuz etkilenmiş bu yüzden onlara karşı negatif bir tutuma sahiptir. En sonunda yerli halkın Somali denizlerini koruyacak Somali donanması ve devleti olmadığı için kendi güvenliklerini kendileri sağlamaya karar vermişlerdir (Time.com, 2009).

İlk başlarda protesto amacıyla yola çıkan yerli balıkçılar yakaladıkaları tekne ve gemilere el koymuş ve kirletme parası almışlardır. Daha sonra yerli balıkçıların bu faaliyetlerinden elde ettikleri paraları gören yerli savaş ağalarının da deniz haydutluğuna soyunması uzun sürmemiştir. Somali'de güçlü merkezi devletin olmaması ve terör örgütlerinin kırsal alanlara hâkim olması deniz korsanlarının yolunu açmıştır. Terör örgütü açık açık olmasa da gizliden gizliye Somalili deniz korsanlarının faaliyetlerini desteklemiş ve onların buralarda kazandıkları paraların kendi hakları olduğunu düşünmüştür. Somali böylece uluslararası ticareti etkileyen Somalili deniz korsanlarının yuvası olmuştur (Derow, 2018: 35).

Uluslararası Denizcilik Bürosu'nun (International Maritime Bureau-ICC) istatistiklerine göre Somali kıyılarında 2001 yılında 19, 2002 yılında 17, 2003 yılında 21, 2004 yılında 10, 2006 yılında 20 ve 2007 yılında 44 deniz korsanlığı saldırısı gerçekleşmiştir. 2008 yılında deniz korsanlığı bir önceki yıla göre % 200 artarak 111 olmuştur. 2009 yılında bu bölgedeki deniz haydutluğu olayları bir önceki yıla göre tekrar % 200 artarak 219 olmuştur. 2010 yılında deniz haydutluğu saldırılarının sayısı 219'da kalmıştır. 2009'da dünyadaki deniz koranlığı vakaların yarısı, Somali denizlerinde gerçekleşmiştir. 2011 yılında 237, 2012 yılında 75, 2013 yılında 15, 2014 yılında 11, 2015 yılında ise hiç korsanlık vakası gerçekleşmemiştir. 2016 yılnda 2 ve 2017 yılında 3 deniz korsanlığı saldırısı gerçekleşmiştir. Saldırı sayısındaki bu azalmalar birçok devletin ve devlet üstü kurumların mücadeleleri ile gerçekleşmiştir (Brookings.edu, 2017).

Korsanlara yönelik ulusal düzeyde mücadeler verilmiştir. İlk başlarda haydutluklar en çok Hint Okyanusu ve Kızıldeniz'in bileştiği yerde meydana gelmiştir. Daha sonra korsanlar Hint Okyanusunun her yerinde haydutluk yapar olmuştur. Kuzey bölgelerinde Somaliland sahil güvenlik güçleri deniz korsanları ile mücadele etmiştir. Somali'nin kuzeydoğu sahillerinde ise Puntland sahil güvenliği vardır. Ülkenin orta bölgelerindeki sahiller ise Galmudug Sahil güvenliği tarafından kontrol edilmektedir. Ülkenin güney bölgelerindeki sahillerde ise federal deniz kuvvetlerinin sahil güvenliği korsanlarla mücadele etmektedir (Tardy vd., 2014: 72).

Birçok ulusalararası kuruluş ve devlet deniz korsanlarına yönelik operasyonlar başlamıştır (Brown, 2014: 6–7).

Bu operasyonları bazıları şöyledir:

Somali Açıklarında Deniz Haydutluğu Temas Grubu (Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia – CGPGS); BM Güvenlik Konseyi'nin 1851 sayılı kararını takiben, 14 Ocak 2009'da gönüllülük esasına dayalı bir forum olan Somali Açıklarındaki Deniz Haydutluğu Temas Grubu (Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia – CGPGS) kurulmuştur. Grup Birleşik Krallık, Danimarka, Güney Kore, Mısır ve İtalya başkanlığında 5 ayrı çalışma grubundan oluşmaktadır. Temas grubunun amacı, Somali kıyılarında korsanlarla mücadele eden kuruluşlar ve devletler arasındaki düzenli koordinasyonu ve iş birliğini sağlamaktır (Silva, 2010: 544).

AB Atalanta Operasyonu; Avrupa Konseyi Somali açıklarındaki deniz korsanları ile mücadele kapsamında 2008 yılında Avrupa Deniz Gücünü (European Union Naval Force - EUNAVFOR) Kızıldeniz, Somali açıkları ve Aden Körfezini kapsayan alanlarda görevlendirmiştir. Atalanta Harekâtı, 1814 sayılı Güvenlik Konseyi kararı uyarınca Dünya Gıda Programı gemilerini korumak, 1816 sayılı Güvenlik Konseyi kararının bir parçası olarak Somali kıyılarında saldırıya uğraması muhtemel gemileri korumak ve deniz korsanlarının eylemlerine müdahale etmek ve desteklemekle görevlendirilmiştir (Weir, 2009: 18).

Koruyucu Müttefik (Allied Protector) ve Okyanus Kalkanı (Ocean Shield) Operasyonları NATO'nun Müttefik Koruyucu Operasyonu Ekim-Aralık 2008'de BM Genel Sekreterinin girişimiyle 1814, 1816 ve 1838 sayılı Güvenlik Konseyi kararlarını desteklemek için oluşturulmuştur (Nations, 2008). Operasyon, Aden Körfezi'ne ilk kez bir NATO bayrak kuvvetinin konuşlandırılması açısından önemlidir. Bu bağlamda misyon,

Dünya Gıda Programı'nın misyonunu yerine getirmesi için gerekli güvenliği sağlamak üzere Somali kıyılarında deniz operasyonları yürütme görevini üstlenmiştir. Operasyon Aralık 2008'de AB'nin Atalanta Operasyonu'nun başladığını duyurmasıyla sona ermiştir. Allied Protector Birleşmiş Milletler Gıda Programı kapsamındaki gemilere eşlik etmek için oluşturulan kuvvet etkili olduktan sonra kapatılarak 2009'da Ocean Shield adı altında yeni bir operasyona dönüştürülmüştür. Bu operasyon 2009'dan 2016'ya kadar sürmüştür. Operasyonun amaçlarından biri de bölgedeki korsanlara mücadele etmek için gerekli tedbirleri alarak güvenliği sağlamaktır (Nato, 2021).

4. 3. 6. Eyaletlerin Güvenlik Yapıları

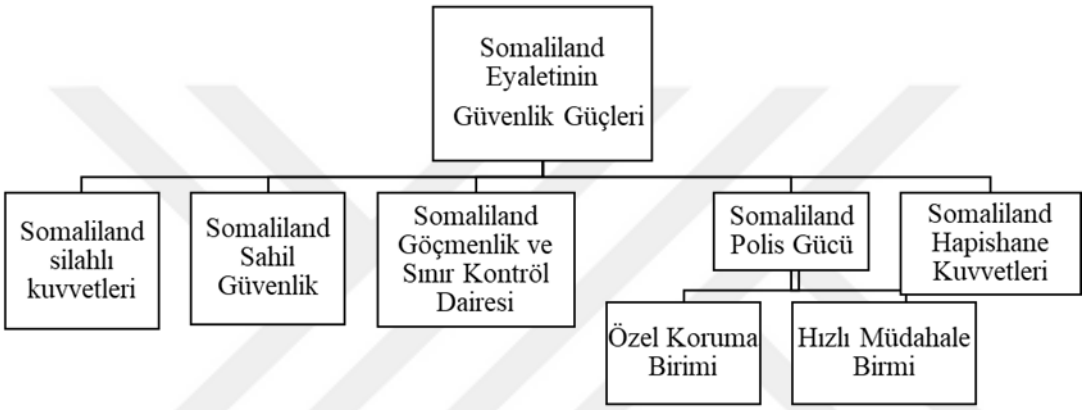
Somaliland Eyaletinin Güvenlik Yapısı

Somaliland ordusunun geçmişi sömürge dönemine dayanmaktadır ve İngiliz Ordusu tarafından 20. yüzyılda Somaliland Deve Kolordusu '' Somaliland Camel Corps'' olarak kurulmuştur. 1941'de İkinci Dünya Savaşı ile beraber İtalya İngiliz Somaliland'ını işgal etmiştir. İngiliz Somaliland'ı Aralık 1941'de tekrar İngilizlerin kontrolüne girmiştir. 1942'de daha önce koruyuculuk görevi yapan Somaliland Deve Kolordusu'nun yerini Somaliland Scouts almıştır. 1960'ta güney ve kuzeyin birleşmesi ile beraber Somaliland Scouts'ler güneydeki güvenlik güçleriyle birleşerek Somali Cumhuriyeti'nin silahli kuvvetlerini oluşturmuşlardır. 1991'de SNM kuzey Somali'yi kontrol altına aldıktan sonra tek taraflı bağımsızlığını ilan ederek SNM güçleri Somaliland Ulusal Ordusu adıyla 1993 yılında kurulmuştur (Robinson ve Matisek, 2021).

Somaliland Sahil Güvenlik resmi olarak Somaliland Deniz Kuvvetleri olarak çalışır. Ekim 1995'te kurulan Somaliland Silahlı Kuvvetlerinin deniz hukuku uygulama, arama kurtarma ve kıyı savunma koludur. Somaliland Sahil Güvenliği bir Donanma olarak Somaliland Silahlı Kuvvetlerinin bir parçasıdır. Misyonu, Somaliland topraklarının ve egemenliğinin korunmasını içerir. Somaliland Hapishane Kuvvetleri, Somaliland Silahlı Kuvvetlerinin hapishanelerin bakımından ve korunmasından sorumlu olan bölümüdür (Kibble, 2001: 7).

Somaliland Polisi, İçişleri Bakanı'na bağlı ve ordunun bir parçasıdır. Polis gücü SNM'in içerisinden toplanan personelle ile 1993 yılında kurulmuştur. Somaliland'ın idari bölgelerinin her birine göre bölünmüştür ve her bölgede bir polis komutanı ve astsubaylar vardır. Polis, cezai soruşturma, devriye gezme ve trafiğin yönetimini yapmakla görevlidir. İngiliz eğitimli bir Özel Koruma Birimi olan (Special Protection Unit-SPU), liderlerin ve

yabancı devlet adamlarının korunmasıyla görevlendirilmiştir. Hızlı Müdahale Birimi (Rapid Response Unit RRU) olarak bilinen bu birimin görevi terörizm eylemleri ile mücadele etmek, acil müdahale gerektiren eylemler ve koruma dahil acil durumlara cevap vermektir. Göçmenlik ve Sınır Kontrolü; Somaliland Göçmenlik ve Sınır Kontrolü Dairesi (Somaliland Immigration and Border Control-SIBC) İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir kurumdur ve aynı zamanda Somaliland'ın göçmenlik yasalarını yürütmek ve uygulamak için görevlendirilen kurumdur (Grzybowski, 2012: 164).

Şekil 8. Somaliland eyaletinin güvenlik güçleri

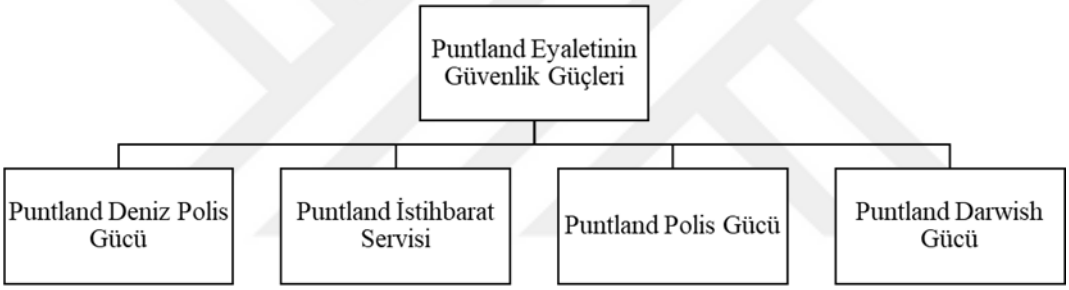
Puntland Eyaletinin Güvenlik Yapısı

Puntland Güvenlik Gücü (Puntland Security Force PSF), kuzeydoğu Somali'deki özerk Puntland bölgesinin silahlı kuvvetlerinden oluşur. 1991'de iç savaşın çıkmasının ardından, 1998'de Garove'de otonom Puntland eyaleti resmi olarak kurulmuştur. Puntland Güvenlik Gücü (PSF) bölgesel hükümet tarafından kurulduğu 1998 yılından bu yana Puntland'da ve Somali'nin birçok yerinde diğer güvenlik güçlerine destek vermektedir. PSF, Puntland Darwish Gücü, Puntland Polis Gücü, Puntland Deniz Polis Gücü ve Puntland İstihbarat Servisi'ndan oluşmaktadır (Robinson ve Matisek, 2021: 5).

Puntland İstihbarat Servisi olarak bilinen (Puntland Intelligence Service PIS) 2001 yılında olası İslamcı hareketlere karşı tampon görevi görmek üzere Amerika Birleşik Devletleri'nin İstihbaratı (Central İntelligence Agency) yardımıyla kurulmuştur.

Sorumlulukları arasında şüpheli teröristlerin gözetlenmesi, soruşturulması ve tutuklanması; limanların ve havaalanlarının izlenmesi, yabancıların korunması gibi görevler vardır (Marchal, 2010: 35–36).

Puntland Deniz Polis Gücü (Puntland Maritime Police Force PMPF), Puntland'ta 2010 yılında Puntland yönetiminin Somali'nin ilk Korsanlıkla Mücadele Yasasını kabul etmesinden sonra kurulmuştur. PMPF yetkililerine göre, genel olarak deniz kaynaklarını korumaya ek olarak, öncelikle Somali kıyılarındaki korsanlığı, yasadışı balıkçılığı ve diğer yasadışı faaliyetleri önlemeyi, tespit etmeyi ve ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Puntland Deniz Polisi Gücü, 2010 yılında kurulduğundan bu yana Birleşik Arap Emirlikleri tarafından desteklenmektedir (EASO, 2017: 108).

Şekil 9. Puntland eyaletinin güvenlik güçleri

Galmudug Eyaletinin Güvenlik Yapısı

Galmudug Darawish Gücü, Galmudug eyalet hükümetinin yetkisi altında faaliyet gösteren askeri birimlerdir. Galmudug eyalet başkanının emri altındadır. Galmudug Darawish Kuvveti, Eş-Şebab militanlarını Orta Somali'den uzak tutan ana kuvvettir.

Galmudug Deniz Kuvvetleri'nin sorumluluğu, Somali'nin deniz kaynaklarını korsanlık, yasadışı balıkçılık ve Somali kıyılarındaki diğer yasadışı faaliyetlerden korumaktır. Galmudug deniz Kuvvetleri, Avrupa Birliği ve NATO Korsanlıkla Mücadele Gücü'nden eğitimler almıştır (Eunavfor, 2017).

SAF'ın 21'inci tümeni Galmudug eyaletinde konuşlanmış durumdadır. Darawishta'nın yanında SAF personelleri Galmudug Eyaletinin Galguduud ve Mudug bölgelerinde aktif olarak Eş-Şebab'a karşı operasyonlar gerçekleştirmektedir. NISA'ya bağlı güvenlik güçleri Galmudug eyelatinin güvenlik güçlerine destek vermektedir. SPF'ın federal polisinin asayişi sağlamak için Galmudug birimi vardır. AMISOM'un Cibuti güçleri Galgaduud'u içine alan dördüncü mıntıkada faaliyet göstermektedir. Ayrıca Etiyopyalı güçlerde Galmdugu'u desteklemek için bölgede faaliyet göstermektedir (Radiomuqdisho, 2020).

ASWJ güçleri Galmudug'ta birimleri federal silahlı kuvvetlere katılarak 21'inci tümenin bir parçası haline gelmiştir (Bbc Somali, 2019).

Şekil 10. Galmudug eyaletinin güvenlik güçleri

Hirshabelle Eyaletinin Güvenlik Yapısı

Hirshabelle'nin kendi güvenlik güçleri yoktur. Federal güçler ve AMISOM ile güvenliği sağlamaktadır. SAF'ın 27. tümeni Hiiran ve Orta Şabelle'yi kapsayan bölgelerde faaliyet göstermektedir (Danabmedia, 2021). NISA'nın Hirshabelle birimi vardır ve SPF'nin Hiiran ve Orta Şabelle bölgelerinde teşkillatları bulunmaktadır. AMISOM'un Burundi ve Cibuti güçleri Hirshabelle eyaletinde görev yapmaktadır. Burundi güçleri orta şabelle bölgesini kapsayan mıntıka 5'ten sorumludur. Cibuti güçleri de Hiiran bölgesine kapsayan mıntıka 4'ten sorumludur (Citizen.co.za, 2016).

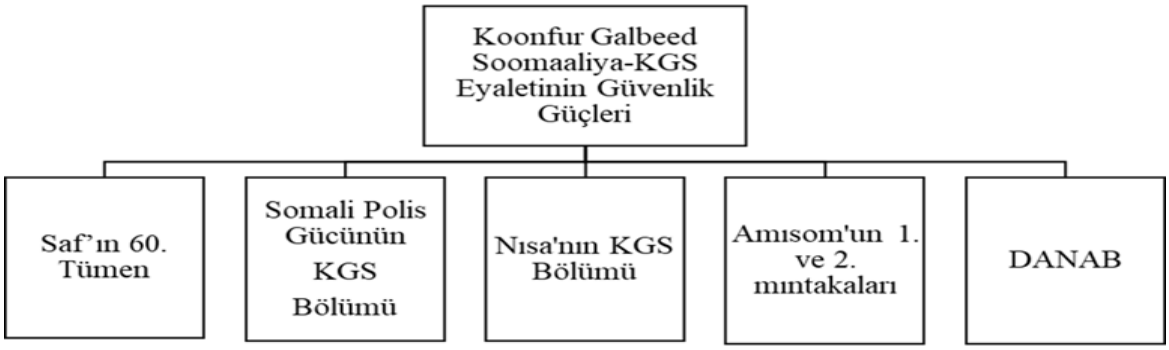

Şekil 11. Hirshabelle eyaletinin güvenlik güçleri

Koonfur Galbeed Somaliya Eyaletinin Güvenlik Yapısı

KGS'nin Darawish'ten devşirme kendi özel polis gücü bulunmakta olup Federal birimler ve AMİSOM ile güvenliği sağlamaktadır. SAF'nin 60. tümeni ve DANAB kuvvetleri Bay, Bakol ve Aşağı Şabelle bölgelerinde faaliyet göstermektedir. NISA KGS'de teşkilatlanmış durumdadır. SPF güçleri KGS bölgelerinde asayişi sağlamaktadır (KeydmediaOnline, 2021).

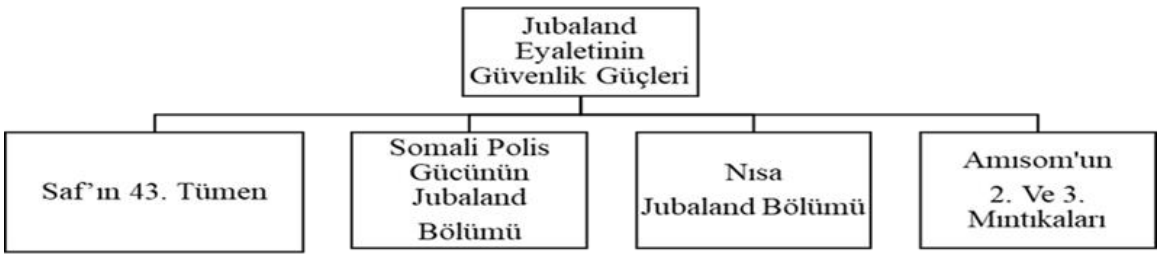
KGS'de AMISOM'un Uganda ve Etiyopyalı birimleri bulunmaktadır. AMISOM'un üçüncü mıntıka olarak Bay ve Bakol bölgeleri Etiyopya askerlerinin yetki alanlarındadır. Aşağı Şabelle birinci mıntıka olarak Ugandalı birliklerin var olduğu bölgedir (Horseedmedia, 2020).

Şekil 12. Koonfur Galbeed Somaliya eyaletinin güvenlik güçleri

Jubaland Eyaletinin Güvenlik Yapısı

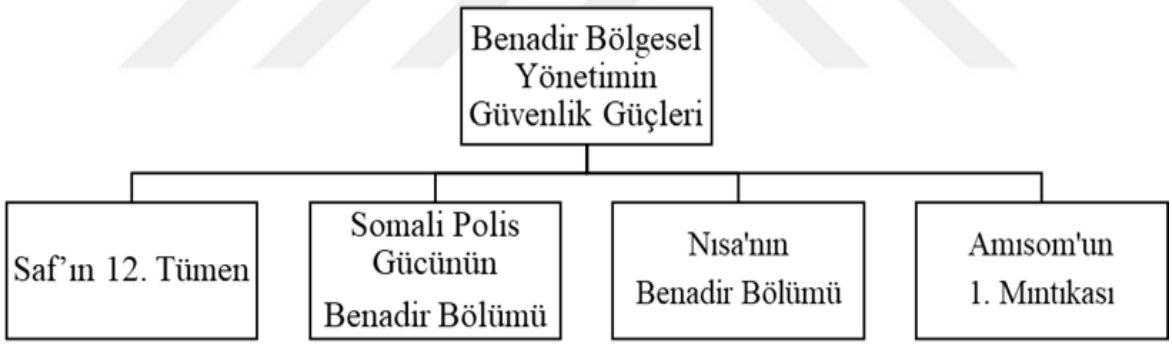
Jubaland'ın kendi güvenlik güçleri mevcuttur. Bu güvenlik güçleri Jubaland başkanına sıkı sıkıya bağlı bir kuvvettir. Diğer güçler federal hükümetin eyalet yapılanması ve AMISOM birliğinden oluşmaktadır (Amisom, 2020).Diğerleri: SAF'ın 43.inci tümeni Aşağı Cuba, Orta Cuba ve Gedo bölgelerinde görev yapmaktadır. NISA diğer eyaletlerde olduğu gibi Jubaland bölgesinde de teşkilatlanmıştır. SPF güçleri Jubaland eyaletinin şehirlerine dağılmış ve asayişi sağlamaktadır. AMISOM'un ikinci mıntıkadan sorumlu Kenya birlikleri Orta ve Aşağı Jubbadan sorumlu iken Gedo bölgesi mıntıka üçün kontrolü ve sorumluluk alanındadır (Garoweonline, 2020).

Şekil 13. Jubaland eyaletinin güvenlik güçleri

Benadir Bölgesel Yönetiminin Güvenlik Yapısı

Bir bölgesel yönetim olan Benadir'in diğer eyaletlerden farklı olarak kendi güvenlik güçleri bulunmamaktadır. Başkent ve federal kurumların burada olması onu diğer bölgelerden farklı olmasını neden olmaktadır. SAF'ın ana karargahları Benadir'dedir ve SAF'ın 12. tümeni Benadir'i kapsayan bölgelerden sorumludur. NISA'nın merkezi buradadır ve en aktif olduğu yer de burasıdır. SPF'nın merkez üssü Benadir bölgesinde olmasının yanı sıra eğitimler, atamalar ve yönetim kadrosu burada faaliyet göstermektedir. Benadir'de güvenlik güçlerinin çoğunun bölgesel birimleri vardır ve görev ve yetki bölgesi sadece Benadir'i kapsamaktadır. AMISOM'un ana karargahları, koordine merkezleri ve diğer birimleri Benadir'dedir. Ugandalı birlikler, Benadir bölgesinin önemli yerlerinde güvenliği SAF ve diğer birimler ile koordineli şekilde yürütmektedir. (Wondemagegnehu ve Kebede, 2017: 210).

Şekil 14. Benadir Bölgesel Yönetiminin güvenlik güçleri

BEŞİNCİ BÖLÜM
SOMALİ FEDERAL CUMHURİYETİ'NİN GÜVENLİK POLİTİKALARI

5. 1. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1960-1991'e Kadarki Güvenlik Politikaları

1960'tan 1969'a kadar olan sivil yönetim dönemi Somali'de demokratik sürecin gerçekleştiği ve hükümet ile muhalefetin barışçıl bir siyasi atmosferde buluştuğu tek dönemdir. O dönemin hükümetlerini müşküle sokan durumların en önemlilerinden biri Somali Cumhuriyetini oluşturan kuzey ve güneydeki iki bölgenin iki ayrı sistemden geliyor olmasıdır (Adam, 1992: 17).

İngiltere ve İtalya bu yeni kurulan devleti kendi tarafına çekmek ve kontrol etmek için devlet içindeki kurumlarda birbiriyle yarışmışlardır. Bu rekabet sistemin verimli bir şekilde çalışmasını yavaşlatmıştır. Devlet içindeki rekebetin yanında ülkedeki korkunç ekonomik hal ve kabilelerarası rekabetin önemli ölçüde büyümesi bir başka sorun yaratmıştır. Sivil yönetim döneminde bu kadar sorunun varlığına rağmen silahlı kuvvetler öngürülebilir bir politika izleyebilmiştir (Samuel, 1991: 112-117).

Askeri yönetimin gelmesi ile beraber her şey değişmeye başlamıştır (Ingiriis, 2016: 27) Devletin müttefiği artık Batı değil SSCB olmuştur. Ülke içinde bir inkilap devrimi başlatılarak bilimsel sosyalizm ve Somalicenin yazılarak Somali kültürünün yayılmasına başlanmıştır. Bu inkılap ilk başlarda sanayileşme, okuma yazma oranın artması ve ithalat odaklı bir politikadan ihracat odaklı bir politikanın izlenmesine geçiş gibi ülkedeki refahı ve devletin ekonomik gücünü artırıcı olumlu sonuçlar vermeye başlamıştır. Bu ekonomik artış devletin savunma alanında yatırım yapmasını teşvik etmiştir. Devletin savunması güçlendiğinde Etiyopya ile Ogaden Savaşı'na girmiştir. Bu savaştan Somali'nin yenilgiyle çıkması ülkede çok fazla sorun yaratarak ülke ekonomisini çökertmiştir. Ogaden Savaşının bir diğer kaybı ise SSCB gibi bir müttefikin de kaybedilmiş olmasıdır. 1980'lerin ortalarında ulusal bütçenin üçte biri askeriyeye harcanıyordu (Abdi, 1997: 60-63).

Devlet batı ile ilişkiler kurmaya başlamış ama bu ilişkiler SSCB'nin yerini doldurmamıştır (Ahmed, 2018: 28). Ogaden Savaşı ülkenin iç savaşa girmesi ve devletin 1991'de çökmesine neden olarak Somali tarihinde bir dönemin sonu ile yeni bir dönemin başlangıcına sebep olmuştur (Ingiriis, 2016: 158).

5. 1. 1. 1960-1977 İşgal Altındaki Toprakları Kurtarma

Somali cumhuriyeti'nin 1 Temmuz 1960'ta kurulması ile beraber modern dönemde Somali yarımadasında ilk güvenlik politikaları oluşturulmaya başlanmıştır. İlk yapılan politikalar Somali'nin silahlı kuvvetlerinin güçlendirilmesini ve büyük Somali politikasına uygun şekilde işgal altındaki toprakların Somali'ye katılmasını sağlamak olmuştur. Somali Silahlı Kuvvetleri ''SAF'' kuruldu. SAF'ın yetki ve görev alanı Somali'yi içerden ve dışardan gelecek tehditlerden korumak ve işgal altındaki toprakları kurtarmaktı. Bu yeni kurulan ordunun güçlendirilmesi için İtalya, İngiltre, Batı Almanya, Mısır, SSCB, ABD ve Irak gibi ülkeler ile savunma alanında iş birliği yapılmıştır (Ingiriis, 2016: 267–268)..

Batı; Somali'nin Büyük Somali politikasını desteklemediği gibi Ogaden bölgesi de Batı'nın müttefiği olan Etiyopya kralının elinde bulunmaktadır, NFD bölgesinin Batı'yla yakın ilişkileri olan Kenya'nın kontrolünde olması ve Fransız Somaliland'ın hala Fransanın idaresinde bulunması nedeniyle Somali'nin askeri alanda bir ilerleme yapmasına Batı tarafından sıcak bakılmamıştır çünkü Somali'nin askeri gücünde yaşanacak bir iyileşme Batı'nın da müttefikleri olan komşularına bir saldırıyla sonuçlanabilirdi ve Batı bu yüzden Somali Silahlı Kuvvetleri'nin güçlenmesine destek vermemiştir. Ancak Batı Somali Polis Gücünün ve sahil güvenlik güçlerin geliştirilmesine ve güçlendirilmesine sıcak bakmıştır. Somali'nin aradığı ise güçlü bir Somali Silahlı Kuvvetleri'nin kurulmasına yardımcı olacak bir dosttur (Robinson, 2016: 239).

1960'ların başında SSCB'nin Somali'ye el uzatmasıyla beraber arka arkaya savunma alanında anlaşmalar yapılmaya başlanmış ve SSCB yapımı mühimat ve personel gelmeye başlamıştır. SAF'ın farklı birimleri kurulmaya başlanmıştır. SAF'ın kara, hava ve deniz kuvvetleri kuruldu. Sivil yönetim SAF'ın güçlendirilmesinde başarılı olmuştur. SAF'ın ilk sınavı 1964'te SAF destekli gerillaların Etiyopya'nın içerisinde Etiyopyalı kuvvetlere saldırmaya başlamasıyla olmuştur. SAF ilk başta bölgedeki gerillalara açık açık destek vermeye sıcak bakmamıştır ancak Etiyopya kralı Ogadenya bölgesine asker gönderince ve gerillalara saldırmaya başlayınca SAF kara ve hava kuvvetleri ile beraber Somalili gerillalara destek vermeye başlamış ve Etiyopyalı güçlere karşı harekete geçmiş, aynı şekilde Etiyopya kralı da SAF'a karşı verilen savaşı genişleterek Somali'nin içine taşımıştır. Etiyopya hava kuvvetleri Somali şehirlerine saldırmaya başlamıştır. Bu saldıraların sonucunda iki ülke ateşkes yapmış daha sonra anlaşma yoluna gitmişlerdir. Kurulmasından henüz dört yıl

geçmemiştir ki SAF kuvvetleri bu savaşta birçok deneyim ve başarı elde etmişlerdir (Abdi, 1997: 34-40).

Somali 1963'te Kenya'nın İngilizlerden bağımsızlığını almasından sonra NFD bölgesini Somali'ye katmak için harekete geçmiştir. İngilizler NFD bölgesine kendi kaderini tayin etme hakkı tanıyarak referandum yapmış ve halkın çoğunluğu evet oyu kullanarak Somali'ye katılmak yönünde tercih yapmıştır. 1963'te Kenya ve İngiletre arasında yapılan gizli bir anlaşma ile NFD bölgesi Kenya'ya bırakılmıştır. Bu anlaşmaya kızan halk Kenya ordusuna karşı saldırılara başlamış ve Somali Kenya'ya savaş açarak savaşa dahil olmuştur. SAF savaşa direk katılmayarak Somalili gerillalara destek vermeye başlamıştır. 1967'de Somali ve Kenya anlaşma yaparak savaşı sona erdirmiştir. SAF bu dönem genişlemeye ve güçlenmeye devam etmiştir. SSCB'den gelen yardım ve destekler SAF'ı bölgede güçlü bir kuvvet haline getirmiştir (Robinson, 2019b: 425).

1969'da askerlerin yönetime el koyması sonucu SAF için yeni dönem başlamıştır. Yüksek Devrimci Konseyi '' Supreme Revolutionary Council -SRC'' kurulmuştur. Bu konsey ülkenin yönetimini 1969'dan 1976'da Somali Devrimci Sosyalist Partisi'ne ''Somali Revolutionary Socialist Party-SRSP '' devredinceye kadar ülkeyi yönetmiştir (Ingiriis, 2016, s. 66). SRC'nin yönetime el koymasından sonra SAF hükümetin yaptığı politikaları uygulayan kurumdan, politikaları yapan ve uygulayan bir konuma gelmiştir. SRC sivil yönetimde olduğu süre boyunca Büyük Somali iddaasını devam ettirerek SAF'ı güçlendirmiştir. Bu dönemde SAF'ın tek bir politikası vardır. O da işgal altındaki toprakları kurtarmak ve Somali Cumhuriyeti'ne katmaktır. SRC yönetiminin hedefi öncelikle ülke içindeki sorunları bitirerek güçlü bir devlet kurmaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek için halkın eğitilmesi, kabile sisteminin yok edilmesi ve ekonomik bağımsızlığın elde edilmesi gerekmektedir. Bunun için SRC bilimsel Sosyalizmi benimseme yoluna gitmiştir. Somalicenin latin alfabesi ile yazılması için çalışmalar başlatmış ve fabrikalar kurarak her şeyi millileştirme yoluna gitmiştir. SRC yönetimi aldıktan sonra yaptıkları ilk icraatlar yerli ve yabancıların elindeki altıyapıyı, kurumları ve sermayeyi millileştirmek olmuştur. SSCB'nin KGB'sinin yardımı ile Haber Alma Ajansı ve Guulwadayasha kurulmuştur. Bu birimlerin kurulması ile beraber halk gözetlenmeye başlanmış, zararlı ve tehlikeli olarak görülen kişiler devlet tarafından tutuklanmış veya üstlerinde baskı kurularak ülkeden kaçmaları sağlanmıştır. 1970'lerin başında SAF tarihinde en güçlü olduğu dönemini yaşamıştır. Bu aynı zamanda komşularına saldırmak için fırsat aradığı bir dönem olmuştur.

1976'da SRSP kurularak Somali'de tek yasal parti haline gelmiştir. SRSP'nin başına Siyad Barre geçmiştir (Shay, 2014: 10).

5. 1. 2. 1977-1991 Ülke İçindeki Muhaliflere Yönelik Politikalar

1976'da SRSP'nin kurulması ile beraber ülkedeki siyasi özgürlük alanı daralmış ve SRSP'nin ülkedeki yasal olarak faaliyet gösterebilen tek parti olması devlet ve iktidarın tek kurumda toplanmasına neden olmuş bu ise birçok Somaliliyi hoşnutsuz bırakmıştır. 1977'de Somali'nin Etiyopya ile Ogadenya bölgesinde savaşa girmesi ve kurtardığı bölgelerden çekilmesi Büyük Somali iddaasının da son bulmasına neden olmuştur. Somali'nin Ogadenya'ya çıkarma yapması durumunda Batı Somali Kurtuluş Cephesinin ''Western Somali Liberation Front- WSLF'' bu çıkarmaya destek vereceğini ilan etmesinden sonra SAF Etiyopya'ya çıkarma yapmıştır. SAF ve WSLF savaşın ilk aylarında Ogadenya bölgesinin % 60'ını ele geçirerek kontrolu eline almıştır (Lewis, 2008: 43).

Derg partisi'nin SSCB'den yardım istemesiyle savaşa SSCB de dahil oldu. SSCB ilk başlarda Somali ve Etiyopya'nın SSCB üyesi iki devlet olmasından dolayı sorunun masada çözülmesini önermiş ancak Somali SSCB'nin Etiyopya'nın politikalarını desteklediğini ve tarafsız olmadığını söylemiştir ve SSCB ile ilişkileri keserek SSCB diplomatları ve personellerini ülkesinden kovması sonucu SSCB Etiyopya'nın yanına geçmiştir. SSCB bunu fırsat bilerek Etiyopyayı desteklemiş ve savaşa asker ve ekipman göndermiştir (Ingiriis, 2016: 143–147). Etiyopya SSCB'den Küba, Güney Yemen, Doğu Almanya ve Kuzey Kore gibi ülkelerden destek almıştır. Somali'nin ise bu savaşta yanında duran sadece Arap birliği ülkeleri olmuştur (Metz, 1993: 210). Ogadenya savaşını iki taraf da ağır kayıplar vererek bitirmiş ve savaş Somali'nin kendi uluslararası sınırına dönmesi ile sonuçlanmıştır. SAF bu savaş sonucunda zayıflamaya başlamış ve SAF içinde isyanlar baş göstermiştir (Robinson, 2016: 438).

1978'de bir grup askerin başarısız bir darbe kalkışmasından sonra SRSP sert bir tutum takınmaya başlamış ve güvenlik güçleri dış tehditlerden iç tehditlere yönlendirilmiştir. Bu dönemden sonra güvenlik güçleri ve SAF'ın mücadele edeceği unsurlar dışarda değil içerdedir. Ogaden savaşına ve 1978 darbe girişimi yapan askerlerin akibetine memnun olmayan asker ve siviller yurtdışına çıkarak gerilla örgütleri kurmaya başlamıştır (Lewis, 2008: 67). Somali Kurtuluş Demokratik Cephesi ''Somali Salvation Democratic Front – SSDF'' Albay Abdullahı Yusuf tarafından kurulmuştur. Abdullahı Yusuf Ogadenya savaşını komuta etmiş ancak daha sonra SAF'a isyan etmiş bir Albaydır. Asker ve sivil her kim olursa

olsun SRSP yönetiminden memnun olmayanlar eleştiri yaptıklarında tutuklanıyordu. 1980'ların başında Somali Ulusal Hareketi ''Somali National Movement SNM''kurulmuştur. 1980'ler gerilla savaşçıları SAF ve devletle silahlı mücadeleye girişmiştir. Onlar devlet güçlerine saldırdığında iktidar daha da sertleşiyor ve sivil ve gerilla ayrımı yapmadan topluca cezalandırıyordu (Ingiriis, 2016: 189).

İktidar daha da baskıcı hale geldiğinde yeni gerilla grupları kurulmuş ve gerillaya katılım artmıştır. İktidar 1980'ların sonunda ülkenin kuzey bölgelerinde olağan üstü hal ilan ederek sorunun daha kötüleşmesine yol açmıştır.

Bu dönemde hem iktidar hem de gerillalar birçok sivilin ölümüne neden olmuştur. Siyad Barre iktidarının sonlarında Kuzey ve Orta bölgelerinde acımasızca saldırılar gerçekleşmiştir. SAF ve diğer güvenlik güçleri halkın ve ülkenin koruyucusu değil iktidarın koruyucusu olarak görülmeye başlanmıştır. Eski bürokratlar, generaller, askerler, akademisyenler, iş adamları ve yurtdışında olanlar açık açık destek vermiş, yurtiçinde olanlar ise gizli gizli gerilla faaliyetlerini desteklemişler veya bu faaliyetlere katılmışlardır. Devlet sahip olduğu imkanları gerillaları bitirmek için kullanmış ama gerillaların bitmesi bir yana sayıları daha da artmıştır (Lewis, 2008: 71).

1988'de Somali ve Etiyopya bir anlaşma yapmış ve iki iktidar kendi iç sorunlarına yönelmişlerdir. Ancak Somali ve Etiyopya birbirine karşı gerilla grupları kurmaya ve bunları desteklemeye devam etmiştir. Etiyopya'dan kaçanlar Mogadişu'ya gelmiş, Somali'de örgütlenip Etiyopya'ya saldırdığı aynı şekilde Somali'den kaçanlar ise Addis Ababa'ya gittiği oradan Somali'ye saldırdığı bir süreç yaşanmıştır. 1988'deki Siyad Barre ve Mengistu Haile Mariam'ın anlaşması onların üzerindeki sorunları bitirmemiştir. Her iki ülkenin gerillaları kendi ülkelerini geçerek mücadele etmeye devam etmiştir. Somali'nin desteklediği gruplardan biri Eritre Halk Kurtuluş Cephesi (Eritrean People's Liberation Front –EPLF) Eritre'yi Etiyopya'dan ayırmış, diğer Tigray Halk Kurtuluş Cephesi (Tigray People's Liberation Front –TPLF) Etiyopya'yı 1991'den 2018'e kadar yönetmiştir. Etiyopya'nın desteklediği ve ülkesinde yapılanmasına izin verdiği gruplardan biri olan SNM Kuzey Somali bölgelerinde tek taraflı bağımsızlığını ederek Somali'den ayrılmak istemiştir. Diğer bir grup olan SSDF 1998'de Somali'nin kuzeydoğu bölgerlinde otonom bir özerk eyalet kurmuştur (Ingiriis, 2016: 200–201).

Gerillaların SAF ve güvenlik güçlerina karşı mücadelesi 1991'de Siyad Barre'nın iktidarı bırakarak ülkeden kaçması ile sona ermiştir. 1991'den sonra gerillaların çoğu güç mücadelesi için birbirleriyle savaşmaya başlamıştır (Ali, 2016: 37).

5. 2. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 1991-2006 Arasındaki Güvenlik Politikaları

1991'de Siyad Barre iktidarı bırakarak yurtdışına yerleşmiş sonrasında gerillalar ülkenin her yerinde kontrolu ellerine geçirmiştir. SNM ülkenin her bölgesinde etkin hale gelmiştir. SSDF ülkenin kuzeydoğu bölgelerini ele geçirmiştir. USC güney bölgeleri baskent dahil ele geçirmiştir SPM güney Somali'nın Kenya sınırındaki bölgelerini ele geçirdi. Silahlı grupların hepsi yeni kurulacak devlette söz sahibi olmak istemiştir. SNM ülkenin kuzeyini kontrol etmektedir ve 18 Mayıs 1991'de tek taraflı bağımsızlığı ilan etmiştir. Mogadişu'da USC ikiye ayrılıp ve çatışmalara başlamıştır. SSDF aynı şekilde Bosaso şehrini ele geçiren AIAI ile çatışmıştır (Shay, 2014: 31).

1991'den 2000'e kadar herkesin kabul ettiği bir devlet yoktu. Bu süre içinde devlet olmadğı için de bir güvenlik politikası da yoktur. 1990'larda BM'nin barışı sağlama misyonları Somali'ye gönderilmiştir. İlk misyon Somali'de Birleşmiş Milletler Operasyonu ''United Nations Operation in Somalia- UNISOM I'' olmuştur. Bu misyonun görevi BM'nin Somali'de insani yardımların sağlanmasını kolaylaştırma ve güvence altına almanın yanında Somali İç Savaşının BM aracılığında yapılan ilk ateşkesini izlemektir. UNİSOM I misyonunu yerine getirememiştir ve onun yerini Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde ve Birleşmiş Milletler tarafından onaylanmış olan Birleşik Görev Gücü ''Unified Task Force-UNITAF'' almıştır. UNITAF da istenilen başarıyı sağlayamayınca yerine UNISOM II gelmiştir. UNISOM II'de USC ile çatışmalara girmiştir. UNISOM II USC'nin gerilla bir grup olması ve ülkenin coğrafyasını bilmesinden dolayı USC'nin lideri Muhammed Farah Aydiid'i yakalayamamıştır. USC ABD kuvvetlerini ağır bir yenilgiye uğratınca hem ABD hem de diğer ülkelerin askerlerini çekmesiyle UNISOM II 1995'te ülkeden ayrılmıştır. BM'nin bu dönemde izlediği politaka ise silahlı grupların anlaşmalarını sağlayarak ortak bir devlet kurulması ve insani yardımların yerine ulaşmasını sağlamak olmuştur (Adam, 1992: 21).

1990'dan 2000'e kadar Somali'nin her tarafında savaşlar vardır. Bu dönemde resmi bir asker ve polis gücü olmadığı için herkes kendi güvenliğini gerilla güçleri ile sağlamıştır.

2000'de TNG'nin kurulmasından sonra resmi olarak ordu kurma işlemleri başlamıştır. Savaş ağaları ve AIAI'den dolayı TNG'nin istediği çalışma ortamı oluşmamıştır

ve ordu kurma işi de bir diğer hükümet olan TFG'ye kalmıştır. TFG'nin Baydova'da çalışmaya başlamasıyla beraber bir güvenlik politikası oluşmaya başlamıştır. O politikanın iki temeli vardır: Biri silahlı grupların silahsızlandırılması diğeri ise ülkede barış konferansları yaparak herkesin herkesle barışmasını sağlamaktır. TFG bir önceki TNG hükümetinin karşılaşmış olduğu gibi savaş ağalarının ve IMB'nin engeli ile karşılaşmıştır. TFG'nin Cumhurbaşkanı Abdullahı Yusuf eski bir askerdir ve SAF'ı tekrar kurma çalışmalarına başlamıştır. TFG komşu ülke Etiyopya'dan askeri destek alarak silahlı gruplarla mücadele etmeye başlamıştır. Mogadişu 26 Aralık 2006'da savaş ağalarının ve IMB'nin kontrolünden çıkmıştır ve TFG hükümeti'nin kontrolüne geçmiştir (Keating ve Waldman, 2018: 361).

5. 3. Somali Federal Cumhuriyeti'nin 2006'dan Günümüze Kadarki Güvenlik Politikaları

Bu bölümde 2006'den gönümüze kadar ki; terör örgütleri, AMISOM, Somali silahlı kuvvetlerin tekrar yapılandırılması, deniz korsanları ve eyaletlerin güvenlik politikalarını incelenmiştir.

5. 3. 1. Terör Örgütleri ve Silahlı Gruplara Yönelik Politikalar

TFG hükümeti ile beraber radikal gruplar devlete karşı mücadele etmeye başlamıştır. Aynı şekilde savaş ağaları da TFG hükümetine karşı savaş ilan etmiştir. TFG hükümeti silahlı grupları yenmeyi amaçlamıştır. Ancak sonrasında onları silahsızlandırma politikasına gitmiştir. Önce anlaşma yapacak grupları anlaşma yaparak devlete dahil etmiştir. Savaşa devam eden gruplar TFG askerleri, AMİSOM misyonu ve Etiyopyalı askerlerle mücadele etmeye başlamıştır (Shay, 2014: 57–59).

1991'den beri ülke içinden birçok sivilin eline silah geçmiş, halk veya kabileler bu silahları birçok yerde kendi aralarında kullanmıştır (Derow, 2018, ss. 19–20). TFG bir güvenlik politikası olarak bu silahların tekrar devletin eline dönmesi için çalışmalara başlamış ve birçok yerde başarılı olmuştur (Maruf ve Joseph, 2018: 46).

Somali'nin güvenlik alanındaki en büyük engelleriden biri Eş-Şebab'ın varlığı bir diğeri ise silahların kontrol edilememesidir. Eş-Şebab aktif olarak devleti yıkmak için silahlı bir eylemin içerisindedir. Bu eylemlerin çoğunda masum siviller zarar görmüştür. Devlet bu örgütü bitirmek için ulusal ve uluslararası düzeyde mücadele etmektedir. Eş-Şebab'ın El-Kaide gibi ulusalararası bir örgütle işbirliği içinde olması Eş-Şebab'ın bitirilmesini zorlaştırmıştır (Mwangi, 2010: 89-92).

Bir diğer güvenlik sorunu ise ülkede silah kontrolünün devletin elinde olmamasıdır. Somali'de silah piyasası silah tüccarları tarafından yürütülmektedir ve denetim de yoktur. Bu silahların kimin eline geçeceği belirsizdir. Somali'nin kırsal bölgelerinde kabileler bu silahları silah tüccarlarından satın alarak birbirine karşı kullanmaktadırlar. Devlet bu sektörü kontrol altına almak ve denetlemek için farklı politikalar uygulamış ancak bu politikalar sonuç vermemiştir (Shay, 2014: 265).

5. 3. 2. AMISOM'un Güvenlik Politikaları

2005 yılına gelindiğinde Somali'nin güvensizlik ortamı bölgesel ve uluslararası güvenliği tehdit edecek boyuta gelince AfB (Afrika Birliği) 19 Ocak 2007'de AMISOM'u oluşturan bir karar almıştır. 21 Şubat 2007'de, BM Güvenlik Konseyi 1744 sayılı kararı alarak AMISOM'a, Geçiş Dönemi Federal Kurumlarını (Transitional Federal Institutions - TFI) desteklemek, Somali'nin güvenlik yapıları inşa etmek ve Eş-Şebab'a karşı savaşı desteklemek için 6 aylık bir yetki verilmiştir. AMISOM'un her yıl yetki süresi uzatılmış ve görevde olduğu süre 14 yılı geri bırakmıştır. AMISOM'un görevleri zamanla genişletilmiştir (Rwengabo, 2016: 104).

İlk başta AMISOM'un güvenlikle ilgili politikaları Eş-Şebab'a karşı SAF ile birlikte mücadele etmek, TFG'nin kurumlarını korumak ve Somali'li güvenlik güçlerinin eğitimine destek olmaktır (Elfversson vd., 2019: 164).

AMISOM'un güvenlik politikaları şunlardır:

1. Nüfusun yoğun olduğu merkezlere öncelik vererek, AMISOM askeri birliklerini bu bölgelerde belirtilen mıntıkalarda bulundurmak,
2. BM Güvenlik Konseyi tarafından zorunlu kılınan görevleri yerine getiren BM'nin personelinin güvenliğini ve serbest dolaşımını sağlamak,
3. Eş-Şebab'a ve diğer silahlı muhalif gruplara karşı, Somali Güvenlik Güçleri ile ortaklaşa hedeflenen saldırı operasyonlarını gerçekleştirmek,
4. Diğer Somali güvenlik güçleri ve UNSOM ile yakın iş birliği içinde ve Ulusal Güvenlik Programı doğrultusunda SAF'a ve SPF'ye rehberlik etmek ve yardımcı olmak,
5. BM ve Somali Federal Hükümeti ile koordineli olarak ve uygun şekilde, sığınmacıların geçici olarak kabul edilmesine yardımcı olmak (Williams, 2018b: 97).

AMISOM'un asker sayısı yirmi bini aşmış durumdadır ve SAF ile birlikte Eş-Şebabı birçok şehir ve kırsal alandan temizlemiştir. AMISOM ve diğer güvenlik güçleri Somali Federal devlet kurumlarının güvenliğini sağlmaktadır (Derow, 2018: 71).

AMISOM askeri birim, polis birimi ve sivil birimden oluşmaktadır. AMISOM'un askeri birimi SAF ile cephelerde savaşır ve Eş-Şebab'a operasyonlar düzenler. Polis birimi şehir içinde diğer güvenlik birimleri ile beraber önemli kurumları korumaktadır. AMISOM'un polis birimi koruma görevinin yanında SPF ve diğer güvenlik birimlerine eğitim, rehberlik ve danışmaklık yapar. Sivil birim ise AMISOM'un görevini yerine getirmesi için koordisonu sağlamak, Somali'nin ulusal güvenlik güçleri ile koordinasyonunu yönetmek, silahlı grupların silahsızlandırılması politikalarını belirlemek ve uygulamak, insanı yardım ve hizmetlerin yerine ulaşmasına yardım etmek ve Somali'de istikrarın devamlılığı için diyalog masasındaki tüm taraflarla birlikte çalışmaktır (Williams, 2018b: 96).

2017'de AMISOM ve Somali devleti kendi aralarında AMISOM'un Somali'den çıkış sürecinin hazırlıklarının başlaması ve kontrolü SAF'a devretmesini öngören bir anlaşma imzalamıştır. AMISOM'un 2022'de Somali'den çıkması planlanmaktadır (Blyth, 2019: 8).

5. 3. 3. Somali Silahlı Kuvvetleri ve Güvenlik Güçlerin Tekrar Yapılandırılma Politikaları

2009'da TFG ve ARS arasında yapılan bir anlaşma iki grubun güçlerini birleştirelerek bir ulusal ordu kurulmasını öngörmektedir. 2007'de AMISOM'un Somali'ye gelmesinden sonra SAF ve SPF yabancı devletler ve kuruluşlar tarafından eğitilmeye başlanmıştır. 2009'da ilk SAF ve SPF güçleri TFG ve ARS güçlerinin birleştirilmesinden oluşmuştur. Bu güçler Yurtiçinde ve yurtdışında eğitimlere gitmiştir. SAF'ın sayısı artarak tugaylar haline gelmiştir. Radikal gruplara ve diğer silahlı gruplara operasyonlar gerçekleştirmiştir. Bir taraftan operasyonlar gerçekleştirmiş diğer taraftan SAF yeniden yapılandırılarak modern bir ordu haline getirilmeye çalışılmıştır. 2011'den sonra AMISOM ile beraber Eş-Şebab'tan birçok kent ve kırsal alanı geri almışlardır. 2012'de SAF'a bir reform yapılarak bölgelere ayrılmıştır. SAF terör örgütlerinin kontrolündeki birçok bölgeyi geri alarak federal hükümete ya da eyaletlere teslim etmiştir (Robinson, 2016: 242).

2012'de TFG dönemi biterken FGS dönemi başlamıştır. FGS hükümeti'nin hedefleri vardır. Öncelikli hedefleri varolan eyaletleri güçlendirerek ve yeni eyaletler kurarak ülkenin

federalleşmesini sağlamak olmuştur. Yeni eyaletlerin kurulmasındaki en büyük engel ise Eş-Şebab ve silahlı muhaliflerdir. SAF ve AMISOM ile beraber bu engeller aşılarak yeni eyaletler kurulmuştur. 2013'ten sonra Türkiye, BAE, Britanya ve ABD gibi ülkeler Somali'de SAF, NİSA ve SPF'nin personellerini eğitmeye başlamışlardır. SAF'nin DANAB ve GORGOR gibi özel kuvvetleri kurulmaya başlanmıştır (Heritage Institute, 2021: 23–26).

Federal hükümet ile eyaletler arasında güvenlik işbirliği ve koordinasyonlar yapılmıştır. 2006'den sonra Somali'de barışın önündeki en büyük engel ise hala Eş-Şebab'tır. Bu tehdidin yok etmek için Somali'nin kaynakları ve bütçesinin en büyük kalemi güvenlik alanında harcanmaktadır. SPF SAF'ta olduğu gibi genişletilerek ülke geneline yayılmıştır. SPF hem federal düzeyde hem de eyalet düzeyinde çalışmaktadır. 2013'te NISA tekrar açılarak ülkenin istihbarat birimi oluşturulmuştur. NISA'nın silahlı ve sivil birimleri CIA tarafından eğitilmiştir. Gaashaan birimi NISA'nın silahlı kuvvetlerinden oluşmaktadır (Ingiriis, 2020: 15).

Heegan Polis Stratejik Planı: Heegan planı Somali Polisi Gücünü geliştirmek için ortaya çıktı. Tüm polis alanlarında temel polislik hizmetleri kurmak için SPF'yi desteklemek ve reform yoluyla SPF'nin mevcut kapasitesini ülke çapında yaymak. Yeni bir yasal düzenlemeye sahip yeni bir polislik modeli, uzman polisler ve tam operasyonel potansiyeline kavuşmuş bir Somali Polis Gücü ortaya çıkarmak. Heegan planının amacı, mevcut Somali ve uluslararası polis planlarını dikkate alarak, kısa, orta ve uzun vadeli hukukun üstünlüğü, Somali Federal hükümetinin vizyonu doğrultusunda ve Somali Ulusal Kalkınma Planı kapsamında gerçekçi bir polis planı geliştirmektir (Unsom, 2017: 17-20).

Somali Federal Cumhuriyeti'nin 2012 Geçici Anayasasının 14. Bölümünde Bariş ve Güvenlik başlığı altında güvenlik güçlerlerin görev ve sorumlulukları, yetkileri ve kimin tarafından denetleneceği gibi konular anlatılır.

''Madde 126. Somali Federal Cumhuriyeti'nin Güvenliğinin Sağlanması.

1. *Federal Hükümet, Somali Federal Cumhuriyeti'nin barışını, egemenliğini ve ulusal güvenliğini ve halkının güvenliğini de dahil olmak üzere aşağıdaki güvenlik güçleri aracılığıyla garanti eder:*

a) *Silahlı kuvvetler,*

b) *İstihbarat servisleri,*

c) *Polis gücü,*

d) *Hapishane kuvvetleri.*

2. *Güvenlik güçlerinin konuşlandırılması kanunla belirlenir.*
3. *Somali Federal Cumhuriyeti'nin silahlı kuvvetleri, ülkenin egemenliğini ve bağımsızlığını garanti altına alma ve toprak bütünlüğünü savunma yetkisine sahiptir.*
4. *Federal polis gücü, Somali Federal Cumhuriyeti vatandaşlarının ve diğer sakinlerinin canlarını ve mallarını, huzur ve güvenliğini koruma yetkisine sahiptir.*
5. *Federe Devletlerin yasalarıyla kurulan polis kuvvetleri, yerel olarak, tek başına veya federal polis kuvvetlerin işbirliği içinde canları ve malları, barış ve güvenliği koruma yetkisine sahiptir.*
6. *Silahlı milli güvenlik güçleri, sivil yönetim tarafından kontrol edilir.*

Madde 127. Güvenlik Güçlerine İlişkin Esaslar

1. *Güvenlik güçleri aşağıdaki ilkelere riayet etmelidir:*

a) *Profesyonellik, disiplin ve vatanseverlik,*

b) *Hukukun üstünlüğüne, demokratik kurumlara ve temel haklara saygı,*

c) *Somali Federal Cumhuriyeti Anayasasını destekleme taahhüdü,*

d) *Şeffaflık ve hesap verebilirlik,*

e) *Siyasi tarafsızlık,*

f) *Güvenlik güçleri mensupları, bu Anayasanın, ülke kanunlarının ve Somali Federal Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların uygulanması konusunda eğitileceklerdir.*

g) *Her Somali vatandaşı, ayrım gözetilmeksizin ulusal güvenlik güçlerde her düzeydeki görevlere atanma hakkına sahiptir ve bu bağlamda kadınların hakları korunacaktır.*

Madde 128 Yetkilerin Kötüye Kullanımı

Güvenlik güçleri mensupları tarafından sivillere karşı işlendiği iddia edilen insan hakları ihlalleri sivil mahkemeye çıkarılacaktır.

Madde 129. Ombudsman Ofisi

1. *Bu Anayasa, güvenlik güçleri mensupları ve devlet idaresi tarafından işlenen suistimallere karşı halkın şikâyette bulunabileceği bir kurum olan Kamu Denetçiliği Kurumu'nu kurar.*
2. *Ombudsmanlık, güvenlik güçleri tarafından bir bireye veya toplumun bir kesimine yönelik ihlalin varlığından şüphelenirse soruşturma başlatabilir. Soruşturmalar ikna edici sonuçlar ortaya çıkarırsa, konuyu ilgili mahkemeye götürebilir.*
3. *Ombudsmanın yetki ve görevlerini özel bir kanun belirler.*

Madde 130. Güvenlik Kurumları Kanunları

Parlamentonun iki Kanadı, Somali Federal Cumhuriyeti'nin güvenlik teşkilatlarının yapısını, işlevlerini ve seviyelerini düzenleyen bir yasa çıkarır.

Madde 131. Olağanüstü Hal

1. *Olağanüstü Hal, ancak savaş, işgal, ayaklanma, kargaşa, doğal afet veya diğer bazı ciddi kamu acil durumlarından kaynaklanan ciddi bir durumun ele alınması gerektiğinde ilan edilebilir.*
2. *Ülkenin tamamını veya bir kısmını etkileyen bir Olağanüstü Hal ilan edilebilir, ancak bu durumun üstesinden gelmek için gerekenden daha kapsamlı olmayacaktır.*
3. *Bakanlar Kurulunun talebi üzerine hareket eden Cumhurbaşkanı, gerekli bir Olağanüstü Hal ilan edebilir ve bu durum daha sonra görüşülecek ve bu ilandan sonraki 21 gün içinde Federal Parlamento'nun her iki kanadı tarafından onaylanabilecektir. Federal Parlamentodaki tartışmalar, koşullar*

altında bunun yapılması mümkün olmadığı sürece, kamuya açık olarak yapılır.

4. *Federal Parlamento, olağanüstü hali her defasında üç ayı geçmeyecek şekilde onaylayabilir veya uzatabilir. Federal Parlamento, Olağanüstü Hal'i onaylamaz veya uzatmazsa, Olağanüstü Hal yürürlükten kalkar.*
5. *Olağanüstü Hal ilanı, yürütmeye yalnızca durumla ilgilenmesi için gerekli olan özel yetkileri verebilir.*
6. *Olağanüstü Hal kapsamında verilen yetkiler, olağanüstü durumun ele alınması amacıyla kesinlikle gerekli olmadıkça, bu Anayasa kapsamındaki hakları ihlal etme yetkilerini içermez.*
7. *Olağanüstü Hal ilanının geçerliliği ve ilan etme usullerine mahkemede itiraz edilebilir (The Federal Republic of Somalia Provisional Constitution, 2012: 45–46)''.*

Ülkenin en donanımlı kuvvetlerinin FGS'nin elinde olmasının yanında eyaletlerin de kendi güvenlik güçleri vardır. 2017'de FGS ve eyaltlerin arasında güvenlik pakti imzalanmıştır.

*"**SOMALİ'NİN ULUSAL GÜVENLİK MİMARİSİ İLE İLGİLİ SİYASİ ANLAŞMASI**: 16 Nisan 2017'de FGS ve FMSs, Ulusal Güvenlik mimarisi konusunda siyasi bir anlaşmaya varmışlar ve bu anlaşma 8 Mayıs 2017'de Somali Ulusal Güvenlik Konseyi (National Security Council-NSC) tarafından onaylanmıştır*

Bu anlaşma, Somali'nin güvenlik güçlerinin ihtiyaç duyduğu dört temel reform alanını ele almayı ve stratejik yön sağlamayı amaçlamaktadır. Tanımlanan ve üzerinde anlaşmaya varılan dört temel alan şunlardır:

a) *Somali güvenlik güçlerinin asker ve polis sayılarının ve yürütmenin silahlı kuvvetler üzerindeki sivil gözetim rolünün belirlenmesi,*
b) *Somali güvenlik güçlerinin federal düzeyde ve eyalet düzeyindeki dağılımı, SAF'ın mıntıkaları, Somali güvenlik güçlerinin yeni siyasi dağıtımını ve entegrasyonunu yansıtacak şekilde yeniden düzenlenmesi, böylece yeni Somali'nin vizyonunun ve arzusunun temsil edilmesi,*

c) *Somali güvenlik güçlerinin komuta ve kontrolünün hem Federal hem de Eyalet düzeyindeki kurumlarının rollerinin ve sorumluluklarının daha net bir şekilde anlaşılmasının sağlanması,*

d) *Federal düzeyde ve eyalet düzeyinde ilgili Somali güvenlik güçleri için mali sorumlulukların düzenlenmesi.*

Tüm ortaklar bu planı ve ulusal güvenlik mimarisi konusundaki siyasi anlaşmayı uzun vadeli güvenlik reformunun temeli olarak memnuniyetle karşılamışlardır. Tüm ortaklar, siyasi anlaşmada tam olarak ele alınmayan sorunları çözmek için daha fazla çalışmanın gerekli olacağını kabul etmişlerdir. Bu güvenlik anlaşması Somali'nin kaynaklarından sürdürülebilir bir finansman ve uluslararası destek alacağı ayrıntılı bir planlanmıştır.

Somali'nin siyasi anlaşması 16 Nisan 2017'de yapılmıştır.

Somali Federal Hükümeti (FGS) ve Federal Üye Devlet (FMS) liderliğinin siyasi ve güvenlik danışmanları, Somali'nin ulusal güvenlik mimarisi ile ilgili siyasi sorunları ve önerileri görüşmek üzere iki günlük bir toplantı için (15-16 Nisan 2017) bir araya gelmişlerdir.

Bu öneriler mevcut Ulusal Güvenlik politikasını dikkate almıştır.

Somali Silahlı Kuvvetlerini oluşturan birimler şunlardır:

1. *Somali Kara Kuvvetleri,*
2. *Somali Hava Kuvvetleri,*
3. *Somali Deniz Kuvvetleri / Donanma,*

Bu birimlerin temel görevleri ve Sorumluluklar şunlardır:

1. *Ülkenin ulusal birliğini ve egemenliğini korumak,*
2. *Ülkenin sınırlarını korumak ve savunmak,*
3. *Dış tehditlere ve ülkenin istikrarını tehlikeye atan iç tehditlere karşı savunmak.*

Somali Silahlı Kuvvetlerinin ve Polis Gücünün Nicelik Sayısı

Bu anlaşma Somali'nin bütçe durumunu ve gelir elde etmenin zorluklarını kabul ederek şunları önermiştir:

1. *Somali Silahlı Kuvvetleri (SAF), Özel Kuvvetler (DANAB), Hava Kuvvetleri ve Donanma hariç SAF en az 18.000 kişi olacak. Bu çalışma 1 Haziran 2017 tarihinden itibaren altı (6) ay içinde tamamlanacaktır.*
2. *Bu güçlerin eğitimi, yeniden donatılacak ve yeniden desteklenecek ulusal eğitim kurumlarını canlandırmak için birleşik bir Somali Doktrini ile Somali içinde gerçekleşecektir.*
3. *SAF, Savunma Bakanlığına bağlıdır ve Savunma Bakanı, Maliye Bakanına danışarak bütçe hazırlığını yapar ve tayin eder.*
4. *Somali polis gücü, yeni polislik modeline göre federal polis ve eyalet polisine bölünmüş olacak ve sayısı 32.000 olacak. Bu genişletilmiş rakam, Darawish'in yanı sıra Sahil Güvenlik'i de içerecektir. Bu görev, 1 Haziran 2017'den itibaren altı (6) ay içinde tamamlanacaktır.*
5. *Sahil Güvenlik federal düzeyde inşa edilecek ve güçlendirilecek ve Sahil Güvenlik polisi FMS düzeyinde olacak. Rolleri ve sorumlulukları daha sonra belirlenecektir. Bu görev, 1 Haziran 2017'den itibaren altı (6) ay içinde tamamlanacaktır.*

Dağıtım ve kompozisyon

6. *Mevcut SAF sektörleri, ülke/federal sistemdeki siyasi gelişmeleri yansıtacak şekilde FMS sınırlarıyla uyumlu olacak şekilde yeniden çizilecektir. Bu görev 1 Haziran 2017 tarihinden itibaren üç (3) ay içinde tamamlanacaktır.*
7. *Sayısı en az 18.000 olacak SAF kuvvetleri, mevcut SAF mıntıkalarına (12., 21., 43., 49., 48., 54., 26. ve 60.) dağıtılacaktır. SAF kuvvetleri (sayısı en az 18.000) eyaletlerin sınırlarında bulunan mıntıkalara arasındaki dağılımı, askeri ve coğrafi ihtiyaca göre belirlenir. SAF ve eyalet liderliği, güçlerin gerekli yeniden dağıtımına katılacak. Bu görev, 1 Haziran 2017'den itibaren altı (6) ay içinde tamamlanacaktır.*
8. *BALEDOGLE'DAKİ DANAB Tugay karargahına bağlı olan FMS'den gelen askerlerle her SAF sektöründe 500 DANAB özel Kuvvetleri kurulacak. Bu görev, 1 Haziran 2017'den itibaren altı (6) ay içinde tamamlanacaktır.*
9. *Federal düzeyde ve eyalet düzeyinde 32.000 polisin dağılımı ve bunların kaçının Darawish olması gerektiği sorusu henüz belirlenmemiştir. Ancak, ihtiyaçlara dayalı adil ve eşit bir dağıtım olması gerektiği konusunda hemfikir olunmuştur.*

10. *Eyalet düzeyindeki polisin Darawishta unsurları, gerekli görüldüğü şekilde harekete geçirilebilecek bir yedek güç olacaktır. Ulusal kriz zamanlarında SAF güçleriyle birlikte çalışacaklar.*
11. *Mevcut bölgesel güçler bu nedenle SAF'ın bir parçası olacak veya Eyalet polisinin bir parçası olacak. Bu görev 1 Haziran 2017 tarihinden itibaren üç (3) ay içinde tamamlanacaktır.*
12. *Herhangi bir güvenlik kuvvetine dahil olma şartlarını yerine getirmeyen silahlı personeller, kapsamlı terhis ve yeniden entegrasyon programlarına ihtiyaç duyacaktır. Somali'nin sınırlı kaynakları ve güvenlik güçlerini önemli ölçüde azaltma ihtiyacı göz önüne alındığında, aşırılık yanlısı grupların eski güvenlik güçleri personelini işe alma riskini azaltmak için bir Silahsızlanma, Terhis ve Yeniden Entegrasyon ''Disarmament, Demobilisation and Reintegration-DDR'' ve rehabilitasyon programı uygulanacak. Bu görev, 1 Haziran 2017'den itibaren on iki (12) ay içinde tamamlanacaktır.*
13. *Ulusal Entegrasyon Komisyonu, her eyaleti ve tüm ülkeyi temsil eden Somali ulusal güvenlik güçlerinin oluşturulmasını sağlamak için çok önemli bir bileşen olacaktır. Bu görev, 1 Haziran 2017 tarihinden itibaren otuz (30) gün içinde tamamlanacaktır.*

Komuta ve kontrol

14. *Somali Silahlı Kuvvetleri ulusal bir güçtür ve Cumhurbaşkanı Somali Federal Hükümeti'nin Başkomutanıdır. Aynı zamanda Ulusal Güvenlik Konseyi (MGK) başkanıdır.*
15. *Eyalet başkanları Ulusal Güvenlik Konseyi'nde yer alır. Benzer şekilde, Başbakan (PM) ve FGS Bakanları (İç Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Adalet, Savunma ve Maliye bakanları ve Benadir Bölgesi Valisi). Ayrıca, Somali Ulusal Kuvvetlerinin Başkanları / Direktörleri ve Ulusal Güvenlik Danışmanı MGK'nın teknik üyeleri olacaktır. Eyaletlerin Ulusal Güvenlik Konseyi toplantılarına katılımı, gerektiğinde teknik yollarla sanal ortamda olabilir. Bu görev, 17 Nisan 2017'den itibaren on (10) gün içinde tamamlanacaktır.*
16. *Ulusal Güvenlik Konseyi politika ve stratejik konuları ele alırken, bölgesel güvenlik Konseyleri ise bu politika ve stratejik konuların yürütülmesini gözetecektir. Bölgesel Güvenlik Konseyleri FMS başkanları tarafından*

yönetilecek ve Konsey'de SAF sektör komutanları ve Eyalet düzeyinde güvenlik departmanları yer alacaktır.

17. *Eyalet düzeyindeki güçler, yalnızca FMS içinde veya SAF'ın desteğiyle güvenliği sağlama sorumluluğunu üstlenecektir.*
18. *Federal düzeydeki ve eyalet düzeyindeki güvenlik aktörleri arasında etkin koordinasyon ve iş birliğini gerçekleştirmek için ulusal ve bölgesel güvenlik ofisleri kurulacaktır. Bu görev, 17 Nisan 2017'den itibaren otuz (30) gün içinde tamamlanacaktır.*
19. *Dış tehditler için Ulusal Güvenlik Konseyi doğrudan harekete geçecektir iç tehditlerle ilgili büyük operasyonların kapsamını ve yöntemlerini yetkilendirecek ve ilgili SAF mıntıkası için operasyonel komuta sorumluluklarını ilgili bölgesel Güvenlik Konseyi'ne devredecektir.*
20. *FMS başkanları ile istişare içinde, CDF onay için mod SAF sektör komutanları önerecektir. Belirli bir SAF sektör komutanının performansı veya davranışıyla ilgili endişeler olması durumunda, ilgili FMS Başkanı resmi olarak FGS cumhurbaşkanına rapor verecektir.*
21. *Federal polis ilgili FGS Bakanına rapor verecek ve Eyalet düzeyindeki polis ilgili FMS yetkililerine rapor verecektir.*

Kaynak / Finans

22. *22. FGS, SAF'ın maaş ve destek gereksinimlerinden sorumlu olacaktır.*
23. *FGS, Federal polisin maaş ve destek gereksinimlerinden sorumlu olacak ve Eyalet düzeyindeki polisin maaş ve destek gereksinimlerinden sorumlu olacaktır. Güvenlik sektörü için uluslararası olarak harekete geçirilen kaynaklar (donör desteği) Federal ve eyalet seviyelerine eşit olarak dağıtılacaktır.*
24. *İç tehditlere karşı aktif operasyonlarda bulunan Eyalet düzeyindeki polis birimlerini desteklemek mali bir federal sorumluluk olacaktır.*
25. *Kuvvetlerin operasyonları için etkin ve şeffaf para yönetim sistemi ve kaynaklar üç (3) ay içinde kurulacaktır.*
26. *Uluslararası toplumdan, bu geçiş döneminde ulusal güvenlik mimarisinin yeniden yapılandırılmasını ve geliştirilmesini desteklemek için yeterli kaynak ayırması istenmektedir.*

27. *Güvenlik bütçesi, maaşlar, ekipman, sağlık hizmetleri, eğitim, üsler ve kışlalar gibi altyapı, operasyonlar ve ek öğeler de dahil olmak üzere güvenlik sektörüne yönelik uygun finansmanı sağlamak için yeterli olacaktır.*
28. *Yukarıda belirtilen sorumluluklar ulusal Anayasa ve kaynak paylaşım mekanizmalarına uygun olacaktır. ("London Somalia Conference 2017", 2017: 4–7)".*

5. 3. 4. Deniz Korsanlarına Yönelik Güvenlik Politikaları

Somali'de 2005'ten sonra deniz haydutluğu artarak bir ekonomik sektör haline dönüştü. O tarihlerden sonra korsanlarla mücadele etmek için ulusal ve uluslararası boyuttaki kurumlar operasyonlar gerçekleştirmeye başlamışlardır. Ulusal boyuttaki mücadele birimleri eyaletlerin sahil güvelik güçlerini kurmaya veya varolan güçlerin de güçlendirilmesine başlamıştır (Do vd., 2016: 5).

Ulusal düzeydeki sahil güvenliklerin hepsi yasadışı balıkçılığı, denizlere kimyasal ve radyoaktif atıkların bırakılmasını engellemek ve korsanlarla mücadele ederken, ulusalararası güvenlik güçleri yanlızca korsanlarla mücadeleye odaklanmıştır ve yasadışı balıkçılığı, kimyasal atıkların bırakılması gibi eylemlerin hiçbiriyle mücadele etmemişlerdir. Birçok kez yaşanılan sorunlardan biri ise Somali sahillerinde korsanlarla mücadele için bulunan farklı devletlerin gemilerinin Somali sahillerinde yasadışı balıkçılık yapan veya çöp gömerken görülen kendi vatandaşlarına müdahale etmemesi olmuştur (Elmi ve Affi, 2014: 9).

Uluslararası güvenlik güçleri Somali'de korsanlıkla mücadele etmek için çeşitli devletler ve uluslararası kuruluşlarla birlikte harekete geçerek faaliyetlere başlamışlardır (Ahmad, 2020: 63). Bu girişimler için Somali Açıklarında Deniz Haydutluğu Temas Grubu (Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia – CGPGS), Birleşik Görev Gücü 151 (Combined Task Force 151), AB Atalanta Operasyonu ve Okyanus Kalkanı (Ocean Shield) ve Koruyucu Müttefik (Allied Protector) gibi operasyon ve misyonlar oluşturulmuştur (Do vd., 2016: 7).

2010'lu yıllarda Deniz korsanlarını el altından destekleyen kurumların varlığı bilinmektedir. Bu kurumları içinde yabancı devletler, Londra merkezli denizcilik sigorta şirketleri ve güvenlik şirketleri vardır. Deniz haydutluğunun artması bu kurumlar ve devletlerin lehine direk ve dolaylı olarak avantajlar doğurmuştur. Birçok devlet Somali denizlerine yerleşmek için bu fırsatı kullanmıştır. Sigorta şirketleri gemilere sigorta fırsatları sunarak olası kaçırılma olaylarından doğacak zararlarını karşılayacaklarını belirtmişlerdir.

Güvenlik şirketleri de gemilere koruma personeli vererek veya kaçırılan gemilerin sahipleri ve korsanlar arasında bir bağlantı oluşturarak milyonlarca dolar para kazanmışlardır. 2008-2012 yılları arasında bu kurumların ve devletlerin hiçbirinin kısa vadedeki planları arasında Somali'deki deniz korsanlığının bitmesi olmamıştır. Aynı şekilde bölge ülkeleri de deniz korsanları için ayrılan bütçelerden ve programlardan kendi halklarına nasıl fayda sağlayacaklarıyla meşgul olmuşlardır. Cibuti, Kenya, Tanzanya, Şeyseller ve Morityus gibi ülkeler korsanlık ile ilgili projelerden faydalanan ülkeler arasındaydılar. Kimi ülkelerde hapishaneler inşa edilmiş kimisinde denizcilik okulları açılmış, kimisi de korsanlıkla mücadele eden kurumlara kendi ülkesinde ofisler açtırarak kendi halkına iş imkânı yaratmışlardır. Korsanlık eylemlerinin gerçekleştiği ve korsanların bulunduğu konumdaki Somali halkı bunların hiçbirinden faydalanamamıştır. Oysa korsanlıktan en çok zarar gören uluslararası toplum değil, Somali devleti ve halkı olmuştur (Tardy vd., 2014: 73–75).

Eski Libya devlet başkanı Muammar Gaddafi AfB konferansında şu sözler ile Somalilere destek vermişti.

'*'Bazı ülkeler, özellikle Batı ülkeleri, uluslararası hukuka aykırı şekilde Somali'nin egemenlik alanındaki deniz bölgesine giriyorlar. Özellikle Avrupa, ABD ve Çin filoları Somali'nin egemenliğindeki topraklarına giriyorlar çünkü Afrika onları geri püskürtecek güçlü ve modern bir savunmaya sahip değil. Günümüzde Somalililer adalet için tepki gösteriyor ve kaynaklarının haksız kullanımına karşı ülkelerini savunmaya çalışıyorlar, ancak Batılı ülkeler bunu korsanlık olarak tanımladılar''* (TheEastAfrican, 2009).

5. 3. 5. Eyaletlerin Güvenlik Politikaları

Somaliland Eyaletinin Güvenlik Politikaları

Somaliland diğer eyaletlerden farklı şekilde kendini bağımsız bir devlet olarak görmektedir ve Federal Somali Devleti'ne ve eyaletleri'ne ait güvenlik güçleriyle iş birliği yapmamaktadır. Kendi başına hareket etmekektedir. Güney Somali'ye göre daha istikrarlı bir yönetimi ve barış ortamı vardır. Somaliland en çok mücadele ettiği konuların başına komşusu Puntland eyaletidir. Somaliland'ın kendi içinde terör örgütleri veya silahlı gruplar yoktur. Ancak kabilelerarası çatışmalar yaşanmaktadır ve bunu önlemek ve çözmek için

güvenlik güçlerini kullanmaktadır. Somaliland kendi güvenliğini kendi yerel güçleriyle sağlamaktadır (Peggs ve Walls, 2018: 328-329).

Puntland Eyaletinin Güvenlik Politikaları

Puntland eyaletinin Somaliland gibi kendi özerk güvenlik güçleri vardır. Ancak kendini Somaliland gibi bağımsız bir devlet olarak görmemektedir. Puntland'ın en çok mücadele ettiği gruplar Eş-Şebab ve Daeş gibi terör örgütleri ve deniz korsanlarıdır. Ayrıca Somaliland ile yaşadığı sınır sorunu bulunmaktadır (Robinson ve Matisek, 2021: 6-7).

Puntland'ta AMISOM birlikleri veya yabancı askerler bulunmamaktadır. Puntland Somali'nin güney bölgelerine göre daha sakin ve istikrarlı bir yerdir.

Galmudug Eyaletinin Güvenlik Politikaları

Galmudug'un yalnızca Darawishta ve sahil güvenlik güçleri kendine bağlıdır. Diğer güvenlik güçleri FGS ve AMISOM'a bağlıdır. Galmudug eyaletinin güvenlik politikası ise genelikle FGS tarafından belirlenmekte ve operasyonlar SAF, NISA ve SPF ile gerçekleştirilmektedir. AMISOM'un Etiyopya birlikleri de Galmudug'ta bulunuyor (EASO, 2019: 6-7).

Hirshabelle Eyaletinin Güvenlik Politikaları

Hirshalle kendi güvenlik güçleri olmayan bir eyalettir. Bütün güvenlik güçleri federal hükümte bağlı ve onun denetimindedir. FGS'nın güvenlik politikası kapsamındadır. AMISOM birlikleri de Hirshabelle'de bulunur (ReliefWeb, 2020).

Koonfur Galbeed Somaliya Eyaletinin Güvenlik Politikaları

KGS asayişi kendi özel güvenlik güçleriyle sağlamaktadır. Diğer güvenlik güçleri ise Federal hükümete bağlıdır ve FGS denetimindedir. AMISOM, ABD ve Britinya askeri birlikleri KGS'de bulunur. ABD ve Britanya'nın KGS'de bulunan askerleri Somalili güvenlik güçlerini eğitmektedir. SAF'ın özel kuvvetleri olan DANAB karargâhı da KGS'de bulunmaktadır (Williams, 2020: 13).

Jubaland Eyaletinin Güvenlik Politikaları

Jubaland'ın kendi güvenlik güçleri ve çok az sayıda da olsa eyalet polisi mevcuttur. Kismayo kentinin güvenliği tamamen Jubaland güvenlik güçleri tarafından sağlanmaktadır. Jubaland eyaletinin diğer bölgelerinin güvenliği ise Federal hükümet ve AMISOM tarafından sağlanmaktadır. FGS'nin bütün güvenlik birimlerin teşkilatlanması Jubaland'da bulunur. AMISOM'un Kenya ve Etiyopya birlikleri de bölgede bulunmaktadır. Jubaland'a karşı en büyük tehdit Eş-Şebab terör örgütüdür (Amisom, 2020).

Benadir Bölgesel Yönetiminin Güvenlik Politikaları

Kentlerin sosyo-ekonomik sistemlerin yansıtıldığı mekânların ve yaratılmış bir çevrenin ürünü olan kentlerin; tarihsel süreç içerisinde tarımsal faaliyetler, hayvancılık ve zanaatkârlığın gelişmeye başlamasından itibaren kabileler, kale kentler, bourglar, modern kentler ve akıllı kentlere doğru evrildiği ifade edilebilir (Erkul vd., 2019: 54). Kent konseylerinin kökenini Gündem 21, Yerel Gündem 21 ve Avrupa Kentsel Şartı oluşturmaktadır. Rio Konferansı beş temel belgesinden biri olan Gündem 21, kalkınma ve çevre arasında denge kurulmasını hedefleyen sürdürülebilir kalkınma kavramının yaşama geçirilmesine yönelik, küresel uzlaşmanın ve politik taahhütlerin en üst düzeydeki ifadesi olan bir eylem planıdır (Erkul Vd., 2013: 86).

Benadir bölgesi tek bir bölge ve başkent olması nedeniyle bütün güvenlik kontrolü ve politikası FGS'ın elindedir. Bölge teşkilatlanması vardır. SPF komutanı, NİSA bölge direktörü ve SAF'ın 12. birliği Benadir'in güvenliğinden sorumludur. AMISOM'un Uganda birlikleri de burada faaliyet göstermektedir. Ayrıca birçok yabancı devlet askerleri de burada konuşlanmış durumdadır (Dr. Alice Hills, 2019).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Somali'nin güvenlik güçleri Somali'de olan biten herşeyi etkilemektedir. Somali'deki muhalif silahlı gruplar ve uzun süre tek çatı altında toplanamamış güvenlik birimleri Somali'deki istikrarsızlığın ana nedenleridir. Güvenlik alanında yapılacak gerekli reformlar Somali'nin huzura ve istikrara kovuşmasına sebep olacaktır.

Somali tarihinde savaş ve beraberinde getirdiği silahlanma olgusu hep vardır. Hatta öyle ki Somali kültüründe erkekler hoca veya savaşçı (wadaad veya waranle) olarak ikiye ayrılmıştır. Savaşçı erkekler komşu kabileden veya daha uzak bölgelerden gelecek saldırılara hazırlıklı olmak zorundadırlar. O dönemlerde güvenliği sağlayacak kurumlar olmadığı için herkesin kendi güvenliğini kendisinin sağlaması elzemdir. Bu yüzden hemen herkes silah kullanmakla ilgili beceriye sahiptir. İlkel dönemlerden başlayarak Orta çağa kadar Somaliler birbirleriyle veya komşu topluluklarla savaşlar yapmışlardır.

Somalililer Orta çağdan başlayarak krallıklar kurmaya başlamışlardır. Bu krallıkların çoğu Habeşistan bölgesine birçok sefer düzenlemiştir. Somali yarımadasının neredeyse tamamında güvenlik eksikliği hissedilmiştir ve herkesin kendi güvenliğini sağlama mecburiyeti oluşmuştur. Sömürge güçlerinin Somali'ye gelme zamanı Somalili krallıklar ve sultanlıkların zayıflamaya başladığı bir döneme denk gelmektedir. Yerli yönetimlerin yıkılmasına sebep olanlar Somalilerden başkası değildir. Sömürge döneminin başlamasıyla birlikte Somali yarımadasına gelişmiş silahlar ve makineli tüfekler gelmeye başlamıştır. Bu silahların gelmesi ile beraber kabileler silahlanmaya ve yeni silahları kullanmaya başlamışlardır. Asayişi sağlayacak güvenlik güçlerinin kurulması Sömürge dönemine denk gelmektedir. Daha önce de Somaliler tarafından ordular kurulmuştur ancak bu ordular düzenli ve eğitimli bir ordu değillerdir. İngiliz ve İtalyanların asayişi sağlayacak ordular kurmasıyla Somali'de yeni bir dönemi başlamıştır.

Sömürgeci güçler 20. yüzyılda Somalilerin başlattığı isyanlarla yönetimi Somalilere bırakarak Somalililere bağımsızlıklarını vermişlerdir. Sömürgeci güçlerin gitmesinden sonra Somali Cumhuriyeti kurulmuştur. 1960'ta Somali Cumhuriyeti kuzey ve güney bölgelerinin birleşmesinden doğmuştur. Bu iki bölge İtalyan ve İngiliz sömürge yönetimlerinden bağımsız olan bölgelerdir. Somali Cumhuriyeti 12 Nisan 1960'ta kurulan Somali Silahlı Kuvvetleri ve diğer güvenlik güçlerine önem vermeye başlamıştır. 1960'larda birkaç Batı ülkesi ve SSCB'den yardımlar alarak güvenlik güçlerini geliştirmeye önem vermiştir.

1960'tan 1969'a kadar silahlı kuvvetler doğu Afrika bölgesinde hissedilen bir güç haline gelmiştir. Sivil yönetimin güçlendirdiği askerler 1969'da sivil yönetime el koyarak yönetimi devralmıştır. Daha önce siyasetin dışında olan güvenlik güçleri siyaset yapar hale gelmiştir. Somali'nin hem sivil hem de askeri yönetiminde 1960'tan 1977'e kadarki dönemde güvenlik güçlerinin örgütlenme ve politikalarının tamamı işgal altındaki toprakları kurtarmak üzerine kurulmuştur. Sivil yönetimin 1963'te Kenya ve 1964'te de Etiyopya ile savaşa girmesi işgal edilmiş topraklarını kurtarma politikasının bir sonucu olmuştur. 1977'de askerlerin Etiyopya'ya saldırarak Ogaden Savaşını başlatması da Büyük Somali iddiasının sonucudur. Büyük Somali iddiası Ogaden bölgesi'nin, NFD bölgesinin ve Fransız Somaliland'ının Somali Demokratik Cumhuriyeti ile birleşmesidir. Somali'nin 1977'de Ogaden Savaşından çekilmek zorunda kalması büyük Somali iddiası'nın son bulması ile sonuçlanmıştır. 1977'den sonra SAF'ın içindeki bir grup subayın başarısız olacak bir darbeye kalkışması iktidarın sertleşmesine neden olmuştur.

1980'lerden sonra Somali bir iç savaşa doğru sürüklenmeye başlamıştır ve bu iç savaş 1991'de patlak vermiştir. Siyad Barre, iktidarının son yıllarında 1980'lerden 1991'e kadar güvenlik güçlerini kendi iktidarını korumak ve devam ettirmek için kullanmıştır. Bu dönemde ülkenin her tarafında gerilla savaşları başlamıştır. Gerilla hareketlerinin çoğunun eski askerlerden oluşması güvenlik güçlerini zor durumda bırakmıştır. Bu savaşların neticesinde askerler sivil ve muhalif ayrımı gözetmeden tuttuklamalar, infazlar ve toplu cezalandırmalar yapmıştır. Bu zorbalığa öfkelenen halk ve muhalif gruplar ise kabileler halinde organize olarak savaşmaya başlamışlardır. Bu savaşlar daha sonra da toplumun bölünmesine neden olmuştur. Güvenlik güçlerinin iç ve dış politikadaki görevi iktidarı ayakta tutmaktı.

1990'larda ülkenin her yerinde başlayan isyanlar neticesinde Siyad Barre iktidarı bırakarak yurtdışına yerleşmiştir. Silahlı gruplar 1990'lardan 2000'lere kadar güç mücadelesine girerek çatışmaya başlamışlardır. 1991'de SNM Somaliland'ın bağımsızlığını ilan etmiştir. Somali'nin güney bölgelerinde iç savaş yaşanıyordu. 2000'lerde Somali ulusal hükümeti ile Somali'de tekrar merkezi bir devlet kurulmuş buna paralel olarak da milislerden oluşan beş bin kişilik bir güvenlik gücü kurulmuştur. Somali ulusal hükümeti çalışacak alanı ve zamanı bulamadan yerini 2004'te Federal Geçiş Hükümetine bırakmıştır. Federal Geçiş Hükümeti tekrar güvenlik güçleri kurmak ve barışı ülke geneline yaymak için çalışmalarına

başlamış ancak silahlı muhalif grupların bu hükümete karşı çıkması ile iki yıl boyunca herhangi bir ilerleme kaydedememiştir.

Federal Geçiş Hükümeti 2006'da Etiyopya'dan destek alarak radikal grupları ve savaş ağalarını başkentten temizlemiş ve kontrolü eline almıştır. Federal Geçiş Hükümeti'nin güvenlik güçleri silahlı radikal gruplara karşı mücadelesine devam etmiştir. 2009'da TFG ve ARS'nin anlaşmasından sonra iki grubun güçleri birleştirilerek dağılmış olan SAF güvenlik güçleri 1991'de tekrar faaliyetlerine başlamıştır. TFG hükümeti güvenlik güçlerine ülke içinde ve dışında eğitimler vererek tugaylar kurmaya başlamıştır. 2012'de TFG'nin geçiş dönemi sona ererek Federal Somali devleti'nin dönemi başlamıştır. Federal devlet zaman kaybetmeden Eş-Şebab ve diğer gruplarla mücadeleyi sürdürerek yeni kontrol alanları kazanmıştır. Federal hükümet yeni eyaletler kurarak ülkenin federalleşmesini sağlamıştır. Aynı şekilde DANAB, GORGOR, HARAMCAD ve GAASHAN gibi özel birlikler kurarak güvenlik güçlerini geliştirmiştir. Federal hükümet eyaletlerle koordineli bir şekilde Eş-Şebab'la mücadele etmektedir. Somali'nin güvenlik alanındaki en büyük tehditleri Eş-Şebab ve kontrol edilemeyen silahlardan gelmektedir.

Somalili hükümetler güvenlik güçlerinin kurulması ve geliştirilmesi için bu kadar çapa sarf ederken ve hükümet bütçesinin yarısı güvenlik birimlerine harcanırken yine de istenilen seviyeye ulaşılamamıştır. Güvenlik güçlerinin istenilen seviyeye gelememesine neden olan birçok faktör bulunmaktadır. Güvenlik güçlerinin alımlarında liyakata göre değil, kabile veya ideolojilere göre alım yapılıyor olması bunların en başında gelmektedir. Aynı şekilde güvenlik güçlerinin komutanları devletten çok kabile veya bir gruba daha çok sadık olabilmektedir. Bir başka neden yeterli finansmanın olmamasıdır. Yeterli finansman olmayınca ulusal güvenlik güçleri yabancı devlet veya kuruluşlar tarafından finanse edilmektedir. Bu ise finansmanı sağlayanların istedikleri politikanın dışında başka bir politika yapılamamasına neden olmaktadır.

Sonraki yıllarda güvenlik güçleri ABD, Britanya, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Avrupa Birliği, Eritre ve AMISOM tarafından eğitilmektedir. Bazı devletler sadece eğitim verirken bazıları ise eğitimin yanında güvenlik güçlerinin ekipmanını ve finansmanı karşılamaktadır.

Türkiye' nin Somali'deki güvenlik alanında, Somali'ye daha geniş ve uzun vadeli derin bir stratejisi var. Bununla birlikte, Mogadişu'daki Türk askeri eğitim tesisi her iki devletin ortak çıkarlarına bağlılığın bir sembolü olarak hizmet vermektedir. AMISOM

birliklerinin Somali'den çekildiklerinde güvenliği AMISOM'dan devralacak birliklerin büyük bölümü Türkiye'nin eğittiği birlikler olacaktır.

Türkiye'nin Somali'deki güvenlik çıkarları, korsanlarla mücadele etmek, rekabetçi bölgesel güçlere karşı müttefik bir dost bulmak, bölgedeki Türk ekonomik çıkarlarını koruma ve savunma sanayi ürünlerini satmak olarak sıralanabilir. Bunun karşılığında Somali'nin güvenlik çıkarları ise Somali güvenlik güçlerine eğiticek, güvenlik güçlerine silah tedarikçisi olacak, siyasi, ekonomik ve güvenlik hedeflerini destekleyecek alternatif bir aktör olan Türkiye'yle anlaşmak ve Somali'nin silah ambargosunu kaldırmak için lobi yapacak Türkiye gibi bir devletin dostuna sahip olmaktır. Türkiye'nin Somali'de ortaya çıkan güvenlik angajmanı, Türkiye'nin kendisini Afrika siyasetinde güçlü bir aktör olarak öne çıkma ve Hint Okyanusu ve Kızıldeniz'deki çıkarlarını koruma hedeflerindendir.

Somalili siyasi liderlerin, Somali'de istikrarsızlığa yol açan iç sorunlara yönelik çözüm arayışında olmadığı ve Somali'nin barış ve istikrarının yeniden tesis edilmesinin önünde engel olan kuruluş ve ülkelere karşı harekete geçmedikleri görülmektedir. Siyasî liderlerin; Somali'nin zararına faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların ve Somali'de kendine yer edinmeye çalışan ülkelerin çıkarlarını değil, öncelikle Somali halkının hak ve menfaatlerini koruması gerekiyor.

Somali'de güvenlik reform çalışmaları Somali halkından gerekli desteği görmemektedir. Somali'de huzurun kalıcı olarak sağlanması ve güvenlik reformların başarıya ulaşması için bu çalışmaların Somali halkından destek görmesi gerekmektedir.

Somali'nin güvenlik çalışmaları komşu ülkelerin katılımcı olduğu için, Somali'de başarılı bir güvenlik örgütlenmesi ve politikaları oluşturulamamaktadır. Bu ülkelerin Somali ulusal çıkarından çok kendi ulusal çıkarlarını gözettiklerinden ve Somali'deki iç savaşa müdahil olduklarından, Somali devleti'nin güvenlik alanındakı çalışmaları ve Eş-Şebab'la mücadelesinde verdikleri destekler başarıya ulaşamamaktadır. Somali devleti'nin güvenlik çalışmalarını ve Eş-Şebab'la olan mücadelesinde komşu ülkelerden bağımsız bir şekilde yaparsa başarılı olacaktır.

Uluslararası toplumun Somali'ye verdikleri desteklerinden dolayı Somali hükümetine kendi güvenlik politikalarını dayatmaları sonucu Somali hükümeti kendi bağımsız güvenlik politikasını oluşturamamaktadır. Somali hükümeti'nin kendi güvenlik politikasını oluşturması için uluslararası toplumun güvenlik konularında Somali hükümetine bırakmaları gerekmektedir.

Somali güvenlik güçlerinin eğitim ve finansmanı Somali'nin üzerinde birçok farklı amaç ve stratejileri bulunan devletler tarafından sağlandığı için Somali güvenlik güçleri farklı gruplara ayrılmıştır. Bunun sonucunda Somali devleti kendi güvenlik güçlerinden tam kapasite ile faydalanmamaktadır. Somali güvenlik güçleri farklı amaç ve stratejileri olan devletlerden ve uluslararası kuruluşlardan bağımsız olduğunda yapılanması ve politikası Somali'nin yararına olacak şekilde evrilebilir.

KAYNAKÇA

Abdi, A. A. (1997). The rise and fall of Somali nationalism: from traditional society to fragile'nationhood'to post-State. *Horn of Africa*, *15*(1-4), 34-80.

Abubakar, A. M. (2016). The patterns of state rebuilding and federalism in Somalia. *African Journal of Political Science and International Relations*, *10*(6), 89-95. doi.org/10.5897/AJPSIR2016.0904

Adam, H. M. (1992). Somalia: militarism, warlordism or democracy? *Review of African Political Economy*, *19*(54), 11-26. doi.org/10.1080/03056249208703950

Addawe, D. H. (2018). Somali'de Avrupalı Sömürgeciler ve Direniş Hareketleri (1885-1950). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Kayseri.

Afrah, İ. A. (2016). Somali' de Osmanlı Yönetimi'nin Sonu ve Sömürgeciliğin Başlangıcı (1800-1920). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Konya.

Afrol.com (2002). Third autonomous region breaks with Somalia. http://www.afrol.com/News2002/som004_southwest.htm (Erişim Tarihi: 23.02. 2021)

Afrosveskamedier. (2021, Nisan 15). Do Somalians need federal system? What are the challenges on the way? afrosveskamedier.se. afrosveskamedier.se. https://www.afrosvenskamedier.se/does-somalia-need-federal-system-what-are-the-challenges-on-the-way/ (Erişim Tarihi: 23.04. 2021)

Ağca, F. (2010). AB'nin güvenlik ve savunma politikası ve Türkiye'nin konumu. *İstanbul: Papatya Yayıncılık.*

Ahmad, M. (2020). Maritime piracy operations: Some legal issues. *Journal of International Maritime Safety, Environmental Affairs, and Shipping*, *4*(3), 62-69. https://doi.org/10.1080/25725084.2020.1788200

Ahmed. H. O. (2018). The Somali Civil War: Root Causes. Unpublished Master Thesis.University of Istanbul Commerce, Graduate School Of African Studies And İnternational Relations, Istanbul.

Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *8*(30), 43-73.

Ali, F. M. (2016). The Millitary Coup De'tat In Somalia And Its Rule 1969-1991. Unpublished Master Thesis.University of Atılım, Graduate School Of Social Sciences, Ankara.

Ali, H. H. (2019). Somali Çatişmasinda Klan Kimliğinin Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Aman H.D. Obsiye (2013). Somalia's Unscientific Federalism. http://hiiraan.com/op4/2013/feb/28248/somalia_s_unscientific_federalism.aspx (Erişim Tarihi: 17.04.2021)

Amisom (2016). Somali President praises AMISOM for role in Hirshabelle state formation, https://amisom-au.org/2016/10/somali-president-praises-amisom-for-role-in-hirshabelle-state-formation/ (Erişim Tarihi: 09.03. 2021)

Amisom (2021). Amisom mission, https://amisom-au.org/mission-profile/military-component/ Erişim Tarihi: 04.03. 2021)

Amisom (2021). Amisom mission, https://amisom-au.org/so/mission-profile/amisom-civilian-component/ (Erişim Tarihi: 27.04. 2021)

Amisom (2021). Amisom mission, https://amisom-au.org/mission-profile/amisom-police/ (Erişim Tarihi: 04.03. 2021)

Amnesty (2010). Somalia: International military and policing assistance should be reviewed, https://www.amnesty.org/en/documents/AFR52/001/2010/en/ (Erişim Tarihi: 11.01. 2021)

Anı Ekiz, D. (2013). Bilimsel arastirma yontemleri. *Ankara: Ani Yayincilik.*

Arends, J. F. M. (2009). "Homeros'dan Hobbes ve Ötesine: "Güvenlik" Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları", (Çev., Burcu YAVUZ), *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *6*(22), 3-33.

Bakal Ali Z ve Kahraman, S. Ö. (2019). Somalili Göçmenlerin Türkiye Üzerinde Batı'ya Göç Güzergahları, II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi, Eskişehir, Türkiye, 3-5 Ekim 2019, 820-826.

Bakal Ali, Z. (2020). Somali'de Devecilik Kültürü ve Devecilik Kültürünün Coğrafyası: Hiiraan Bölgesi Örneği.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Bal, M. A. (2003). Modern Devlet ve Güvenlik. *IQ Kültür Sanat Yayıncılık.*

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *5*(2), 368-388.

Bartlett, H. M. (1954). *The King's African Rifles: A Study in the Military History of East and Central Africa, 1890-1914*. University of London, School of Oriental and African Studies (United Kingdom).

Batuta, İ. (2004). *İbn Battuta Seyahatnamesi*. (1. Cilt) (A. Sait Aykut ve M. Sabri. Koz (Ed.); 2. baskı). Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık: İstanbul.

BBC (2019). Wareejinta ciidamada Ahlu Sunna, sawir ma dhaafsiisan tahay, https://www.bbc.com/somali/war-48864638 (Erişim Tarihi: 15.04. 2021)

Belli, A. (2016). Türkiye'de kent konseylerinin işlevselliği önündeki sorunlar ve çözüm önerileri: Büyükşehir belediyeleri örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş.

Belli, A. (2017). Yeni Kamu Yönetimi Anlayişi Bağlaminda Yerinden Yönetimin ve Yerel Yönetimlerin Değerlendirilmesi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, *9*(16), 101-118.

Bilgin, P. (2010). Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları. *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, *8*(14), 69-96.

Blyth, Fiona. (2019). Transitioning to National Forces in Somalia: More Than an Exit for AMISOM (Sayı April). https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2019/04/1904_Transitioning-in-Somalia.pdf (Erişim Tarihi: 27.01. 2021)

Booth, K. (2012). Dünya Güvenliği Kuramı, (Çeviren: Çağdaş Üngör), Küre Yayınları, İstanbul.

Brookings.edu (2017). Figures of the week: Piracy and illegal fishing in Somalia. Brookings Institution. https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2017/04/12/figures-of-the-week-piracy-and-illegal-fishing-in-somalia/ (Erişim Tarihi: 11.04. 2021)

Buzan, B. (2008). *People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*. Ecpr Press.

Buzan, Barry (2015), İnsanlar, Devletler ve Korku (Çeviri: Emre Çıtak), İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık.

Buzan, Barry, (1991). *Is International Security Possible? New Thinking About Strategy and International Security*, Ken Booth (Ed.), London, HarperCollins Academic.

Chmiliar, l. (2010). Multiple-case designs. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), Encyclopedia of case study research (582-583). USA: SAGE Publications

CIA (1966). Central intelligence agency Handbook for Special Operations Somali republic.https://archive.org/details/IntelligenceHandbookForSpecialOperationsSomaliRepublic (Erişim Tarihi: 08.02. 2021)

Citizen.co.za (2016). Amisom launches Operation Antelope in HirShabelle state, Somalia. https://citizen.co.za/news/news-world/news-africa/1378193/amisom-launches-operation-antelope-hirshabelle-state-somalia/ (Erişim Tarihi: 05.02. 2021)

Çınar, B. (1997). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*. Sam Yayınları.

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research techniques and procedures for developing grounded theory* (third edition). Los Angeles, USA: Sage.

Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative* (p. 676). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Creswell, J. W. (2003). Research Design: *Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches*. California: Sage Publications

Dağı, İ. D. (2007). Normatif Yaklaşımlar: Adalet, Eşitlik ve İnsan Hakları. *Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar, Atilla Eralp (der.), İletişim Yayınları, İstanbul*.

Danabmedia (2021). Taliyaha Guutada 5-aad Qeybta 27-aad oo Maanta Safar Shaqo Ku tagay Deegaanka Feer feer, https://danabmedia.com/2021/05/01/taliyaha-guutada-5-aad-qeybta-27-aad-oo-maanta-safar-shaqo-ku-tagay-deegaanka-feer-feer/(Erişim Tarihi: 20.02)

Dedeoğlu, B. (2014). Uluslararası Güvenlik ve Strateji (3. Baskı). *Yeniyüzyıl Yayınları, İstanbul*.

Derow, A. (2018). The Role Of External Actors In The Somalian Conflict. Unpublished Master's Thesis, University of Atılım Graduate School Of Social Sciences, Ankara.

Dey, I. (1993). Creating categories. Qualitative data analysis. *london: Routledge. Edwards, SM, li, H. & lee, J.-H.(2002) forced exposure and psychological reactance: antecedents and consequences of the perceived intrusiveness pop-up ads. Journal of Advertising, 31*(3), 83-95.

Do, Q. T., Ma, L., & Ruiz, C. (2016). *Pirates of Somalia: Crime and deterrence on the high seas*. World Bank Group.

Donnelly, Jack (2012), "Realizm", Uluslararası İlişkiler Teorileri (Çeviri: Ali Aslan), İstanbul: Küre Yayınları içinde: 49-80.

Dr. Alice Hills. (2019). Somalia's Security Challenges Complicate Transfer of Responsibility to Government | IPI Global Observatory. The International Peace Institute. https://theglobalobservatory.org/2019/03/somalia-security-challenges-complicate-transfer-government/ (Erişim Tarihi: 13.03. 2021)

Dueck, Colin (2009), "Neoclassical Realism and the National Interest: Presidents, Domestic Politics, and Major Military Interventions", in *(eds.)* Steven E. Lobell, Norrin M. Ripsman ve Jeffrey W. Taliaferro

EASO (2019). Security situation in Puntland and Somaliland. https://www.ecoi.net/en/file/local/2021356/2019_11_SOMALIA_Query_Security_Situation_Puntland_Somaliland_Q39.pdf (Erişim Tarihi: 19.04. 2021)

EASO (2017). Somalia security situation. https://www.dw.com/en/somalias-security-situation-in-crisis-amid-political-uncertainty/a-56828825 (Erişim Tarihi: 19.03. 2021)

EASO. (2019). Security sitiuation in mudug and galgaduud regions. Içinde Easo. https://doi.org/10.1002/9781118785317.weom060042 (Erişim Tarihi: 19.02. 2021)

Elfversson, E., Lindberg Bromley, S., & Williams, P. D. (2019). Urban peacekeeping under siege: attacks on African Union peacekeepers in Mogadishu, 2007–2009. *Third World Thematics: A TWQ Journal*, *4*(2-3), 158-178.

Elmi, A., & Affi, L. (2014). Barriers to Developing Anti-Piracy Law in Somalia. https://studies.aljazeera.net/en/reports/2014/11/201411201031052244 8.html(Erişim Tarihi: 27.02. 2021)

Emli, A. Barise. (2006). *The Somali Conflict: Root Causes, Obstacles, and Peace-building Strategie,* African Security Review, 15(1), 32–54. https://doi.org/10.1080/10246029.2006.9627386

Erkul, H., & Kanten, P. (2019). Metodolojik Açıdan Lisansüstü Bitirme Tezleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Management and Political Sciences Review*, *1*(1), 9-16.

Erkul, H., Kanten, P. K., ve Seçtim, H. S. (2019). Kentlilik Bilincinin Oluşturulmasinda Kent Konseylerinin Rolleri Üzerine Nitel Bir Araştirma. *Management and Political Sciences Review*, *1*(2), 53-73.

Erkul, H., Hüseyin, K. A. R. A., & Şimşek, S. (2016). ABD ve Almanya yerel yönetimlerinin karşılaştırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, *14(27*), 33-58.

Erkul, H., Baykal, T., & Hüseyin, K. A. R. A. (2013). Kent Konseylerinin Sorunları Üzerine Bir İnceleme: Çanakkale Kent Konseyi Örneği/A Review on the City Councils Issues: An Example of Çanakkale City Council. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *10*(22), 85-105.

Eunavfor. (2017). ESPS Rayo welcomes Galmudug Security Forces, . https://eunavfor.eu/esps-rayo-welcomes-galmadug-coast-guard/ (Erişim Tarihi: 21.04. 2021)

Eunavfor. (2019). Eu Navfor Traın Wıth The Somalıland Coast Guard, https://eunavfor.eu/eu-navfor-train-with-the-somaliland-coast-guard/ (Erişim Tarihi: 19.02. 2021)

Eunavfor. (2019). Eu Navfor Traın Wıth The Somalıland Coast Guard, https://eunavfor.eu/eu-navfor-train-with-the-somaliland-coast-guard/ (Erişim Tarihi: 19.02. 2021)

Farah, A. H. (2018). The Process Of Peace-Building In Somalia From 1991-2016. Unpublished Master's Thesis, University of Atılım Graduate School Of Social Sciences, Ankara.

Federal Republic of Somalia Regions of Somalia (2014) Bay, Bakol and Lower Shabelle, testimony of FGS https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=Federal+Republic+of+Somalia+Regions+of+Somalia+%28Bay%2C+Bakol+and+Lower+Shabelle%29%2C+%282014%29+%28testimony+of+FGS%29.&btnG/(Erişim Tarihi: 19.01. 2021)

Felbab-Brown, V. (2014). The Not-so-jolly roger: dealing with piracy off the coast of somalia and in the gulf of guinea. *The Brookings Institution, Africa Growth Initiative*, 5-8.

Flick, U. (Ed.). (2013). *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. (3-18). Los Angeles, USA: Sage.

Garoweonlie (2020). AU forces train SNA and Jubaland forces in Somalia, https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/au-forces-train-sna-and-jubaland-forces-in-somalia (Erişim Tarihi: 23.04. 2021).

Garoweonline (2013). Somalia: Jubaland gains recognition after intense bilateral talks in Ethiopia, https://web.archive.org/web/20131012043444/http://www.garoweonline.com/artman2/publish/Somalia_27/Somalia_Jubaland_gains_recognition_after_intense_bilateral_talks_in_Ethiopia_printer.shtml (Erişim Tarihi: 13.03. 2021).

Garoweonline (2020). AMISOM establishes new army camp for SNA in Somalia's Jubaland, https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/amisom-establishes-new-army-camp-for-sna-in-somalias-jubaland (Erişim Tarihi: 23.04. 2021).

Glaser, S. M., Roberts, P. M., & Hurlburt, K. J. (2019). Foreign illegal, unreported, and unregulated fishing in Somali Waters perpetuates conflict. Frontiers in Marine Science, 6(704). https://doi.org/10.3389/fmars.2019.00704

Goobjoognews (2015). Interim Jubba Administration's leader makes reshuffle, https://goobjoog.com/english/interim-jubba-administrations-leader-makes-reshuffle/ (Erişim Tarihi: 25.02. 2021).

Grzybowski, Janis. ve Dominik. Balthasar. (2012). A Somaliland Police Force Special. Small Arms Survey. (2012). *Small Arms Survey 2012: Moving Targets*. Cambridge University Press.

Haldun, İbn. (2013). Mukaddime (I. CİLT- II. CİLT) (Arslan. Tekin (Ed.)). İlgi Kültür Sanat Yayıncılık: İstanbul.

Hassan, A. (2004). *Taariikhda Soomaaliyeed iyo Tartanka Qabiilka.* Lino Typesetters (K) Ltd Nairobi, Kenya.

Heritage institute. (2021). Structural impediments to reviving somalia's security forces. https://heritageinstitute.org/structural-impediments-to-reviving-somalis-security-forces/ (Erişim Tarihi: 25.04. 2021).

Hersi, A. A. (1977). The Arab Factor İn Somali History: The Origins And The Development Of Arab Enterprise And Cultural İnfluences İn The Somali Peninsula. Unpublished Ph.D. thesis, University of California, Los Angeles-USA.

Hills, Alice. (2014). What Is Policeness? On Being Police in Somalia. British Journal of Criminology, 54(5), 765–783. https://doi.org/10.1093/bjc/azu049 (Erişim Tarihi: 25.03. 2021)

Horseedmedia. (2020). Ciidamada Itoobiya oo Lagu Ammaanay Sugida Amniga Maamulka Koonfur Galbeed, https://horseedmedia.net/2020/09/24/ciidamada-itoobiya-oo-lagu-ammaanay-sugida-amniga-maamulka-koonfur-galbeed/ (Erişim Tarihi: 26.04. 2021).

Hussein, A. M. (2018). Somali'de Sömürgecelik ve İslamcılık (1840-1960). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Ingiriis, M. H. (2016, April). The suicidal state in Somalia: The rise and fall of the Siad Barre regime, 1969–1991. University Press of America.

Ingiriis, M. H. (2020). Insurgency and international extraversion in Somalia: the National Intelligence and Security Agency (NISA) and Al-Shabaab's Amniyat. *African Security Review*, *29*(2), 12 Kalfadhi (2021).

Kalfadhi (2021). Madaxweyne Farmaajo oo Saxııxay 13-Ka Kursı Ee Mataalada Gobolka Banaadır Ee Aqalka Sare, https://www.kalfadhi.com/2021/01/28/madaxweyne-farmaajo-oo-saxiixay-13-ka-kursi-ee-mataalada-gobolka-banaadir-ee-aqalka-sare/(Erişim Tarihi: 16.04. 2021)

Kapteijns, L. (2012). *Clan Cleansing in Somalia*. University of Pennsylvania Press.

Karabulut, B. (2011). *Güvenlik:" küreselleşme sürecinde güvenliği yeniden düşünmek"*. Barış Kitabevi.

Kasapoğlu, Can., Zenn, Jacob., Sukhankin, Sergey., ve Sayed, Abdul. (2020). Turkey's 'African Eagle' Trains Turkish-Speaking Troops in Somalia: Where Next? Can. Içinde Terrorism Monitor, https://jamestown.org/program/turkeys-african-eagle-trains-turkish-speaking-troops-in-somalia-where-next/(Erişim Tarihi: 21.04. 2021)

Keating, M., & Waldman, M. (Eds.). (2019). *War and peace in Somalia: national grievances, local conflict and Al-Shabaab*. Oxford University Press.

Keating, M., ve Abshir, S. (2018). The politics of security in somalia. Center on International Cooperation, April, 1–14. https://cic.nyu.edu/sites/default/files/politics_of_security_in_somalia_2018_final_0.pdf (Erişim Tarihi: 21.02. 2021)

KeydmediaOnline (2021). Madaxweyne Laftagareen oo la shiray Golaha amniga KGS. https://www.keydmedia.net/news/madaxweyne-laftagareen-oo-la-shiray-golaha-amniga-kgs (Erişim Tarihi: 07.04. 2021)

Kibble, S. (2001). Somaliland: Surviving without recognition; Somalia: Recognised but failing?. *International Relations*, *15*(5), 5-25.

Kusow, A. M. (1994). The Genesis of the Somali Civil War: A New Perspective. *Northeast African Studies*, *1*(1), 31-46.

Küçükşahin, A. (2006). Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir? *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, *2*(04), 7-40.

Leeson, P. T. (2007). Better off stateless: Somalia before and after government collapse. *Journal of comparative economics*, *35*(4), 689-710.

Lewis, Ioan M. (2021). Somalia. britannica.com. https://www.britannica.com/place/Somalia (Erişim Tarihi: 21.02. 2021)

Lewis, I. M., Lewis, I., ASCAP, & Dwyer, M. J. (2008). *Understanding Somalia and Somaliland: culture, history, society*. New York: Columbia University Press.

Lewis, I. M. (1993). *Understanding Somalia. Guide to culture, history and social institutions*. Haan Associates.

Lewis, I. M. (1994). Peoples of the Horn of Africa. Somali, Afar and Saho, 2e éd., Londres, Haan. *International African Institute*, *1*.

Lewıs, I. M. (1988). A Modern History of Somalia: Nation and State in the Horn of Africa, Boulder.

Linklater, A. (2007). *Critical theory and world politics: citizenship, sovereignty and humanity*. Routledge.

London (2017) London Somalia conference 2017. Security pact. https://www.gov.uk/government/publications/london-somalia-conference-2017-security-pact#:~:text=This%20pact%20was%20agreed%20at,of%20Somalia%20deserve%20and%20need. (Erişim Tarihi: 11.03. 2021)

Madaxweyne Farmaajo oo Saxııxay 13-Ka Kursı Ee Mataalada Gobolka Banaadır Ee Aqalka Sare, https://www.kalfadhi.com/2021/01/28/madaxweyne-farmaajo-oo-saxiixay-13-ka-kursi-ee-mataalada-gobolka-banaadir-ee-aqalka-sare/ (Erişim Tarihi: 16.04. 2021)

Mansuur, C. C. (2016). *Taariikhda afka iyo bulshada Soomaaliyeed: daraasaad af iyo dhaqan*. (2. baskı). Looh Press Ltd.

Marchal, R. (2010). The Puntland State of Somalia. A Tentative Social Analysis.

Maruf, H. ve Joseph, D. (2018). Inside al-shabab The secret history of al-qaeda's most powerful ally. *Indiana university press.*

Maxwell, J. A. (2013). Qualitative research design: An interactive approach (third edition). Los Angeles, USA: Sage.

Menkhaus, K. (2008). Understanding state failure in Somalia: Internal and external dimensions. *Somalia–Current Conflicts and New Challenges: A Publication on Promoting Democracy under Conditions of State Fragility, Berlin: Heinrich Böll Stiftung*.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Metz, H. C. (Ed.). (1992). *Somalia: A country study*. Federal Research Division, Library of Congress: USA

Mohamoud, A. A., & Mohamoud, A. M. (2006). *State collapse and post-conflict development in Africa: the case of Somalia (1960-2001)*. Purdue University Press.

Mohamoud, M. A. (2015). Federalism for Somalia: Internal and external challenges in the post-transitional period. *High-quality Research Support programme (HQRS). Available from: http://ocvp. org/docs/Cahort1/14. pdf*.

Moita, L. (2012). A Critical Review on the Consensus Around the "Westphalian system". *JANUS. NET, e-journal of International Relations*, *3*(2), 17-42.

Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research* (Vol. 16). Sage publications.

Nato (2021). Allied Maritime Command- Operation Ocean Shıeld, https://mc.nato.int/missions/operation-ocean-shield (Erişim Tarihi: 28.02. 2021)

NYE, Joseph S. ve David A. WELCH, (2010). Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak, (çev.) Renan Akman, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Omar, M. O. (2001). *The scramble in the Horn of Africa. History of Somalia (1827-1977)*. Somali Publications.

Özcan, A. B. (2011). Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Abd'nin Güvenlik Stratejileri. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *11*(22), 445-466.

Öztoprak, İ. (1989) Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi).

Pasic, A., & Weiss, T. G. (2003). The Politics of Rescue: Yugoslavia's Wars and the Humanitarian Impulse1. *Ethics & International Affairs*, *11*, 105-131.

Pegg, S., & Walls, M. (2018). Back on track? Somaliland after its 2017 presidential election. *African Affairs*, *117*(467), 326-337.

Pulitzercenter.org (2020). The Danab Brigade: Somalia's Elite, US-Sponsored Special Ops Force, https://pulitzercenter.org/stories/danab-brigade-somalias-elite-us-sponsored-special-ops-force (Erişim Tarihi: 25.0. 2021)

Radiomuqdisho (2021). Taliyaha ciidanka daraawiishta Galmudug oo magacaabay saraakiil cusub, https://www.radiomuqdisho.net/taliyaha-ciidanka-daraawiishta-galmudug-oo-magacaabay-saraakiil-cusub/ (Erişim Tarihi: 06.01. 2021)

Radiomuqdisho (2020). Taliyaha qaybta afaraad ee ciidamada AMISOM oo gaarey Magaalada Dhuusamareeb, | Codka Jamhuuriyadda Soomaaliya, https://www.radiomuqdisho.net/taliyaha-qaybta-afaraad-ee-ciidamada-amisom-oo-gaarey-magaalada-dhuusamareeb/(Erişim Tarihi: 15.04. 2021)

ReliefWeb (2020). AMISOM and Somali forces to jointly secure Hirshabelle State election Somalia. https://reliefweb.int/report/somalia/amisom-and-somali-forces-jointly-secure-hirshabelle-state-election (Erişim Tarihi: 18.01. 2021)

Robinson, C. D., & Matisek, J. (2021). Military advising and assistance in Somalia: fragmented interveners, fragmented Somali military forces. *Defence Studies*, *21*(2), 181-203.

Robinson, C. D. (2019'a). The Somali National Army: An Assessment. *Defense & Security Analysis*, *35*(2), 211-221.

Robinson, C. D. (2019 b). Glimpse into an army at its peak: notes on the Somali National Army in the 1960–80s. *Defense & Security Analysis*, *35*(4), 423-429.

Robinson, C. (2016). Revisiting the rise and fall of the Somali Armed Forces, 1960–2012. *Defense & Security Analysis*, *32*(3), 237-252.

Rwengabo, S. (2016). AMISOM and African-centred solutions to peace and security challenges. *AfSol Journal,* 1(1), 91–138.

Samuel M. Makinda (1991) Politics and clan rivalry in Somalia, *Australian Journal of Political Science*, *26*(1), 111-126.

Sancak, K. (2013). Güvenlik kavramı etrafındaki tartışmalar ve uluslararası güvenliğin dönüşümü. *Sosyal Bilimler Dergisi* (124-134).

Shay, S. (2014). *Somalia in transition since 2006.* Transaction Publishers.

Shoble, M. A. (2020). Somali'de Din Eğitimi Sistemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Bursa.

Silva, M. (2010). Somalia: State Failure, Piracy, and the Challenge to International Law', 50: 3. *Virginia Journal of International Law Association, 553.*

Silva, M. (2009). Somalia: State Failure, Piracy, and the Challenge to International Law, *Vanderbilt Journal of International Law, C: (50),* 553-578.

Somali Public Agenda (2021). Galmudug Reconciliation: Processes, Challenges, and Opportunities Ahead. https://somalipublicagenda.org/galmudug-reconciliation-processes-challenges-and-opportunities-ahead/ (Erişim Tarihi: 23.02. 2021)

Tardy, T. (Ed.). (2014). *Fighting piracy off the coast of Somalia: Lessons learned from the Contact Group*. EU Institute for Security Studies.

The Federal Republic of Somalia Provisional Constitution, (2012). https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=94693&p_country=SOM&p_classification=01(Erişim Tarihi: 17.04. 2021)

The ITPCM International Commentary. (2013). Somalia Clan and State Polities. The ITPCM International Commentary, https://www.google.com/search?rlz=1C1SQJL_trTR874TR874&q=The+ITPCM+International+Commentary.+(2013).+Somalia+Clan+and+State+Politics.+The+ITPCM+International+Commentary,+IX(36).&sa=X&ved=2ahUKEwiV06_30fXzAhUhhv0HHc9yBBcQ7xYoAHoECAEQMQ&biw=1517&bih=631&dpr=0.9 (Erişim Tarihi: 14.03. 2021)

Theeast African (2009). Gaddafi defends Somali pirates, https://www.theeastafrican.co.ke/tea/news/east-africa/gaddafi-defends-somali-pirates-1293800 (Erişim Tarihi: 10.01. 2021)

Theecologist.org. (2009). Somalia used as toxic dumping ground. The Ecologist. https://theecologist.org/2009/mar/01/somalia-used-toxic-dumping-ground (Erişim Tarihi: 14.03. 2021)

Time.com (2009). How Somalia's Fishermen Became Pirates, http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1892376,00.html (Erişim Tarihi: 18.04. 2021).

Tripodi, P., & Belyeu, G. (2005). Whatever Happens to Somalia… Ignoring It Is No Longer an Option. *Low Intensity Conflict & Law Enforcement*, *13*(3), 212-226.

Tunç, A,. Kurtağzi, T., ve Ekici, S. (2021). S. John Locke'un Mülkiyet Kavramına Yönelik Bir Değerlendirme. *TroyAcademy*, *6*(2), 503-520.

Tunc, A., ve Özdemir, F. N. (2020). Türkiye'de Sivil-Asker İlişkilerinin Siyasete Etkisi. *Turkish Studies- Social*, *15*(6), 3179-3196. https://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.46129

Tunç, A., Belli, A., Aydın A., (2019). Yerelde Yönetişim Algısı Üzerine Bir Alan Araştırması: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Örneği, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (1), 256-270

Tunc, A. ve Atilgan A. (2018). Paralel Devlet Yapılanmasının Kamu Kurumlarına Sirayeti ve Bürokratik Vesayet Darbesi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt. (15), 79-104,

Tunc, A. ve Demir, G. (2018). İbn-İ Haldun'un Devlet Teorisi ve Yönetimine İlişkin Öngörülerinin Türk-İslam Devletleri Üzerinden Yorumlanması, *Route Educational and Social Science Journal Volume 5(14),* 547-561.

Tunc, A. (2014). Yoksulluk Sorunu, Yeni Yoksulluk Kavramı Çerçevesinde Gezi Parkı Olayları ve Kamu Yöneticilerine Bazı Öneriler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, *4*(1), 231-257.

UN (2008). Securıty Councıl Asks Natıons Wıth Mılıtary Capacıty ın Area To 'Actıvely Fıght Pıracy' On Hıgh Seas Off Somalıa |Meetings Coverage and Press Releases. Un Press Release. https://www.un.org/press/en/2008/sc9467.doc.htm. (Erişim Tarihi: 14.02. 2021)

UNDP (2016). United Nations Development Program in Somalia, Parlıamentary http://www.so.undp.org/content/dam/somalia/docs/PSP_Newsletters/PSP%20%20102016%20Newsletter,.pdf (Erişim Tarihi: 12.04. 2 0 21)

UNODC (2021) Somalia Criminal Investigation programme. Erişim Tarihi: 02.01. 2021, https://www.unodc.org/easternafrica/what-we-do/transnational-organized-crime/somalia-criminal-investigation-programme.html. (Erişim Tarihi: 09.03. 2021)

UNSOM, (2017). Towards a Federated Police System in Somalia, Erişim Tarihi:19.03.2021.https://issat.dcaf.ch/fre/download/131042/2680352/Federated%20Police%20System_revised.pdf. (Erişim Tarihi: 09.03. 2021)

Viotti, Paul R. ve Mark V. Kauppi (2014), Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti (Çeviri: Ayşe Özbay Erozan), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Weir, G. E. (2009). Fish, family, and profit: Piracy and the Horn of Africa. *Naval War College Review*, *62*(3), 14-30.

Williams, Paul D. (2020). Understanding US Policy in Somalia Current Challenges and Future Options. https://www.chathamhouse.org/publication/understanding-us-policy-somalia-current-challenges-and-future-options (Erişim Tarihi: 05.03. 2021)

Williams, Paul D. (2019). Building the Somali National Army: Anatomy of a failure, 2008–2018. Journal of Strategic Studies, 43(3), 366–391. https://doi.org/10.1080/01402390.2019.1575210 (Erişim Tarihi: 05.03. 2021)

Williams, P. D. (2018'a). Joining AMISOM: why six African states contributed troops to the African Union Mission in Somalia. *Journal of Eastern African Studies, 12*(1), 172-192.Williams, P. D. (2018'b). Subduing al-Shabaab: The Somalia Model of Count erterrorism and Its Limits. *The Washington Quarterly, 41*(2), 95-111.

Williams, P. D. (2009). Into the Mogadishu maelstrom: the African Union mission in Somalia. *International Peacekeeping*, *16*(4), 514-530.

Wolfers, A. (1962). *Discord and collaboration: essays on international politics*. Johns Hopkins University Press.

Wondemagegnehu, D. Y., & Kebede, D. G. (2017). AMISOM: charting a new course for African Union peace missions. *African Security Review*, *26*(2), 199-219.

Worldbank (2019). Total population of Somalia. https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=SO (Erişim Tarihi: 19.03. 2021)

Xassan Mudane (2019). Maxaa Hortaagan Dhısmaha Cıidanka Qaranka Somalıa. https://goobjoog.com/maxaa-hortaagan-dhismaha-ciidanka-qaranka-somalia/(Erişim Tarihi: 28.02. 2021)